

V prvním svazku Statí a projevů St. K. Neumanna vydáváme všechny jeho stati, polemiky, glosy a poznámky z let 1893–1903. Prvním nám známý Neumannův článek byl otištěn v Pokrokových listech 1893, číslo 2–3. Předcházel-li mu nějaký jiný článek v čísle prvním, nepodařilo se nám zjistit, neboť první číslo tohoto časopisu, který třetím číslem zanikl, zůstalo nám zatím nedostupné. Podle vzpomínek A. P. Veselého Omladina a pokrokové hnutí, jež nám byly často vodítkem při vyhledávání Neumannových prací, účastnil se Neumann redakčních schůzek Pokrokových listů (1893), redigovaných A. P. Veselým, Nových proudů (1893), redigovaných Josefem Škábou, a Nedvislosti (1892), redigované Antonínem Hajnem. V roce 1893 stal se Neumann redaktorem staročeského Hlasu národa, kde psal lokálky pro rubriku Směs, ovšem nepodepsané, a podle jiných zpráv, např. protokolu z procesu s Omladinou, byl i autorem některých zde otištěných referátů o dělnických schůzích a demonstracích. Poněvadž tyto drobné zprávy nelze dešifrovat, nezařazujeme je do našeho svazku. Po návratu z borského vězení zúčastnil se Neumann práce, jak dokládá A. P. Veselý, v záhy zaniklém radikálním časopise Naše snaha a Naše snahy (3 čísla jednoho časopisu, který vycházel 1895), avšak autorství příspěvků ani zde nemůžeme s jistotou určit, zatímco v časopise Konec století (4 čísla, 1895) jsou již Neumannovy příspěvky podepsané později obvyklou šifrou (-n, -nm).

Neumannovu systematickou publicistickou a kritickou činnost zachycuje tedy náš svazek až od roku 1896, kdy se Neumann stal jedním z autorů Moderní revue a krátce přispíval do moravské Nivy, později i do Volných směrů, Akademie, Rozhledů aj. Začátkem roku 1897 byl založen časopis Nový kult, redigovaný Al. Věkoslavem Habrem a A. P. Kalinou. Pod stejným názvem, ale vlastní redakcí a vlastním nákladem, s podtitulem Mezinárodní sborník pro umění, politiku a život, vydal Neumann v říjnu 1897 první číslo 1. ročníku svého Nového kultu. První ročník vycházel ve volných lhůtách od října 1897 do dubna 1898 a má 5 čísel, druhý ročník, vydávaný od května 1898 do prosince 1899, obsahuje 10 čísel. Ve třetím roce zamýšlel Neumann vytvořit z Nového kultu týdeník; tento záměr se mu však nepodařil. Vyšlo toliko 5 čísel (od 16. března do 12. května 1900), která mají těžiško více ve společenské než v umělecké problematice. Jednotlivá čísla čtvrtého ročníku, kterých bylo celkem 10, se objevovala v časovém rozmezí mezi červnem 1900 a listopadem 1901. Pátý ročník vycházel od 1. ledna 1902 do 18. června 1903 a měl celkem 12 čísel. Neumann v něm zamýšlel omezit beletrii na nejmenší míru a chtěl proto založit Sborník Nového kultu, věnovaný pracím vědec-

kým i básnickým. V tomto ročníku začaly vycházet jako satirická příloha Šibeničky. V době vydávání pátého ročníku Nového kultu zřídil Neumann Knihovnu Nového kultu (později přejmenovanou na Knihovnu revolucionářů), kterou redigoval a jejíž některé svazky (Mimo církve!, O prozřetelném plození dětí aj.) sám napsal. Z šestého ročníku (vycházel od dubna 1903 do března 1904) patří do našeho období 13 čísel z celkového počtu osmnácti. Paralelně s redigováním a přispíváním do Nového kultu psal Neumann kromě výše uvedených časopisů i do anarchistické Omladiny, Matice svobody a Ducha českého severu. Pokusil se též o nový typ dělnických kalendářů, v nichž uveřejňoval mimo jiné své básně a stati.

Zařazujeme příspěvky podepsané plným jménem nebo šifrou (*S.K.N., skn., N., -n, -nn, -n-, K., S.*). Podle autorova svědectví, případně podle svědectví jeho přátel a pamětníků, považujeme Neumanna také za autora článků podepsaných *Antikrist, Apostata, Brutus, Kozonoh, Sana Mens*. Otiskujeme i ty články z Nového kultu, které jsou podepsány redakcí (*Red., R.*), a články nepodepsané v tom případě, kdy je možno dokázat autorství buď z kontextu, nebo podle dochovaného svědectví určujícího Neumanna za hlavního vyplňovatele všech rubrik Nového kultu.

Zvláštní otázkou je Neumannovo autorství v *Moderní revui*. Otiskujeme z ní referáty jednotlivě podepsané či šifrované a celé rubriky (například *Knihy*) tehdy, je-li šifra před celou rubrikou nebo za ní. V případech, kdy je v obsahu zachyceno jméno Neumannovo zároveň s jinými jmény, článek nepřetiskujeme (srov. např. *Moderní revui* 3, svazek 5, označení rubriky *Malířství* v obsahu).

Svazek je uspořádán podle kalendářních let, přičemž je vždy publicistická tvorba spadající do určitého roku rozčleněna ve tři oddíly: v prvním, tištěném garmondem, otiskujeme v chronologickém pořadí články zásadního charakteru; v druhém, tištěném petitem, jsou referáty o knihách, polemiky a zprávy signované nebo takové, jejichž autorství je naprosto průkazné, a konečně i drobné zprávy, pokud je v nich obsaženo autorovo stanovisko nebo hodnocení; do třetího, tištěného rovněž petitem, zařadili jsme informace, redakční zprávy, listárnu redakce atd., přičemž vypouštíme zprávy charakteru ryze administrativního nebo bibliografického (v rubrice *Knihy* a časopisy). Zásadně chronologické uspořádání uvnitř jednotlivých oddílů opouštíme jen tam, kde bylo účinnější jiné uspořádání (tak například byly sloučeny a za sebou zařazeny polemické stati týkající se téhož předmětu; podobně byly v jeden celek shrnuty zprávy redakční, listárna redakce a administrace, jejichž bibliografická data jsou vždy uvedena v komentáři).

Neumannovy články a příspěvky různého druhu byly v *Novém kultu* i v jiných časopisech mnohdy zařazeny do stálých rubrik, jejichž název i obsahový rozsah se často měnil. Naše vydání nezachovává tyto rubriky, o původním zařazení jednotlivých článků informuje bibliogra-

fický údaj v komentáři. Tam, kde články v rubrikách neměly tituly, užili jsme incipitu jako titulu (označujeme jej třemi tečkami). Ojedinele jsme vytvořili vlastní titul (např. na str. 134); v komentáři takové tituly vkládáme do hranatých závorek. V Dodatku otiskujeme oznámení, na jejichž autorství se Neumann, který je téměř všude podepsán, podílel.

Rukopisy otištěných statí a projevů neexistují. Knižně nebyl za autorova života vydán žádný soubor nebo výbor z této publicistické tvorby; jen některé větší stati byly po časopiseckém otisku vydány samostatně jako brožura. Kromě těchto případů, kdy je základním textem pro naše vydání tato samostatná publikace, je vždy pramenem našeho textu časopisecký otisk. Různočtení neregistrujeme v tomto svazku publicistických statí v úplnosti, nýbrž pouze stručně charakterizujeme rozdíly mezi existujícími zněními.

Pokud jde o přípravu textu, řídíme se týmiž zásadami, které jsou všeobecně uvedeny již v 1. svazku Spisů St. K. Neumanna (Básně I) na str. 299.

Ponecháváme tedy odlišnou autorovu kvantitu (např. *blízní, cár, chudy, 2. pl. jmén, neunavně, 7. sg. práci, sebránka, slíčný, unik, vějíčka, zařikávač, zřízenec*) i její kolísání (např. *blabolení — blábolení, nesmířitelný — nesmířitelný, poklesky — poklésky, smýšlení — smýšlení, újma — ujma, výjimečný — vyjimečný — vyjimečný*), upravujeme ji ve slovech jako *bohda, domu, příjemný, přístup, příživník, úplně, vychovný, zakazky, zrudnost*, vyrovnáváme *přibijím* (podle str. 575). Hláskovou podobu slov zachováváme například i v slově *zkušebnost* (233), ponecháváme zájmeně *tož* (396) a kolísání *soutyk — soustyk* (187, 190), upravujeme však psaní předložek a předpon *se, ze* a slova jako *idejový, obětmi, tlouška, vzpříma, Przybyszewskiho* na *ideový, oběťmi, tloušťka, zpříma, Przybyszewského*. Číslovky psané číslicemi rozpisujeme podle potřeby formami *do tří, do čtyř, před dvaceti*. Tvary slov neměníme (např. *nesčetnými rukami*) kromě případů jasných tiskových chyb a kromě chybných tvarů ve shodě vztažného zájmena *jenž*, které opravujeme na čtyřech místech (str. 55, 259, 379, 493). Citáty a názvy děl upravujeme podle původního znění ve vydáních, kterých užíval Neumann; na těch místech, kde je v citátu volná parafráze, vracíme původnější znění aspoň tam, kde by šlo o porušení smyslu.

Přejatá slova píšeme podle nového pravopisu kromě slov *humbug — humbugu* a *meeting — meetingu*. Psaní cizích jmen a názvů opravujeme, pokud se podařilo zjistit originální znění.

Podle potřeby a vhodnosti jsme rozepsali zkratky jako *P.* (= pan, na počátku věty), *č.* (= číslo, čísle), *t.l.* (= tohoto listu). Co se týče interpunkce, zachovali jsme členění originálu, pokud mělo stylistickou funkci, na potřebných místech jsme interpunkci upravili nebo doplnili (mimo jiné také v užití rozlišovacího znaménka, např. otazníku místo tečky, v přemístění pomlky u vložených výrazů apod.).

V časopiseckých otiscích slova, věty nebo odstavce byly mnohdy

markantně vyznačovány podle povahy celkové grafické úpravy v časopise (verzálky, počáteční majuskule apod.). Toto vyznačení jsme redukovali v rámci běžného systému tak, že jsme zachovali psaní s majuskulami všude, kde má funkci ověřenou celkovou Neumannovou praxí v daném období, vyznačování verzálkami jsme buďto zrušili vůbec, nebo nahradili kurzívou, nadměrné vyznačování jmen a titulů jsme zrušili, přihlížejíce přitom vždy k funkci vyznačení a k případnému členění textu vyznačením. Vnější forma oznámení administračního rázu byla ovšem všude zjednodušena.

Mimo uvedené typy byly provedeny úpravy textu na těchto stránkách:

- 17: politicky ještě *slabý* m. ... *slabí*;
- 37: jedinci ... *schopní* moci ... a stvoření, aby rozhodovali m. ... *schopní* ...;
- 48: nemstěte toho na *mně* m. ... na *mne*;
- 58: nahota ... je ... nemravná a *nepřístupná* m. ... *nepřístupná*;
- 148: podá konečně *dojem* obličej m. ... *dojmem* ...;
- 150: *dvěma* třetinám m. *dvou* třetinám;
- 215: vrhnouti se *se* záviděníhodnou energií m. vrhnouti se záviděníhodnou energií;
- 230: aby se jim *obdivovaly* m. *obdivoval*;
- 265: vlastním *nákladem* m. ... *nakladatelem*;
- 266: díla *stejně* umělecké oprávněnosti m. ... *stejně* ...;
- 301: *neopomene* ničeho m. *neopomeneme* ...;
- 321: pro ty, kdož jsou *vzdálení* m. ... *vzdáleny*;
- 351: dogmatické náboženství ... nedovoluje člověku bádati a duševní své volnosti používat, jen potud, pokud ... m. ... používat jen potud ...;
- 365: *tady* je nutno m. *tedy* ...;
- 417: *Mezinárodnost* m. *Mezinárodnosti* (v Radikálních listech, odkud je citováno);
- 461: nesl s sebou lepší pracovní podmínky m. nesl sebou ...;
- 472: zakazovati *jí* a skrývat před ní m. zakazovati *ji* ...;
- 511: jest solidarita prvkem *druhým* m. ... *dobrym*;
- 564: volné *naše* skupiny m. ... *naší* ...;
- 572: jel kišíněvský biskup ... k obědu m. ... *jel* k obědu;
- 575: pseudonym *Rabinoviče* m. ... *Abramoviče*;
- 580: *původcem* m. *průvodcem*;
- 581: v *jihoaamerických* republikách m. v *jihoafrických* ...;
- 606: vítězství konečného dodělali *se* musíme m. ... dodělali musíme.

*

Při komentování jednotlivých Neumannových statí by bylo nutno ve výkladu věcí týkajících se anarchismu opakovat často stejné informace a při rozptylu narážek by přitom unikal celkový obraz historie

českého anarchismu. Ukázalo se proto vhodnějším podat napřed ucelený přehled anarchismu vůbec, historie anarchismu v Čechách a především českých časopisů tohoto hnutí. Autorem této poznámky je prom. historik Václav Štěpán.

Anarchismem rozumíme společensko-politický směr spjatý s maloburžoazním radikalismem a rozvíjející se tedy v podmínkách kapitalistické společenské formace. Sám termín je přejat z řeckého *ἀναρχία* — bezvládi; začal být používán až P. J. Proudhonem a bezprostředně souvisí s hlavním článkem anarchistické ideologie — ideálem společnosti bez státní organizace.

Anarchismus, jenž zpočátku aspiruje stát se filosofickým systémem, stal se vlivem vývoje společenských podmínek za kapitalismu zároveň politickým směrem. Prodělával tedy svůj vývoj s narůstáním společenských rozporů v kapitalismu a nabýval specifických rysů podle toho, v jakých konkrétních souvislostech byl jednotlivými teoretiky rozpracován. Zpětně byl později ovlivňován i živelným narůstáním prvků anarchistické ideologie v dělnickém hnutí — a to obyčejně v té jeho části, která reagovala na nejkrutější sociální vykořisťování, odvracela se zároveň od oportunní politiky sociálně demokratických stran a přijímala prvky maloburžoazního radikalismu. Vzájemné proplétání filosofických a politických složek v anarchismu umožňovalo, že nositeli této ideologie byly nejrůznější společenské skupiny, od dělníků po inteligenci a umělce — podle toho, která ze složek byla akcentována.

Sama povaha anarchistické ideologie spolu s konkrétními podmínkami jejího rozvoje byly příčinou její nejednotnosti. Přes množství různých odstínů a někdy i zásadních rozdílů je ve filosofické rovině pro anarchismus charakteristický individualismus, subjektivismus a voluntarismus. Více se však anarchisté shodovali v politické teorii, kde filosofickým složkám odpovídal ve všech etapách rozvoje anarchismu radikální odpor k jakékoliv státní organizaci, moci a jejím zákonům; proto také odstranění státu bylo hlavním programovým heslem. Ideálem byla anarchistická společnost, k níž měla u prvních anarchistů vést taktika „přímého činu“ (terorismus), později zaměněná za požadavek všeobecné dělnické stávkový, která byla nazývána Velkou revolucí. Nestavěli proto jako požadavek organizovanou politickou moc proletariátu — a to ani v samotné revoluci, ani v novém společenském útvaru.

Anarchistická ideologie je na jedné straně přímým důsledkem sociálních problémů kapitalistické společnosti; na druhé straně však je teoretickým výrazem faktu relativního osvobození individua v podmínkách kapitalismu. Je tedy možno spatřovat určitou zákonitost v tom, že *William Godwin* (1756—1836), všeobecně uznávaný za prvního ideologa anarchismu, resp. za jeho předchůdce, vydává svůj hlavní spis v Anglii r. 1793. Jeho utopické představy o ideální společnosti

(plynoucí právě z vědomí nespravedlnosti současné sociální struktury a ovlivněné francouzskou buržoazní revolucí), kde by bylo rovné vlastnictví všech jednotlivců, spojených do malých obcí, které by vzájemně udržovaly jen nejnútnejší styky, jsou založeny na relativně správném rozlišování společnosti a státu. Zatímco společnost Godwin pokládá za výsledek potřeb lidí, stát je mu výrazem lidských vad.

Počátek první etapy rozvoje anarchismu spadá do 40. let minulého století, kdy v zemích rozšířené malovýroby vyrůstají první zásadní anarchističtí myslitelé: *Max Stirner* (1806–1856) v Německu a *Pierre Joseph Proudhon* (1809–1865) ve Francii. Jeho sociální podmíněnost, která podle Proudhona roste z malovýroby, má být také základem budoucí anarchistické společnosti. Odtud jeho stěžejní myšlenka o nahrazení vládní autority dobrovolnou smlouvou jednotlivců, závaznou pro každého, jakmile by byla uzavřena. Při tvoření všech vyšších útvarů byla by rozhodující vůle jednotlivcova.

Max Stirner je reprezentantem nejkrajnějšího individualistického anarchismu, který vymaňuje lidské individuum nejen ze všech závazků plynoucích ze zákonů a omezení společenských institucí (státu samozřejmě na prvním místě), ale i ze všech závazků morálních — prostě i těch, které jsou dány ve sféře ideové. Jednotlivci přiznává právo na všechny činy, pokud jsou určeny jeho vůlí a jsou v jeho moci. Nejasné představy o budoucí společnosti formuluje obdobně jako Proudhon; rozhodovala by v ní vůle jednotlivcova, což je u Stirnera vyjádřeno zásadou dobrovolného „spolku egoistů“.

Zatímco individualistickým anarchistům Proudhonovi a Stirnerovi šlo hlavně o teoretické zásady, zásluhou *Michaila Bakunina* (1814–1876) se anarchismus stal politickým směrem. Bakunin působil nejen jako teoretik, ale byl přímo organizátorem *anarchistického hnutí*. To se začalo rozvíjet hlavně po vlně buržoazních revolucí z roku 1848 (jichž se Bakunin sám aktivně zúčastnil) a mělo svou živnou půdu v zemích se silnou maloburžoazní mezivrstvou (Španělsko, Itálie, Švýcarsko, jižní Francie), podléhající procesu deklasace. V 60. letech Bakunin organizoval hlavně italské anarchistické hnutí a zároveň se svými stoupenci se stal členem I. internacionály; bakuninisté pak prakticky po celou dobu jejího trvání vedli boj s Marxovým a Engelsovým vedením. Jakkoliv nakonec byli v roce 1872 haagským kongresem vyloučeni a jejich teorie odmítnuta, měli podstatný podíl na rozbití I. internacionály. Anarchistické hnutí zesílilo potom zase až ke konci století a rozvíjelo se až do 1. světové války, avšak nikdy nenabylo v jednotlivých zemích pevné organizace. Neuspěly ani pokusy sjednotit je mezinárodně prostřednictvím kongresů (Řím 1898, Paříž 1900, Amsterdam 1904 aj.) nebo dokonce vytvořením Anarchistické internacionály v r. 1907.

Sám Bakunin není myslitelem zcela původním. V teorii staví na Proudhonovi — zčásti i na Stirnerovi — a doplňuje ji principem konfederace, typem politické organizace anarchistů. Tím teoreticky zobec-

ňuje principy své aktivní politické činnosti. Současně je ovlivňován také marxismem, o čemž svědčí jeho požadavek odstranění soukromého vlastnictví a zavedení vlastnictví kolektivního cestou revoluce mas. Jeho osobou přechází anarchistická teorie k další etapě svého rozvoje — k anarchismu komunistickému.

Druhá etapa rozvoje anarchistického hnutí se kryje s epochou imperialismu, a to nejen časově; je s ní přímo geneticky spjata. Jako hnutí je anarchismus posilován jednak prohlubováním procesu expropriace širokých vrstev středních a malých vlastníků, jednak reakcí mas na oportunistickou politiku dělnických stran II. internacionály. Proto se stává obvykle ideologií té části dělnického hnutí, která se vlivem nejkruťějších sociálních podmínek nejrychleji radikalizuje. Tím nabývá podoby kolektivistického, komunistického anarchismu. V prvním desetiletí 20. věku ústí — hlavně v románských zemích — do tzv. anarcho-syndikalismu, do něhož upadá právě ta část dělnického hnutí, která rezignovala na svou politickou organizaci. Opírá se o odborovou organizaci a vytváří iluzi, že sociální osvobození přijde jaksí samovolně všeobecnou stávkou proletariátu.

Mezi teoretiky anarchismu, kteří v tomto období představují dlouhou řadu jmen a mají nejrůznější odstíny, není jednoty. Přístupují k hnutí z osobitých pozic a sjednocuje je pouze několik stěžejních myšlenek, jako je negativní vztah k současné kapitalistické společnosti, k organizované státní moci, k politické autoritě všeho druhu, k oportunistické sociální demokracii apod. Nejsou ovšem řídké případy, kdy anarchismus proniká do sociálně demokratických stran — přímo se svými nositeli nebo nepřímě svým vlivem —, nebo kdy naopak vedoucí osobnosti i řadoví členové sociální demokracie dezertují k anarchismu. Nejznámějšími teoretiky jsou: Petr Kropotkin, Élisée Reclus, Jean Grave, Charles Malato, Johann Most, F. Domela Nieuwenhuis, Enrico Malatesta.

Rozhodující zkouškou byla pro anarchismus Velká říjnová revoluce. V samotném Rusku se anarchismus stal zásadním nepřitelem sovětské moci a byl rozbit, jinde se udržel ve formě anarcho-syndikalistické a jen v některých zemích (Španělsko, Latinská Amerika) si udržel podstatnější vliv v dělnickém hnutí. Za této situace se tato ideologie ocitá v přímém protikladu k revoluční ideologii komunistických stran a plní reakční úlohu (jak se to nejzřetelněji ukázalo ve španělské občanské válce). Často se ovšem jednotliví představitelé anarchismu sbližovali s marxismem a stali se členy komunistických stran. Toto třetí období znamená v podstatě rozklad anarchistického hnutí, které ztrácí svůj relativně revoluční náboj.

Do našich zemí začal anarchismus pronikat kolem poloviny 80. let minulého století. Zvýšená policejní perzekuce v těchto letech projevuje se v ideologii dělnického hnutí tříštěním názorů. V sociálně demokratické straně se vyhraňují tři směry: 1. anarchističtí teroristé, pro které

byla charakteristická „propaganda činu“ a kteří stáli pod vlivem idejí Mostova časopisu Freiheit, tajně do Rakouska pašovaného; 2. umírnění, oportunní, bojící se ilegální práce a 3. radikálové, stojící v opozici k prvním dvěma a považující za svůj bezprostřední úkol socialistickou revoluci. Jakkoliv radikálové, k nimž se hlásila např. většina socialistů mezi severočeskými horníky, revolucionizovanými potlačenou stávkou v roce 1882, a liberecký směr, vedený Jos. Schillerem a Ant. Behrem, neměli nic společného s individuálním terorem v duchu anarchismu J. Mosta, přece jenom v jejich poloanarchistických názorech tkví jedna z příčin rozkolu sociální demokracie v 80. letech. Heinfeldskému sjezdu v r. 1889 se podařilo krizi hnutí jakžtakž likvidovat — ovšem mimo stranu zůstalo několik otevřených anarchistů.

K nim právě patřil *Vilém Körber*, v roce 1892 definitivně vyloučený ze strany, jenž je zřejmě jedním z prvních propagátorů anarchismu u nás. Již v roce 1887 počal vydávat časopis *Věk svobody* — později *Nový věk svobody*, vycházející do počátku 90. let, kdy se nazýval orgánem „neodvislých socialistů“. Na jeho stránkách se odrazil postupný přechod Körbrovy skupiny od sociáldemokratismu (v r. 1889 byl Körber ještě delegátem v Heinfeldu a jeho list byl stranou oficiálně uznáván) na pozice anarchismu, mající ovšem zpočátku pouze ráz odporu k vedení sociální demokracie.

Období 90. let znamená pro český anarchismus první větší rozmach. Vedle Körbra a vedle radikalismu 80. let jeho dalším zdrojem je pokrokařské hnutí z počátku 90. let, od něhož vede linie k tzv. hornolitvínovskému programu z r. 1893, zdůrazňujícímu v dělnickém hnutí federativní princip, vyšlý z anarchismu. Tento směr byl soustředěn kolem časopisu *Omladina*, jehož osudy byly velmi pestré. Počal vycházet v r. 1891, neustále zanikal a znovu vznikal, jeho redakce, v níž se vystřídali Rudolf Kroutil, František Mihule, Alois Pospíšil, František Vl. Lorenc, František Vrabec, Karel Rosák, Hynek Holub, Vilém a Čeněk Körbrovi, prošla cestu ze Smíchova přes Kladno, Most, Ústí nad Labem, Duchcov a na konci 90. let se znovu vrátila do Prahy. Od požadavku revize Heinfeldského programu, který *omladinisté* počali prosazovat ještě na půdě sociální demokracie, došli přes propagaci federativního principu v řízení hnutí a později přes přímý odpor k politice strany až ke kolektivistickému anarchismu.

Třetím zdrojem českého anarchismu bylo vídeňské anarchistické centrum, rozvíjející se v 90. letech. Jeho vliv k nám pronikal jak prostřednictvím jednotlivých osob (např. v r. 1895 se vrátil z Vídně do Prahy jeden z pozdějších vůdčích ideologů české sociálně demokratické strany František Modráček, který nejenže překládal anarchistické myslitele, Stirnera aj., ale stál přímo pod vlivem anarchistické ideologie), tak i s anarchistickými časopisy, vydávanými česky ve Vídni. V letech 1893–1894 zde vycházely *Volné listy*, „orgán neodvislých socialistů v Rakousku“, vedený anarchistickým publicistou Janem Opletalem, který pak v letech 1896–1898 vydal ve Vídni tři ročníky

a v roce 1899 v Plzni 8 čísel 4. ročníku časopisu *Malice dělnická*, rovněž individualistického zabarvení. Mezi přispěvatele tohoto listu patřili Josef Holub, František Hlaváček, Alois Věkoslav Haber a jiní.

České anarchistické hnutí mělo svou nejšířší sociální základnu především mezi severočeskými horníky, méně již v severovýchodních Čechách mezi cihlářskými dělníky a mezi dělnictvem na Českobudějovicku. Jeho organizace se však nikdy nepropracovala k centralizovanému systému. Opírala se především o volné dělnické spolky, u nichž je zpravidla dnes už těžké určit, jaké ideové tendence se v nich uplatňovaly. Sledovat vývoj hnutí u nás lze zatím na anarchistických časopisech. Kolem jejich redakcí se vytvářely buňky spolupracovníků a okruhy odběratelů, takže časopisy tak nabývaly charakteru jistých organizačních center. I v nich se ovšem projevila principiální nepevnost celého hnutí — časopisy nemávaly většinou dlouhý život.

Pražské centrum se počíná aktivizovat rovněž kolem poloviny 90. let. Výrazem toho je časopis *Volný duch*, vycházející v letech 1894 až 1896, postupně za redakce A. V. Habra, Karla Auera, Václava Rendla a konečně Antonína Pravoslava Kaliny, který je zřejmě jeho vůdčí osobností, ale i autorem Manifestu anarchistů českých z r. 1896, jenž je namířen proti sociální demokracii a nesen myšlenkou individualistického anarchismu. *Volný duch* má hlavní zásluhu na tom, že jeho prostřednictvím se k nám dostaly první významnější práce soudobých anarchistů. V roce 1896 Haber s Kalinou tento list opouštějí, ujímá se ho František Novák a mění jej na *Volné listy*. Vycházely v letech 1897—1898, redakci záhy převzal Vilém Körber a časopis tak přešel na pozice komunistického anarchismu.

Körber ani zde dlouho nesetřval; roku 1898 se vrátil do Prahy list *Omladina*. V. Körber se stává jeho redaktorem a vede jej až do své smrti v roce 1899. Společně s Karlem Vohryzkem vydal v září 1899 navíc dvě čísla časopisu *Předvoj*.

Omladina vycházela potom ještě r. 1900 (známo je 13 čísel, označených jako 6. ročník) pod hlavičkou „Orgán neodvislého dělnictva v Rakousku“. Vydával ji Vilémův bratr Čeněk Körber, potom (od čísla 8) přešla do rukou K. Vohryzka, redigoval ji Michal Kácha a její poslední 3 čísla byla redigována z Neumannovy vily na Olšanech.

K obrazu českého anarchistického hnutí 90. let je nutno dodat, že v první vlně rychlého rozkvětu hnutí v 90. letech vedle již jmenovaných časopisů vychází ještě v Liberci *Proletář* s přílohou *Karabáč*, vedený Františkem Adamcem, a *Volnost* v Ostravě. Jisté oslabení hnutí v letech 1896—1897 bylo způsobeno jednak prohranou stávkou severočeských horníků a jednak probíhající diferenciací mezi jeho jednotlivými představiteli. Teoretizující čeští anarchisté jsou nuceni se vyrovnat se skutečností, že hnutí u nás nabylo masovějšího charakteru (severočeští horníci), pokrokovější z nich mají tendenci přecházet na pozice anarchismu komunistického (např. Hynek Holub, František Hajšman), a tak dochází ke sporům s individualistickými anarchisty (Vohryzek,

A. P. Kalina aj.). Nový rozmach v letech 1898—1899 byl násilně přerušen protianarchistickým procesem a celkovou perzekucí hnutí. Jejím výsledkem bylo úřední rozpuštění anarchistických spolků v roce 1899.

Za této situace vstoupil do hnutí St. K. Neumann. Individualismus Moderní revue, na jejíchž stránkách již v prvních číslech figurovalo jméno Nietzsche, neměl daleko ani k individualistickému anarchismu, a tak již v roce 1895 se Neumann mohl jejím prostřednictvím seznámovat se jmény, jako je Max Stirner, ale i Michail Bakunin, Charles Malato, Adolf Retté. Tento okruh komunistických anarchistů se v dalších ročnících rozšiřoval o Grava, Kropotkina, Mosta, Malatestu aj. Ovšem to již měl Neumann blízko i k pražským anarchistům. Když v únoru 1897 A. V. Haber s A. P. Kalinou a redaktorem Václavem Miňovským počali vydávat *Nový kult* (vyšla 4 čísla), Neumann se stal jeho přispěvatelem a první číslo je dokonce uvedeno jeho básní Píseň vítězná.

V říjnu 1897 začal St. K. Neumann *Nový kult* vydávat za vlastní redakce. V prvních dvou ročnících jde ovšem víceméně o literární revui, která si domácího anarchistického hnutí všimá jen okrajově, a teoretický anarchismus má zde náplň individualistickou. Teprve třetím ročníkem z r. 1900 (vliv velké hornické stávky) se včleňuje *Nový kult* do hnutí českého anarchismu kolektivistického — i když si až do posledního čísla sedmého ročníku z r. 1905 udržuje literární a povýtce teoretický ráz. Ze všech našich anarchistických časopisů *Nový kult* ve své době má nejpodrobnější informace o světovém anarchistickém hnutí a největší rozhled po anarchistické literatuře. Na jeho stránkách a v *Knihovně Nového kultu* se čtenáři seznamují s myšlenkami velké řady anarchistických myslitelů.

Svou přímou účast v anarchistickém hnutí uzavřel Neumann ještě třemi čísly *Anarchistické revue*, vydanými v roce 1905 v Brně, nepočítáme-li už přímo k anarchistickému hnutí Neumannovy *Šibeničky*, které počaly vycházet jako satirická příloha šestého ročníku *Nového kultu* a jejichž druhý a třetí ročník vyšel v letech 1906 a 1907. (Krom toho se Neumann později ještě podílel na redakci *Záduhy* — ale to už pouze necelého I. ročníku z r. 1908—1909.)

Kolektivistický, resp. komunistický anarchismus, k němuž *Nový kult* dospěl, bude v celé šíři potřeba ještě rekonstruovat. Z hlavních jeho článků a z těch publikací, které vycházely v *Knihovně Nového kultu*, vyplývá zatím těchto několik rysů Neumannova tehdejšího anarchismu:

Ideálem a cílem, za nímž lidstvo odedávna směřuje, je taková společnost, která bude charakterizována heslem „volné individuum ve volné společnosti“. Na cestě k ní stojí ovšem mnoho překážek, které souvisí jak s množstvím politických a morálních omezení a zákonů, jejichž vrcholnými institucemi je stát a církev, tak se sociální nesvo-

bodou, která je v současné době reprezentována kapitalismem a již trpí především dělnická třída. Proto je nutno počítat především s ní, neboť ona má největší zájem na povalení všech těchto „autorit“. Ovšem na druhé straně je nutný zásadový boj se stranami sociálně demokratickými, resp. s jejich vedením, neboť ony dělnické hnutí zavlekly do oportunní politiky, ztratily revoluční perspektivy a parlamentaristickou politikou se smiřují se současným stavem. Přitom se v sociální demokracii vytváří vedoucí politická skupina, která ztrácí postupem času spojení s dělnickým hnutím a stává se novou mocí, dusící ve spolupráci s institucí buržoazního státu revolucionismus dělníků.

Umělci a vědci, celá pokroková inteligence patří k těm, kteří trpí současným stavem, a jejich místo je tedy v řadách dělnického hnutí. Všichni společně, bez ohledu na národní příslušnost, jsou zavázáni pracovat pro novou společnost. (V tomto směru je plně chápán proletářský internacionalismus.) Současně je odsuzován nacionalismus jako ideologie vládců a s ním spjatý militarismus, který je zároveň nástrojem k zajištění moci. Proto i antimilitarismus je organickou součástí anarchismu.

Prvky budoucí anarchistické společnosti jsou obsaženy již v současné době: v samotné svobodě myšlení, v ubývání úcty k úřadům a státním institucím i v ubývání víry v posvátný původ soukromého majetku. Cesta k světlé společnosti Anarchie, která je zřejmě myšlena na způsob volně sdružených obcí — často dokonce s kolektivním vlastnictvím —, není dostatečně jasná. V brožůře O proveditelnosti anarchie z r. 1897 (autor Lucius Catilina — pseudonym L. Knotka) se však praví, že je proveditelná v jediné zemi; je to dokonce nutnost, nemá-li Anarchie být utopií. Bude ovšem třeba určitého přechodného období, které teprve připraví lidi pro vítěznou společnost anarchistickou. Tento dočasný útvar bude zároveň vzorem a revolucionizujícím momentem pro dělnickou třídu okolních zemí.

Za jistý druh přípravných opatření lze považovat zakládání anarchistických kolonií, v kterých jsou prověřovány možnosti nové společnosti v malých rozměrech a jsou zásadně vzorem pro ostatní.

První desetiletí 20. století znamenalo pro český anarchismus dobu největšího rozmachu. Bezprostřední souvislost s radikalizací dělnické třídy, obzvláště horníků (stávka r. 1900), a části maloměstské inteligence, zesílenou potom ještě vlivem ruské revoluce z r. 1905, je zřejmě tím spíše, že strana sociálně demokratická odklonem od revolučního marxismu ztížila orientaci nejlevějších živlů.

Vedle Nového kultu od r. 1900 pravidelně vycházela z dalších anarchistických časopisů *Matice svobody*, redigovaná v Brně Janem Opletalem. Její anarchismus se projevoval především v tlumočení názorů převzatých z teoretiků kolektivistického anarchismu a v boji protiklerikálním. Pod stejnou redakcí existovala až do počátku 20. let,

když mezitím přešla do Lomu u Mostu a byla vydávána jako „orgán severočeských anarchistických horníků“.

Časopis *Horník*, který vyšel ve dvou ročnících v letech 1900–1901 v Bruchu a Mostě (vydával jej František Hajšman) a byl „orgánem neodvislého hornictva“, má s anarchistickým hnutím společné tendence v tom, že se pokládá za hlasatele neodvislého hnutí severočeských horníků, je v podstatě veden v duchu anarchosyndikalismu, ve svém prohlášení vystupuje proti všem politickým stranám, včetně sociální demokracie, avšak zároveň se ohrazuje i proti označení za anarchistický. Tato ideologie „autonomního federalismu“ je plodem situace po prohrané hornické stávce; možnost emancipace horníků spatřuje pouze v jejich kooperaci.

Po zaniknutí *Horníka* byl v roce 1902 vydán jeden neúplný ročník časopisu *Duch českého severu*, orgánu neodvislých socialistů. Vydával a redigoval jej v Duchcově Hynek Holub. Třebaže i ten byl věnován sociálním otázkám severočeských horníků, směřoval více k tzv. „etikému“ anarchismu, stavěl se proti sociální demokracii a proti požadavku dobytí politické moci dělnictvem. Svě poslání spatřoval v šíření anarchistických názorů, ve vzdělávání dělníků a v propagování spolenectví dělnictva s pokrokovou inteligencí; šlo mu „nikoliv o napomáhání vývoji čtvrtého stavu, nýbrž všem, kdož u nás jdou za vysvobozením definitivním“. (Proto na jeho stránkách byl také vyzdvihován Nový kult jako nejlepší anarchistický časopis v Rakousku.)

Rokem 1903 počíná znovu vycházet *Omladina*, jež se stala podnikem Karla Vohryzka a jeho skupiny. Známý jsou její tři ročníky a 1. číslo ročníku čtvrtého z ledna 1906 (redaktor Bedřich Kalina); poté se mění v *Novou Omladinou*, vychází třikrát týdně, do redakce přibírá navíc Ladislava Knotka a nazývá se orgánem České federace všech odborů. Ročník I (1906) vyšel úplný, v roce následujícím však jen v prvních dvou měsících. Od 1. III. 1907 mění svůj název na *Komunu* a bez jakýchkoliv vnitřních změn vychází až do konce roku 1907.

Mezitím ovšem se hnutí rozrůstalo a vznikaly nové anarchistické spolky s různými odstíny. Šíře hnutí volala po sjednocení. Došlo k několika konferencím českých anarchistů, z nichž vzešly spíše názvy pro organizace než organizace samy. (To plyne ostatně z vlastní povahy hnutí.) V r. 1904 byla založena Česká federace anarchistů v Praze (v r. 1914 změněna ve Federaci českých anarchokomunistů), kde časem rozhodujícího postavení nabyla skupina B. Vrbenského, a v roce 1905 Česká federace všech odborů, mající ráz anarchosyndikalistický.

Po roce 1905, kdy na krátký čas dochází k novému rozvoji hnutí, roste i počet vydávaných časopisů. Ty jsou však zároveň výrazem prohlubující se diferenciaci, plynoucí nejen z politicky rozličných aspektů jednotlivých skupin, ale i z osobních sporů, na nichž v této době mají především zásluhu živly, kterým více než o hnutí šlo o pro-sazování osobních zájmů (Vohryzek).

Ve stálém centru anarchistického hnutí mezi severočeskými horníky

existoval od roku 1906 vedle již jmenovaných listů čtrnáctideník *Hornické listy*, vydávaný a redigovaný v Duchcově Rudolfem Mášou a Václavem Kramperou. Šlo o odborový orgán a v tomto duchu — byl se silnou anarchistickou tendencí — byl veden v podstatě až do r. 1935.

Obdobného ražení byl i obnovený *Proletář*, vycházející střídavě v Liberci a v Horním Růžodole v letech 1906—1910. Podíleli se na něm František Kuk, Alois Plichta a Antonín Rejha. Vyjadřoval anarchistické tendence severočeských sklářů, tkalců a textilních dělníků, ale především cihlářských dělníků z okolí Liberce, kteří pod vlivem zesíleného vykořisťování byli jim nejvíce přístupní. Avšak v *Proletáři* se vedle ústřední linie boje proti sociální demokracii a klerikalismu uplatňoval i český nacionalismus.

Budoucí rozklad hnutí signalizoval orgán Politického spolku anarchistů Vilém Körber *Bezvládní*, vycházející nepravidelně v Hrobech u Duchcova a v Praze ve dvou ročnících v letech 1905—1907. K jeho okruhu patří jména Čeněk Körber, František Hajšman a Alois Věkoslav Haber. Zpočátku byl řízen hlavně odporem k sociální demokracii, ke konci své existence tíhne více k bezvěrectví.

Česká demokratická inteligence, která hlavně po ruské revoluci z roku 1905 začala přecházet na pozice dělnické třídy a nenašla uspokojení v politické praxi sociální demokracie, sblížovala se v některých případech s českým anarchistickým dělnictvem, a tedy i s teorií anarchismu. Čtrnáctideník *Práce* (tři ročníky v letech 1905—1908) — později ještě s dětskou přílohou *Klíčení* — soustředil právě její podstatnou část. Zodpovědným redaktorem byl Michal Kácha, redaktory Ladislav Knotek a po něm Fráňa Šrámek. Mezi stálé přispěvatele patřili především St. K. Neumann, Karel Toman, Jiří Mahen a Vlastimil Borek.

Krátké trvání měl věstník *Přímá akce* (pět čísel z roku 1907—1908), náležející pražské agitační komisi, která z anarchistických pozic bojovala proti účasti ve volbách. Kolem ní se soustředili Josef Holub, Bohumil Vrbenský, Bedřich Kalina aj.

Poslední větší pokus o anarchistický časopis byl realizován v anarchistickém čtrnáctideníku *Zádruha*. Vyšel v pěti ročnících (1908—1914), nejdříve (1. ročník) za redakce Neumannovy a Knotkovy, poté postupně za redakce Řehořovy, Káchovy, Borkovy a B. Vrbenského. Tento časopis směřoval v důsledku perzekuce anarchistů po roce 1910 od přímé angažovanosti v hnutí komunistického anarchismu k charakteru časopisu spíše vzdělávacího, zabývajícího se popularizací vědy a otázkami umění.

Anarchistické hnutí prodělávalo od r. 1908 až do světové války postupnou depresi. V protivolební kampani anarchokomunisté neuspěli; byla to naopak sociální demokracie, která na svou stranu získala převážnou většinu dělnictva a volby v roce 1907 pro ni znamenaly dosud největší úspěch. Anarchokomunisté se potom ještě vzchopili

k své poslední větší akci: v letech 1909–1910 se významným způsobem podíleli na antimilitaristickém hnutí. (Vlastimil Borek stál dokonce v čele tohoto hnutí v rakouské armádě.) Jejich předností bylo, že se pokoušeli o společný postup mládeže sociálně demokratické, národně sociální i anarchistické. Po odhalení v roce 1910 postihla anarchistické hnutí těžká perzekuce, která trvala až do první světové války a přispěla k celkové jeho krizi; ta se odrazila i v anarchistickém tisku: časopisy postupně zanikaly a ty, které se udržely (Záduha, Matice svobody a Hornické listy), zmírnily svůj radikalismus a změnilý svůj program.

Po světové válce došlo v novém státě ke krátkému oživení anarchistického hnutí. Organizačně potom splynulo na čas se stranou českých socialistů, záhy se však nejpokrokovější jeho část znovu osamostatnila. St. K. Neumann dává do jejích služeb svůj časopis Červen a v roce 1920 uveřejňuje výzvu k tvoření tzv. komunistických skupin, které potom v roce 1921 vstupují do řad Komunistické strany Československa.

Ti z představitelů české inteligence, kteří se hlásili k anarchismu a vyzvedali především jeho revolučně demokratickou stránku (např. St. K. Neumann, Vl. Borek, B. Vrbenský), sblížili se prostřednictvím anarchistického hnutí s dělnickou třídou. To jim umožnilo, aby později plně pochopili její historickou úlohu a stanuli v řadách komunistické strany.

*

Uspořádání následujícího komentáře je provedeno podle stran textu a podle názvu statí. Tam, kde byl titul vytvořen námi, je vložen do hranatých závorek. Za bibliografickými údaji je uvedena šifra, pod kterou byl článek otištěn, nebyl-li podepsán plným jménem. Za pomlkou jsou podle potřeby uvedeny nejprve informace týkající se okolností, za kterých článek vznikl, a dále potřebné vysvětlivky k jednotlivým místům. Bližší informace o postavách, o kterých je v textu zmínka, uvádějí se jen tehdy, jestliže to vyžaduje věcný kontext a pokud vůbec bylo možno opatřit si o jmenovaných osobách bližší údaje.

1893

Str. 9 *Jean Paul Marat. V stoletou paměť jeho zavraždění.* Pokrokové listy 1, č. 2–3 (2. VIII., str. 2–3). Podepsáno -skn. — První dochovaný otištěný článek St. K. Neumanna charakterizuje jeho zájem o Velkou francouzskou revoluci, který ho provázal po celý život (viz např. Dějiny Francouzské revoluce, 1928–1931). V r. 1938 připravoval pro Lidovou knihovnu monografii o Maratovi, která však nevyšla. — *jsa ještě lékařem hraběte Artois* — Marat byl lékařem tělesné stráže hraběte Artois od r. 1777; str. 10: *v září r. 1789 oznámil Marat nový časopis* — deník L'Ami

du peuple, vycházel v letech 1789–1792; *girondisté* — umírnění republikáni, proti nimž Marat později ostře postupoval; str. 11: *Marchez!* — Jděte!

1895

Str. 15 *Fejeton*. Konec století 1, str. 1–2 (č. 1, 25. VI.). Podepsáno -n. — *pouze svatý otec ... nadán byl duchem svatým* — přes odpor kněžské opozice byl papež Pius IX. (nar. 1792, papežem 1846–1878) prohlášen neomylným na koncilu, který zasedal v Římě od prosince 1869 do října 1870; *národopisná výstava* — Národopisná výstava československá byla výsledkem folkloristického studia, rozvíjejícího se od let osmdesátých; byla zahájena 15. května za veliké účasti české i zahraniční veřejnosti; „*Tempora mutant mores*“ — Časy mění mravy; *Patočkova cvičebnice* — Latinská cvičebná kniha pro 2. tř. gymnasií.

Str. 18 *Fistý pan farář...* Konec století 1, str. 10 (č. 2, 12. VII., Různé zprávy). Podepsáno -n-. — *napomínání a kletby Vlasti* — katolický „časopis pro poučení a zábavu“, který byl redigován zpátečnickým páterem Tomášem Škrdlem, uplatňoval svůj moralistní a dogmatický přístup k společenským i literárním otázkám.

Str. 18 *Josef Štolba: Peníze (Drama o třech jednáních)*. Konec století 1, str. 13 (č. 2, 12. VII.). Podepsáno -nn. — Premiéra byla v Národním divadle 3. VII. 1895 v režii J. Šmahy. — *Vodní družstvo* — nenáročná žánrová veselohra z r. 1886.

Str. 18 *Divadla*. Konec století 1, str. 22 (č. 3, 20. VII., Divadlo, hudba a umění vůbec). Podepsáno -nu. (správně -nn.) — Str. 19: *Dostaneme ji však na naše jeviště?* — Mládí vyšlo r. 1895 v překladu O. Fastra a J. Šedivého a bylo hráno ve Švandově divadle na Smíchově r. 1897 v překladu J. Kampera.

Str. 19 *Syčáci. Komédie o třech jednáních od Fr. Rutha*. Konec století 1, str. 29–30 (č. 4, 7. VIII., Divadlo, hudba a umění vůbec). Podepsáno -n-. — Premiéra byla v Národním divadle 27. VII. 1895 v režii J. Šmahy. — *obhájce sl. Pospíšilovy* — pohostinské hry Marie Pospíšilové (1864–1933) trvaly od dubna do června 1895 a byly provázeny řadou diskusí o vhodnosti jejího vystupování na scéně Národního divadla (pro národní vlažnost). Viz o tom podrobně v Šaldových Kritických projevech 2 (1950).

Str. 20 *Naše arény*. Konec století 1, str. 30 (č. 4, 7. VIII., Divadlo, kultura a umění vůbec). Podepsáno -nn. — *Chudá holka, Lord z páté čtvrti a Zlodějka dětí* — vídeňská fraška Chudá holka byla hrána r. 1894 s velkým úspěchem současně v Pištěkově aréně na Vinohradech a v aré-

ně na Smíchově; zpěvohra J. Puldy Lord z páté čtvrti r. 1895 ve smíchovské aréně; francouzská hra Zlodějka dětí v aréně u Deutschů v Libni.

1896

Str. 23 [*Almanach secese*]. Předmluvou kladu zde několik slov... Předmluva k Almanachu secese, [Praha] 1896. Vydal Stanislav K. Neumann. S předmluvou vydavatele a doslovem Arnošta Procházky. — V *Moderní revue* 2, sv. 3, str. 96 (č. 4, leden 1896) čteme toto zasláno: „Moderním autorům! Několik přátel pomýšlí vydati almanach moderní české poezie a chce tak podati veřejnosti celkový obraz současné moderní beletristické produkce české. Jest snahou redakce, aby každý autor zastoupen byl příspěvkem pokud možno charakterizujícím jeho individualitu, respektive poslední fázi literárního jeho vývoje. Prosíme tedy moderní české autory, aby zaslali nám nejdéle do konce ledna 1896 své příspěvky pro sborník, jehož čistý výtěžek — bude-li jaký — věnuje se na zřízení Volného jeviště v Praze. Rukopisy přijímá, jakož i všechny dotazy zodpovídá pan Stanislav K. Neumann, spisovatel na Král. Vinohradech, Hálkova tř. 57. Vzhledem k objemu knihy příspěvky prózou psané nebudtež delší $\frac{1}{4}$ tiskového archu velké osmerky. Redakce almanachu.“ Kromě toho posílal Neumann písemné žádosti o příspěvky do chystaného sborníku. V Almanachu byly otištěny práce K. Bažánka, Fr. R. Bergmana, V. Bitnara, S. Boušky, O. Březiny, X. Dvořáka, M. Fučíka, K. Hlaváčka, K. Kamínka, J. Karáska, B. Knösla, J. A. Korába, J. Ledy, Fr. Mertvy, St. K. Neumanna, Fr. Sekaniny, Fr. Soldána, V. Součka [= V. Dyk], Fr. J. Zemana, J. Zeyera, L. Zikové. V knize *Ať žije život* (Praha 1920) v článku *Dva almanachy* (str. 110 až 123) soudí Neumann, že *Almanach secese* „byla publikace z hlediska uměleckého chudá, po stránce reprezentativní nepodařená a celkem zbytečná“. Chtěla sdružit všechny směry tehdejší tzv. literární moderny, které však byly příliš různorodé, takže Neumannovo úsilí muselo vyznít naprázdno. O. Auředníček, J. Borecký, K. M. Čapek, K. Červinka, K. Dostál Lutínov, A. Mrštík, V. Mrštík neodpověděli, G. Jaroš, J. S. Machar, J. K. Šlejhar odřekli stručně a suše, F. X. Svoboda s manželkou „poslali nám dlouhý dopis, mezi řádky velmi mravokárný. A. Sova vymluvil se na to, že nenávidí histriónů. I Hilbert odmítl.“ Okruh přispěvatelů zůstal omezen na tábor *Moderní revue* a tzv. *Katolickou modernu*. O Neumannových poznámkách k ohlasu, který vyvolal *Almanach secese*, viz rovněž následující článek.

Str. 24 *V záležitosti Almanach secese*. *Moderní revue* 2, sv. 4, str. 47 až 48 (č. 2, květen). K bibliografickému údaji u článků publikovaných v *Moderní revue* jsou pro nás směrodatná data na obálce jednotlivých čísel. — Článek byl otištěn s úvodní větou: Redaktor t. l. byl dožádán, aby otiskl tento projev *V záležitosti Almanach secese*. Viz zde vysv.

k str. 23. — *p. Vbk. z Národních listů* — srov. Vbk. [= Jan Voborník]: Almanach secese, Národní listy 10. IV. (č. 99, str. 4–5), kde se píše, že v Almanachu je zastoupeno několik tendencí dekadentního hnutí; sám Neumann prý dal báseň subjektivistickou, která je srozumitelná jen tomu, komu je věnována. Referát také polemizuje s doslovem Arnošta Procházky; *p. Krejčí* — srov. F. V. Krejčí: Almanach secese, Rozhledy sociální, politické a literární 5, str. 430–443, kde konstatuje, že Almanach shrnuje jenom část moderních proudů — dekadenci a katolickou mystiku, že chybí poezie časová a převládá poezie epigonská; nesouhlasí rovněž s Neumannovým odsudkem těch, kteří odmítli do Almanachu přispět. V článku Paul Verlaine, Rozhledy 5, str. 276–280, Krejčí napsal: „Neideovost, bezrozumnost jeho [Verlainovy] poezie zaviňoval ten faun, který nejen zíral z jeho ošklivé tváře, ale mluvil mu i do veršů.“ Báseň Faunovo odpoledne napsal Mallarmé; stejného omylu se Krejčí dopustil v recenzi Almanachu; *jak psal Nový život* — srov. nepodepsanou glosu Mezinárodní revue, Nový život 1, str. 72 (č. 3, březen), kde se píše: „Naši spisovatelé měli by se zde uchopit příležitosti a psát o našich poměrech do ciziny! Vzorem je jim dnes velmi sympatický a znamenitý náš kritik p. F. V. Krejčí.“ Krejčí byl stálým přispěvatelem vídeňské revue Die Zeit; *před Českou stráží a Radikálními listy* — srov. nepodepsaný referát Almanach secese, Česká stráž 7, 28. III. (č. 13, str. 4–5), který shledává, že se reprezentace moderního hnutí nezdařila, a odsuzuje „ironizující otisknutí dopisů“; nepodepsaný referát Almanach secese, Radikální listy 3, str. 138–139 (č. 16, 18. IV.), vidí v Almanachu jednostranný obraz moderní české poezie, tj. poezii symbolistickou a dekadentní, mystickou a katolickou; svým „koketováním“ s katolicismem jsou prý tyto tendence reakční; *ku provedení českého Volného jeviště* — Intimní volné jeviště (viz článek Pokus Intimního volného jeviště v Praze, zde na str. 45) bylo určeno pro současnou moderní dramatickou tvorbu jako obdoba pařížského Théâtre libre a podobných scén v Berlíně, Mnichově a Londýně. Bylo ustaveno na schůzi 5. V. 1896 a jeho prvním předsedou byl Arnošt Procházka. Mezi zakládajícími členy byli St. K. Neumann, Jiří Karásek, Karel Kamínek, Hugo Kosterka. Nejasnost programu, nedostatek vhodných her a provozní potíže přesouvaly těžiště Intimního volného jeviště k činnosti přednáškové, až konečně vedly k úplné likvidaci. Podle Aktualit v Moderní revue 5, sv. 9, 1899, str. 188 se Intimní volné jeviště dle usnesení valné hromady 22. II. 1899 rozešlo; str. 25: *hadr notesu p. Macharova* — viz vysv. k str. 23; *p. Karásek má pravdu* — J. Karásek připomíná v referátu o Almanachu secese, Niva 6, str. 190 (č. 6, 1. IV.), že došlo k tomu, co předvídal a co Neumannovi naznačil, totiž že bude řadou starších spisovatelů odmítnut a že to bude na prospěch věci; *p. Šimáček* — srov. jeho polemiku s F. X. Šaldou z r. 1895 (viz Šaldovy Kritické projevy 2, Praha 1950, str. 335n.), v níž Šalda upozorňuje na stížnosti V. Mrštíka, F. X. Svobody a A. Sovy, že Fr. Šimáček jako redaktor vypouštěl z jejich děl celé věty a že je nutil k uměleckým kompromi-

sům; *pánové z tzv. České moderny* — pod titulem Česká moderna bylo otištěno v Rozhledech v říjnu 1895 prohlášení stylizované J. S. Macharem, ve kterém se zdůrazňovala „individualita“ v umění, vyslovoval se nesouhlas s politikou nacionalistické mladočeské buržoazie a požadavek nového řešení dělnické otázky. Prohlášení podepsali F. X. Šalda, F. V. Krejčí, O. Březina, J. Třebický, J. S. Machar, A. Sova, V. Choc, K. Körner, J. Pelcl, V. Mrštík, Josef K. Šlejhar, Fr. Soukup. Moderna se brzy rozpadla; F. X. Svoboda — patřil v osmdesátých letech ke skupině literátů, kteří se pokoušeli uplatnit realismus v poezii. V době diferenciací mladé generace na začátku let devadesátých se připojil k názorům lumírovců a snahy generace devadesátých let mu byly cizí; *slovičko o apelu Radikálních listů* — v závěru recenze Almanachu secese (viz vysv. k str. 24) si neuvedený autor všimá Procházkova doslovu, v kterém byly odmítnuty požadavky národní, politické a sociální, a přímo na adresu Neumannovu píše: „Co tomu říká vydavatel Almanachu, jenž pro tyto ‚všivé‘ požadavky poznal příjemnosti pobytu na Borech?“; K. St. Sokol — srov. nk: Almanach secese, Labské proudy 1, 28. III. (č. 7, str. 6); *homme de goût* — člověk vkusu; *k úspěchu Chladovy Zpovědi* — provokující článek dekadentního intelektuála o otázkách politických a uměleckých, Moderní revue 2, sv. 4, str. 17–21 (č. 1, duben). Na Chladovu Zpověď reagoval kriticky i F. V. Krejčí v referátu o Almanachu secese, viz vysv. k str. 24.

Str. 26 *Exlibris*. Moderní revue 3, sv. 5, str. 54–57 (č. 2, listopad). Podepsáno S. K. N. — Neumannův zájem o exlibris pramenil z jeho vztahu k dekadenci, která věnovala velkou pozornost grafice (srov. zde i Neumannovy poznámky o plakátech, str. 165, 254 aj.); *p. Alfred Jarry dává pro svůj Perhinderion zhotoviti „des beaux caractères du quinzième siècle“* — Perhinderion byla dvouměsíční franc. revue, která ohlašovala publikaci starých rytin a textů tištěných typy patnáctého století; *Das Herbe in der Kunst* — drsnost, syrovost v umění; str. 29: *Pan Karel Hlaváček* — torzo kreslířského díla Hlaváčkova je spjato se snahami okruhu Moderní revue (viz rovněž jeho výtvarné Kritiky, 3. sv. Díla Karla Hlaváčka, 1930); čtyři Hlaváčkova exlibris tvoří přílohy k 2. č. Moderní revue a jsou určena J. Karáskovi, K. Kamínkovi, H. Kosterkovi a A. Procházkovi. Exlibris Procházkovo je opatřeno nápisem *Pereat mundus, fiat voluntas mea* (Ať zhyne svět, ať se stane má vůle), středem exlibris Karáskova je kostra s nápisem ...ich komme aus anderen Zeiten und hoffe in and're zu gehn... (přicházím z jiných dob a doufám, že dojdou do jiných).

Str. 30 *Arthur Schnitzler: Liebelei* [1896]. Moderní revue 2, sv. 4, str. 21 (č. 1, duben, Kritika). Podepsáno S. K. N.

Str. 30 *Juliane Déry: Es fiel ein Reif* [1896]. Moderní revue 2, sv. 4, str. 21 (č. 1, duben, Kritika). Podepsáno S. K. N. — *v mnichovských saló-*

nech autorky — J. Déry poskytla ve svých salónech místo pro představení mnichovské Intimní scény; podobný pokus byl i u nás, srov. zde na str. 24.

Str. 30 *Souborná výstava pana Václava Jansy — Pozvání La Plume*. Moderní revue 2, sv. 4, str. 22–23 (č. 1, duben, Malířství). Podepsáno S. K. N. — Výstava byla zahájena v březnu 1896. — *Gretsch* — Jan František G. (1866–1894), historizující a reflexivní malíř vážných žánrů; posmrtnou výstavu měl r. 1895 v Topičově salónu v Praze; *La Plume* — revue mladých francouzských umělců, založená r. 1889 Léonem Deschampsem, vycházela dvakrát měsíčně do r. 1904. Z jejího podnětu byly pořádány i výstavy (Salon des Cent), literární večery aj.

Str. 31 *Zasláno*. Čas 10, str. 734 (č. 46, 14. XI.). — Odpověď na fejeton J. Hilberta Vrchlický-fotbal (Volné směry 1, str. 42, č. 1, listopad). Hilbert zde reaguje na Šaldovu Kritiku Vrchlického Písni poutníka (Literární listy 17, str. 348–354, pseud. B. Ptáčník) a vyslovuje požadavek šetrnosti vůči básníkovi. Závěrem píše: „Mluvte za svou úzkou stranu, chcete-li, ale nelžete veřejnosti, že mluvíte za všechno mládí, když je tu ještě mnohé, jež láskou lne k svému velkému předchůdci, hluboce se kloní jeho zásluze a s podivem zírá k němu.“; *kteří tiskli ve Volných směrech* — Neumann otiskl v 1. čísle 1. ročníku Volných směrů báseň Na Lianu de Pougy (viz Básně I, 1962, str. 131); *odpovídal ... „nevinnými veršičky“* — Vrchlický parodoval moderní poezii jako nesrozumitelný „nesmysl“ pod pseudonymem Josef Vocásek např. v básni Sláva západu, „ukázce z nejmodernější české poezie“, věnované „kolegům na Parnase pp. Karáskovi, Procházkovi a Březinovi“ (Lumír 21, 1893, str. 180, č. 15, 20. V.). Anonymně uveřejnil Ohlasy nejnovější poezie české ve Švandovi dudákovi 14, 1895, str. 18–20 (č. 1, leden) a str. 69–70 (č. 2, únor); *mnoho-li v něm najdete noblesy* — v rozporu s požadovanou šetrností vůči Vrchlickému psal Hilbert: „Lúzo, když nemáš úcty pro práci básníka, pak aspoň mlč a táhni z našeho luhu!“; *s panem Jaroslavem Kvapilem ... bych dlouho nevydržel* — o vztahu St. K. Neumanna k J. Kvapilovi srov. zejména Otevřené psaní panu Jaroslavu Kvapilovi, zde na str. 101.

1897

Str. 35 *Malíř chudasa*. Nový kult 1 (vydáváný A. V. Habrem a A. P. Kalinou) 18. III. (č. 3, str. 3). S nepatrnými odchylkami vyšel článek podruhé v Omladině 5, 18. IX. 1899 (č. 21, str. 2–3). Otiskujeme podle Nového kultu. — *mládež des deux mondes* — tj. symbolistická, podle názvu její Revue des deux mondes; str. 36: *Ibels* (1867 až 1936), franc. kreslíř, karikaturista, litograf; *zábavy „národopisného ruchu“* — narážka na Národopisnou výstavu československou v roce 1895 a na obrazy J. Úprky a V. Maška.

Str. 37 *Šarlatanerie patriotismu*. Nový kult 1, str. 8–10 (č. 1, říjen). Nepodepsáno. V obsahu uveden jako autor St. K. Neumann. — Článek reaguje na česko-německé spory o jazyková nařízení. Badeniho vláda potřebovala v říšské radě podporu mladočeské strany a pokusila se proto o kompromisní srovnání Čechů a Němců. Její polovičaté návrhy o dvojitým úředním jazyku se setkaly s odporem Němců. Neplnění těchto nařízení využily české politické kruhy k nacionalistické agitaci. Národní listy otiskovaly protesty korporací a spolků, kde byly uváděny nejrůznější přestupky proti Badeniho nařízením. Neumann jako jeden z mála českých publicistů se postavil proti šovinistické kampani českých kruhů, která později nabyla i antisemitských rysů, avšak svým jednostranným akcentováním silné osobnosti, nesprávnými teoriemi individualistického anarchismu (představa o okamžitém odstranění státu) nedocenil složitost sporu. O česko-německých sporech viz rovněž články V Neue freie Presse a Pražské bouře, zde na str. 60. — Str. 38: *batrachomyomachie* — žabomyší vojna.

Str. 40 *Právo lidu*. Nový kult 1, str. 34–36 (č. 2, listopad). Podepsáno S. K. N. — Podnětem k tomuto článku bylo 1. číslo Práva lidu, které vyšlo 1. října 1897 poprvé jako deník. Neumann, jehož vztah k sociální demokracii prošel řadou peripetií (srov. např. stať Sociální demokraté a inteligence, zde na str. 79), se zde se sociální demokracií vyrovnává z hlediska individualistického anarchismu. Sám později ve Vzpomínkách napsal: „Není a nebude vědeckého a skutečně průbojného socialismu (= komunismu) bez Marxe a proti Marxovi, a my se mu z nevědomosti posmívali, pěstující maloměšťáckou a líbivou ideologii.“ Neznalost klasiků marxismu, u nás tehdy všeobecná, se projevila u Neumanna např. podceněním organizovaného zápasu dělnické třídy, jejího boje o moc.

Str. 43 *Pan Alfons Mucha*. Nový kult 1, str. 60–61 (č. 3, prosinec). Podepsáno S. K. N. — Výstava A. Muchy byla zahájena v únoru v Paříži, přenesena do Vídně a odtud do Prahy v prosinci 1897; *Renesanční divadlo pí Sarah Bernhardtové* — S. B. (1844–1923) vedla Théâtre de la renaissance v letech 1893–1898; 20. výstava Salonu des Cent — uspořádala ji franc. revue La Plume, viz vysv. k str. 30; *svého sídelního města* — míněna Paříž, kde Mucha pracoval v letech 1888–1904; str. 44: „*macaroni*“ — posměšný název pro spirálovité prsténce vlasů.

Str. 45 *Pokus Intimního volného jeviště v Praze*. Referuje Stanislav K. Neumann. Niva 7, str. 95–97 (č. 3, Fejeton). — O Intimním volném jevišti viz vysv. k str. 24. — dne 16. m. m. — 16. prosince 1896; *Finne* — Gabriel F. (1866–1899), norský spisovatel a dramatik, jeho Sýčka (!) hrálo Národní divadlo 21. XII. 1898 v překladu H. Kosterky a v režii J. Seiferta; *p. Karásek v Nivě* — srov. J. K. [= Jiří Karásek]: Volné intimní jeviště v Praze, Niva 6, str. 190–191 (č. 6); *sotva znatelnou no-*

ticku zastrčil — srov. K. [= F. V. Krejčí]: Intimní volné jeviště, *Rozhledy* 5, 1896, str. 664–665, kde se Krejčí soustřeďuje zejména na výtky inscenaci; o prospěšnosti intimních scén psal ve stati *Divadlo a moderní umění*, *Rozhledy* 5, 1896, str. 356n.; str. 46: *pí Benoniová* — Hana B. (1868–1922), do r. 1910 členka Národního divadla v Praze, představitelka konverzačních rolí francouzského repertoáru.

Str. 47 *Socialistická naše mládež...* *Moderní revue* 3, sv. 5, str. 155 (č. 5, únor). Podepsáno S. K. N. — Vydavateli Akademie byli Fr. Tomášek a Otto Pohl, redaktorem byl Fr. Tomášek. První číslo vyšlo v lednu 1897. Neumannovi neunikl hlavní nedostatek první revue čs. sociální demokracie, totiž přejímání oportunistických teorií; stavěl však proti této postupně zesilující tendenci individualistický anarchismus. Rovněž nedocenil význam pokusu o mezinárodní spolupráci.

Str. 48 *Příspěvek k plagiátové komedii těchto let devadesátých.* *Moderní revue* 3, sv. 5, str. 160 (č. 5, únor). — Na titulní straně Neumannovy básnické sbírky *Apostrofy hrdé a vášné* je označen za autora ornamentací *Kupidos* [= Neumann]. *Rozhledy* 15. I. 1897 dávaly na obálce v listárně redakce za pravdu čtenáři, který je prý upozornil na „osudnou podobnost“ kreseb „p. K. St. Neumanna-Kupida“ s Doudeletovými ilustracemi v berlínském *Panu*. Tato Neumannova stať polemizuje s autorem odpovědi čtenáři F. V. Krejčím. — *že jsem svého času napsal do Moderní revue* — viz zde na str. 24; *z nedávné aféry „Pollice verso“* — polemická kampaň, k níž dala podnět *Třebického Kronika*, *Rozhledy* 5, 1896, str. 409–410, volající po zvýšení shovívavosti ve veřejném životě i v literární kritice. *Třebický* (spolupracovník *Rozhledů*, později se věnoval obchodnímu podnikání) naznačuje, že hovoří za celou skupinu, která podepsala *Manifest Moderny*. Na *Třebického Kroniku* reagovali J. S. Machar, A. Sova, F. X. Šalda a V. Mrštík zaslánem (*Čas* 10, str. 245), v němž odmítají revizi boje mladé generace z pera *Třebického* a prohlašují, že nepřistoupí na žádné kompromisy a že stojí za vším, co napsali. V pozadí tohoto střetnutí byly názorové rozpory mezi realistickým a pokrokovým hnutím, které se vyhranily zejména ve vztahu k Masarykovu hodnocení politických událostí, předcházejících proces s Omladinou (kniha *Naše nynější krize*). K těmto rozporům se připojily literární konflikty a osobní neshody a *Moderna* se rozpadla v podstatě na dvě skupiny. Druhá skupina — J. Pelcl, J. *Třebický*, F. V. Krejčí a Fr. Soukup — odpověděla na zasláno obhajobou *Rozhledů*, orgánu pokrokového hnutí, v *Rozhledech* 5, 1896, str. 481. Mezitím zasáhl do polemiky Fr. Roháček (*Niva* 6, 1896, str. 216–220), k jehož příspěvku připojil vysvětlující dopis F. V. Krejčí. Nepodepsal prý zasláno v *Čase*, ač byl vyzván, protože nemohl souhlasit s projevem, který „vznikl z nedorozumění a z nedostatku dobré vůle přesvědčiti se, oč se tu vlastně jedná“. Tohoto dopisu se týká i Neumannova narážka; *článek o naší deka-*

denci do vídeňské Die Zeit — srov. F. V. Krejčí: Die čechische Dekadenz, Die Zeit 4. I. 1896; Die Zeit, Wiener Wochenschrift für Politik, Volkswirtschaft und Kunst byl list dobře informovaný o českých poměrech; mezi jeho české přispěvatele náleželi T. G. Masaryk, J. S. Machar aj.; *mrzce jste zhanobil jeho Zarathustru ve svém překladě* — F. V. Krejčí přeložil r. 1896 výtah z knihy Also sprach Zarathustra; jeho překlad podrobil kritice V. Flajšhans v Osvětě 1897; *psal o dekadenci do Naší doby, Dnešní otázku mravní a jiná veledila* — srov. F. V. Krejčí: Dekadence, Naše doba 2, 1895, str. 492—505 a 601—614; Dnešní otázka mravní vyšla r. 1894 jako 1. sv. Knihovny Rozhledů; Charlesa Morice, Desjardinsa a Tissota se F. V. Krejčí v těchto pracích dovolává; str. 49: *Vy, který jste se... nutil pochopiti jeho poezii* — srov. Kj. [= F. V. Krejčí]: S. K. Neumann, Apostrofy hrdé a vášnivé, Rozhledy 6, 1896, str. 263—264, kde Krejčí píše, že tato sbírka opravila jeho dřívější záporné mínění o Neumannově talentu, připouští možnost, že se Neumannovi časem podaří „ryzí tóny“, jimž nyní brání ostentativnost a sebevědomost jeho vystupování, a vytýká nedostatek umělecké formy; *rytíři Sanctae Caritatis* — nářážka na závěr Třebického Kroniky, volající po caritas, tj. po shovívavosti (viz vysv. k str. 48); *za hříchy Kupidovy* — Kupidos je pseudonym malířských ornamentací St. K. Neumanna (srov. vysv. k str. 48); *Klenovy Mladé duše* — román vycházel v Rozhledech r. 1896 a 1897; *ve všech statích... p. Jiříka* — F. X. Jiřík psal do Rozhledů především o výtvarném umění.

Str. 49 *A. D. Bancel: Le Coopératisme devant les écoles sociales* [1897]. *Préface de Jean Grave*. Moderní revue 3, sv. 6, str. 30 (č. 1, duben, Knihy). Podepsáno N. Podpis N. před prvním referátem celé rubriky Knihy vztahujeme na celou rubriku.

Str. 50 *Alfred Guth: Vom Wege* [1897]. Moderní revue 3, sv. 6, str. 30 (č. 1, duben, Knihy). Podepsáno N. — *Leiden* — impresionisticko-psychologické črty z r. 1896.

Str. 50 *Willem Kloos: Veertien Jaar Literatuur-Geschiedenis. 1880—1893* [1896]. Moderní revue 3, sv. 6, str. 30 (č. 1, duben, Knihy). Podepsáno N.

Str. 50 *Moderne Dichtung. Gesammelt von A. Guth und J. A. Bondy* [Praha 1897]. Moderní revue 3, sv. 6, str. 30—31 (č. 1, duben, Knihy). Podepsáno N.

Str. 51 *Johannes Schlaf: Frühling* [Leipzig 1896]. Moderní revue 3, sv. 6, str. 31 (č. 1, duben, Knihy). Podepsáno N.

Str. 51 *J. L. Windholz: Ritter, Tod und Teufel* [1896]. Moderní revue 3, sv. 6, str. 31 (č. 1, duben, Knihy). Podepsáno N.

Str. 51 *Nový kult*. Salón odmítnutých 1, 2. str. obálky č. 3 (květen). — Zaniklý časopis je Nový kult redigovaný A. V. Habrem a A. P. Kalinou, srov. článek *Náš list*, zde na str. 55.

Str. 52 *Moderne Dichtung, gesammelt von Alfred Guth und Josef Adolf Bondy* [Praha 1897]. Niva 7, str. 224 (č. 7, Zprávy o literatuře, umění a z veřejného života). Podepsáno N. — O této publikaci psal Neumann již v článku *Moderne Dichtung*, zde na str. 50; *Tief unten wo im Orient...* — Kdesi hluboko v Orientě, kde není známa kultura a právo; *Bohemie* — pražský německý nacionalistický deník, založený r. 1828; *v době bílých karafátů* — tj. v době nacionalistických štvanic, srov. stať *Šarlatanerie patriotismu*, zde na str. 37.

Str. 52 *Prager Autorenabend...* Niva 7, str. 259 (č. 8, červen, Zprávy o literatuře, umění a z veřejného života). Podepsáno S. K. N. — *Uprostřed nacionálního řádění* — srov. stať *Šarlatanerie patriotismu*, zde na str. 37; *Concordia* — konzervativní spolek německých spisovatelů a umělců, který sdružoval pražské autory starší generace; str. 53: *různí ti Irové a Březnovští* — Karl Iro (1851–1916), německý šovinistický politik, původem z Čech, poslanec říšské rady; Václav Březnovský (1843 až 1918), původně rukavičkář, poslanec zemského a říšského sněmu za stranu mladočeskou, člen rady obecních starších na pražské radnici, známý svým antisemitismem; *Druhý svazek... vyjde v červnu* — referát o něm viz zde na str. 53.

Str. 53 *Přednášky Intimního volného jeviště* — *Druhý svazek Moderne Dichtung* [Praha 1897]. Niva 7, str. 354–355 (č. 11, Zprávy o literatuře, umění a z veřejného života). Podepsáno S. K. N. — O Intimním volném jevišti viz vysv. k str. 24 a 45. — *provedlo cyklus svých přednášek* — roku 1897 plánovalo IVJ podle zpráv v *Rozhledech* 7, 1897, str. 609 tyto přednášky: Ibsen (F. V. Krejčí), německé moderní drama (F. X. Šalda), německá moderna (J. Kramper), M. Maeterlinck (S. Bouška), symbolističtí básníci francouzští (J. Karásek), reformní snahy moderního jeviště (K. Kamínek); str. 54: *Píše tam p. Vilém Bitnar* — *Nový život* 2, str. 167 (č. 6, červen); *Katolická moderna* — literární hnutí devadesátých let, nazvané tak obdobou k České moderně. Jádrem tvořili katoličtí básníci shromáždění za patronance B. M. Kuldy v almanachu *Pod jedním praporem* (1895), např. S. Bouška, X. Dvořák, K. Dostál Lutinov, který založil r. 1896 orgán *Katolické moderny Nový život; slušnou studii o něm kdysi napsal* — srov. S. Bouška: Maurice Maeterlinck, *Literární listy* 18, 1897, str. 311–317n. (č. 19 a 20n.); *žádný orgán „mladých“ nesnížil se k takové redakční politice* — srov. citát z *Akademie* 1898, str. 39: „Nový život stálým hlásáním umění kupí kol sebe a akceptuje pro své záměry naše nejlepší síly: Jeneweina, Březinu, Kavana, Zeyera, Braunerovou, Mrštíka, Bílka... Nepodceňujme snahu přivést umění pod plášť církve!“; *pp. pořadatelé* — Alfred Guth a Josef

Adolf Bondy; *Die Herren sollten...* — Pánové by měli co nejlaskavěji přestat do toho strkat prsty.

Str. 55 *Náš list*. Nový kult 1, str. 18 (č. 1, říjen). Podepsáno *Redakce*. — Článek, kterým Neumann vysvětluje čtenářům stanovisko individualistického anarchismu, své tehdejší krédo. Název časopisu Nový kult převzal od listu redigovaného r. 1897 A. V. Habrem a A. P. Kalinou. Původní zaměření svého Nového kultu Neumann brzy revidoval (viz např. článek Nový kult jako týdeník, zde na str. 253). — *A praví... Friedrich Nietzsche* — Neumann parafrázuje z úvodu ke knize *Soumrak model* (1888).

Str. 55 *Princezna Pampeliška*. Moderní revue 4, sv. 7, str. 32 (č. 1, 8. X., Divadlo). Podepsáno *S. K. N.* — Premiéra byla v Národním divadle 2. října 1897 v režii J. Seiferta. — Str. 56: *jako lyrik po prvních knihách rapidně klesal* — sbírky *Padající hvězdy* (1889), *Relikvie* (1890), *Růžový keř* (1890) přivítala kritika, především J. Vrchlický, jako českou dobu dekadentní poezie. Ve svých dalších pracích (např. *Tichá láska*, 1891, *Liber aureus*, 1894) se Kvapil stal jedním z epigonů parnasistní poezie J. Vrchlického; *Vydám-li znova svou první... knihu* — *Padající hvězdy* vyšly v 2. vyd. r. 1897; *Bludička* — drama o čtyřech dějstvích, Praha 1896; *Fulda, Hauptmann* — Ludwig F. (1862–1939), něm. dramatik, autor dram. pohádky *Talisman*, hrané r. 1894 v Národním divadle v překladu J. Kvapila; Gerhard H. (1862–1946), autor dram. pohádky *Potopený zvon*. Kvapil reagoval na kritické hlasy o své hře ve Zlaté Praze 14, 1897, str. 586 a konstatoval, že *Pampeliška* byla zadána Národnímu divadlu měsíc před premiérou *Hauptmannova Potopeného zvonu* (srov. rovněž *Kritické projevy F. X. Šaldy*, sv. 4, 1951).

Str. 56 *Katolické revue*. Nový kult 1, str. 40–41 (č. 2, listopad). Podepsáno *N.* — *exorcism* — zařikávání ďábla; str. 57: *Sagesse* — Moudrost, Verlainova básnická sbírka z r. 1881; *Poklad ponižených* — Trésor des humbles, Maeterlinckův soubor esejí z r. 1896; *Vlast* — časopis pro katolické písemnictví, vycházel v letech 1884–1940, viz vysv. k str. 18; *Alétheia* — náboženský časopis s vědeckými snahami, vydávaný od roku 1897; *Nový život* — viz vysv. k str. 54; *Polovina všech zpráv vzadu* — o F. V. Krejčím viz vysv. k str. 24; o kritické činnosti F. X. Šaldy srov. *Nový život* 2, str. 272 (č. 10, říjen): „pozoruhodné rozbory“; o Dykové sbírce *A porta inferi* srov. *Nový život* 2, str. 239 (č. 8–9, září): „krásná, zarmoucená, básnická duše“; *váš poměr k p. Žeyerovi, k p. Březinovi...* — *Nový život* a jeho redaktor K. Dostál Lutinov se snažil získat české umělce k spolupráci nekritickým chvalořečením, srov. vysv. k str. 54; *Panem Krejčím neměl byste však po mně házet* — srov. poznámku K. Dostála Lutinova v *Novém životě* 2, 2. str. obálky č. 10 (říjen, Listárna redakce) k Neumannovu článku *Druhý svazek Moderne Dichtung*, zde

na str. 53: „Divím se, že Vy, takový rytíř, dáváte se terorizovat p. Krejčím a papouškujete po něm v Nivě o ‚redakční politice‘. Zaveďte o té věci diskusi a uvidíte, kde je jí více: v Novém životě, nebo v Rozhledech, nebo ve Vašem Novém kultě.“; p. *Březina chystá novou knihu* — Větry od pólů, srov. oznámení v Novém životě 2, str. 79 (č. 3, březen); str. 58: *Básnické obzory katolické* — vycházely od r. 1895 „péčí katolických básníků českých“. Jako první svazek vyšel almanach Pod jedním praporem (viz vysv. k str. 54); *sjezd Nového života* — zasedal v Praze dne 25. srpna 1897. Hlavní přednášku měl Karel Dostál Lutínov o cílech Katolické moderny a Sigismund Bouška o katolických mysticích a A. Hellovi; *Větry od pólů oznámila Moderní revue* — srov. Moderní revue 3, sv. 6, 3. str. obálky č. 6 (září); *Man spürt die Absicht* — cítíme úmysl; *Raimondo Lullo* (1235–1315), španělský scholastik; *hyperkomický článek... ve Vlasti* — srov. Je-li estetickým obraz neoděný? Dle sarajevské Vrhbosny 1897 zčeštil A. Nedvěd, Vlast 13, str. 1158–1163 (č. 12, září); *ku známým zločínům montjuichským* — na začátku devadesátých let pobouřily veřejnost nelidské zákroky vůči anarchistům uvězněným v žaláři ve španělském Montjuichu; *F. Tarrida del Mármol* — jeden z představitelů španělského anarchistického hnutí; *Canovas* — C. del Castillo (1828–1897), španělský státník známý svým bezohledným postupem vůči anarchistům, zemřel jako oběť atentátu; str. 59: *Au prochain numéro* — v příštím čísle.

Str. 59 *Ladislav Quis: Básnické spisy Karla Havlíčka* [1897]. Moderní revue 4, sv. 7, str. 63 (č. 2, listopad, Knihy). Podepsáno N.

Str. 59 *H. Uden (dr. Hruška): Sad vzkvétající* [Správně Sad zarůstající, 1897]. Moderní revue 4, sv. 7, str. 63 (č. 2, listopad, Knihy). Nepodepsáno.

Str. 59 *Louis Arleth: Poezie* [1897]. Moderní revue 4, sv. 7, str. 63 až 64 (č. 2, listopad, Knihy). Podepsáno N. — Louis Arleth je pseudonym Jindřicha Koblice.

Str. 60 *V Neue freie Presse...* Nový kult 1, str. 63 (č. 3, prosinec, Varia, Zprávy). Nepodepsáno. — V dopise An die Deutschen in Österreich (Němcům v Rakousku), otištěném 31. X. 1897, se Mommensen zabýval otázkou rakouských Němců a přál si, aby se upevnila soudržnost Rakouska a Německa v duchu tendencí pruského militarismu: „Budte tvrdí! Rozum česká lebka nedostane, avšak ranám i ona porozumí.“ — O národnostním sporu česko-německém viz vysv. k str. 37.

Str. 60 *Pražské bouře...* Nový kult 1, str. 63 (č. 3, prosinec, Varia, Zprávy). Nepodepsáno. — Srov. článek Šarlatanerie patriotismu, zde na str. 37, a glosu V Neue freie Presse, zde na str. 60.

Str. 60 *Dobře vlastenecká a dobře morální...* Nový kult 1, str. 64 (č. 3, prosinec, Varia, Zprávy). Nepodepsáno. — Krásnohorská se narodila 18. XI. 1847; přispívala do konzervativní Osvěty, jejímž předním kritikem byl František Zákřejs (1839–1907).

Str. 61 *Jiný génius Husova národa...* Nový kult 1, str. 64 (č. 3, prosinec, Varia, Zprávy). Nepodepsáno. — *p. K. Čapek ... rozohnil se nedávno* — Čapek-Chod, autor románu *V třetím dvoře* (1895), napsal v nepodepsané glose *Odpověď českého básníka Theodoru Mommsenovi* (*Národní politika* 15, 16. XI., č. 317, odpolední vydání, str. 1): „Není tomu ještě ani měsíc, co Sova věnoval anarchistickému časopisu S. K. Neumannovu pod titulem *Nový kult* vycházejícímu úvodní báseň. Tím snad bezděky uvázl básník v táboře, z něhož se nepochybně později sám zděsil. Neboť v témže čísle, v němž obsažena Sovova báseň, kys literární desperado uveřejňuje program Nového kultu, který vrcholí ve větě: *Kázati nenávist proti vlasti. Není pochyby, že tato svatokrádežná slova zjevila mladému básníku propast, u které až se svou lýrou stanul.*“; *p. Ant. Sova* — otiskl v 1. čísle Nového kultu báseň *Modlitba Satanova*, v 3. čísle báseň *Nová Města*; jako protest proti slovům historika Mommsena (viz vysv. k str. 60) napsal a vlastním nákladem vydal r. 1897 báseň Theodoru Mommsenovi.

Str. 61 *Anebo aby byl vzat karabáč...* Nový kult 1, str. 64 (č. 3, prosinec, Varia, Zprávy). Nepodepsáno. — Polemika se týká článku ve *Zlaté Praze* 15, str. 22 (č. 2), kde nepodepsaný autor píše: „*Tahle pohanská kniha bude jednou náramně pěkným literárně historickým dokumentem z dob, kdy kroužek několika mladých pánů ohlásil českému písemnictví nový kurs a všem dosavadním básníkům odňal zároveň koncesi. Jaké štěstí pro pana Karáska, že si jinde ještě neřezají aristokrati nosy a uši: pan Karásek by si je byl taky uřezal! Takto bere zatím do pravdy každou perverzi, o níž se ve starých i nových knihách dočetl, a dělá z toho něco, co na pohled vypadá jako básně. Vlastně je to však — no, nemusí se všechno povídat plnou hubou! Zvláště ne v literární rubrice, neboť kniha páně Karáskova patří i se svým autorem nikoli do literatury, ale do blázince. A sice do oddělení, kam zavírají blázny docela nestydaté.*“ *Rovněž Moderní revue* (1898, sv. 7, str. 95) odsuzuje surový útok *Zlaté Prahy* a domnívá se, že referát psal buď „žák“ (tj. Kvapil) nebo „velmistr“ (tj. Vrchlický). — Po Ferd. Schulzovi vedl redakci slovesné části *Zlaté Prahy* Jaroslav Kvapil, část obrazovou Viktor Oliva.

Str. 61 *Náš přítel a spolupracovník...* Nový kult 1, str. 64 (č. 3, prosinec, Varia, Zprávy). Nepodepsáno. — O Hlaváčkových snahách kreslířských viz vysv. k str. 29. Žycie začal vydávat r. 1897 St. Przybyszewski.

Str. 62 *Ačkoli toto číslo...* Nový kult 1, str. 42 (č. 2, listopad, Od redakce). Nepodepsáno. — *zajímavý článek p. F. X. Šaldy* — první část Dvou meditací, Renesanční sen, vyšla v 3. čísle Nového kultu 1, str. 43–47; druhá část nevyšla; *Pierra Louýse Afrodita* — Afrodita začala vycházet v Neumannově překladu skutečně r. 1897; k historii jejího vydávání srov. oddíl Od redakce, str. 289.

Str. 62 *Děkujeme na tomto místě všem...* Nový kult 1, str. 65 (č. 3, prosinec, Od redakce). Nepodepsáno.

1898

Str. 65 *Slečně Zdence Braunerové*. Předmluva k Výboru malých básní v próze Ch. Baudelaira, str. 7–10 [Praha 1898, přel. St. K. Neumann]. — *de ces petits poèmes en prose* — těch malých básní v próze.

Str. 67 *Není pravda...* Čas 12, str. 567–568 (č. 36, 3. IX.). — Polemika s referátem o Výboru malých básní v próze Ch. Baudelaira (viz zde na str. 65), Čas 12, str. 549–550 (č. 35, 27. VIII., podepsáno *ŷ*). Autor odmítá vývody Neumannovy předmluvy a považuje očekávání nové poezie ze školy dekadentní za marné: „Tato poezie zvrátila se už v slovíčkářské hry s nemožnými i možnými obrazy a obraty, v kupení bombastických a cizích slov, v mašinu, která vyrábí verše ve velkém.“ Baudelairovy básně v próze považuje referent za „řadu prozaických článků slaboučkých obsahem i formou, suchých a zbytečných“.

Str. 68 *Několik slov nekatolika o Františku Bílkovi*. Nový kult 1, str. 67–71 (č. 4, leden—únor). — Citát z Matouše upraven v podstatných věcech podle bible. — Str. 70: *Modlitby* — cyklus grafických listů. Vyšly r. 1897 v Novém Jičíně s předmluvou Zdenky Braunerové; *in hac lacrimarum valle* — v tomto slzavém údolí; str. 72: *Bouguereau* — Adolphe William B. (1825–1905), konvenční sentimentální franc. malíř manýrista.

Str. 73 *Kulturní jedničky*. Nový kult 1, str. 93–95 (č. 5, březen až duben). Podepsáno *K*—, v obsahu uveden jako autor S. K. Neumann. — Článek je namířen proti mladočeskému režimu na pražské radnici. Jan Podlipný (1848–1914), příslušník strany mladočeské, byl pražským primátorem v letech 1897–1900. — *nějakou třeba asanaci* — asanace Starého Města, židovského ghetta a čtvrti vojtěšské byly provedeny s pomocí zákona z 11. února 1893 sice ve prospěch obce, ale architektonicky necitlivě; viz zde dál str. 90; str. 74: *výstava mladých výtvarníků* — míněna výstava Mánesa 5. II. 1898 v Topičově salónu; str. 75: *v oslavách bez konce* — k 100. výročí narození Fr. Palackého (14. VI. 1898) připravovala četná města a obce oslavy.

Str. 76 *Epilog*. Nový kult 2, str. 12—14 (č. 1, květen—červen). — V předvečer 1. máje 1898 hrálo Národní divadlo poprvé pro sociálně demokratické dělnictvo. Jako protest proti útokům buržoazních listů a národních sociálů na ředitele divadla Františka A. Šubrtu byla svolána 7. května do Typografické besedy ve Smečkách schůze mladých literátů (mezi svolavateli byla také redakce Neumannova Nového kultu). Na schůzi hovořil F. V. Krejčí, F. X. Šalda, St. K. Neumann aj. V brožuře *Čeští spisovatelé a dělnictvo*, vydané nákladem časopisu *Zář* r. 1898 jako 1. svazek knihovny Duch pokroku, je otištěn Neumannův projev na této schůzi: „Z poslední doby odnáší si mladá literární generace tuto pravdu: legie spisovatelů, kteří se zúčastnili květnového slavnostního listu národního dělnictva, jsou nejen řadou prostředních umělců, ale i šikem lidí zbabělých, bez přesvědčení a charakteru, kteří nemají dosti odvahy, aby odmítli stát ve službě nějakého štváče ze řemesla. Je-li pravda, že žádáme od literáta, aby měl nejen svůj charakter umělecký, ale aby byl charakterem jako člověk, pak tací umělci jako Sv. Čech, Vrchlický, Hladík a Kvapil a žurnalisté jako — odpusťte — Klofáč nemají vůbec žádného charakteru. Oficiální naše literatura je hampejz, kde se muži prostituují ze zbabělosti, a květem vyrostlým v tomto hampejzu je Hladíkův májový list. Bezcharakterní luza spojila se tu s bezcharakterní inteligencí. Z této situace vyplývá, abychom spojeně — pokud to zásady naše dovolí — kráčeli: za námi je pravda a odvaha a rudý karafiát není dnes už jen symbolem jedné strany, ale je symbolem poctivosti, neohroženosti, symbolem práce a boje, boje, který nás šťastně přivede ke konci. Podáváme si ruce a to je také jeden pozitivní výsledek této aféry!“ Neumann odsoudil pokus V. Hladíka soustředit české spisovatele proti sociální demokracii a připoutat je ke straně národně sociální. V Hladíkově úvodu k publikaci *Čeští spisovatelé českým dělníkům národním* k 1. máji 1898 (přispěli Čech, Vrchlický, Sládek, Jirásek, Světlá, Rais, V. Mrštík, Svoboda aj.) je sociálně demokratická strana obviňována z beznárodnosti, židovství apod. Proti Hladíkovu májovému listu psal také J. Herben v *Otevřeném listu některým českým spisovatelům* (*Čas* 12, str. 289—292); rovněž F. X. Šalda ve stati *O umění, poezii, socialismu, charakternosti, inteligenci a radikalismu v uvozovkách i bez nich, chlebařství a historiónství i jiných ještě věcech božských, lidských i ďábelských* (*Kritické projevy* 4, 1951) se zúčastnil polemiky o schůzi v Typografické besedě; *pánové z Národních listů* — 8. a 10. V. reagovaly Národní listy referátem a zaslánem Václava Hladíka na schůzi v Typografické besedě. V zaslánu se o předních účastnících schůze říká: „... lidé, kteří nemají zásad, ale jen parádní paradoxy, kteří nejsou muži poctivé práce, ale buď nízkými chlebaři, nebo směšnými histrióny.“ Na vrub St. K. Neumanna napsal Hladík: „Tento literární tatrmánek vystoupil v sobotním mezinárodním židovském tingltanglu s obvyklou neodolatelnou komikou. Přiběhl se zpěněnou hubou maniakálního vzteklice a vyšťekl několik zběsilých nadávek proti českým literátům a novinářům“; *pánové z Ra-*

dikálních listů — srov. článek Mladá „inteligence“, Radikální listy, str. 285 (11. V.), kde se píše, že „mladí“, kteří nyní svorně útočí proti Čechovi, Vrchlickému a jiným přispěvatelům slavnostního listu národních dělníků, se dříve mezi sebou častovali nejhrubšími jmény; *ve fejetonu České stráže ze dne 8. června t. r.* — srov. Česká komedie, Poznámky in margine Štechovy Ohnivě země; str. 77: *Být měšťanským umělcem* — nářážka na Sv. Čecha, jehož verše citoval ve svých projevech dr. Herold, viz vysv. k str. 86; *Promluvili ve Volných směrech* — srov. Prohlášení mladých literátů (J. Borecký, E. z Čenkova, V. Houdek, P. Kles, Fr. Sekanina, L. Suchý, K. Toman aj.), Volné směry 2, str. 342 (č. 8, červen), kde se píše, že „literáti napadli literáty jiného vyznání urážkami“. Sami o sobě autoři Prohlášení říkají, že jsou „idealisté“ a nemluví za žádný tábor. Podle nich „bojiště [umělců] je v chrámě, a ne v trisním prachu ulice“; str. 78: *je bois à l'enterrement des aînées* — připíjím na hroby byvších.

Str. 79 *Sociální demokraté a inteligence*. Akademie 2, str. 495–498 (č. 11, srpen). — Po sjezdu sociální demokracie, konaném r. 1897 ve Vídni, vstoupila do popředí otázka vztahu dělnické strany k inteligenci. Na výtky, že sociální demokracie inteligenci odpuzuje, reagoval zásadním článkem Sociální demokracie a inteligence Josef Steiner v Akademii 2, str. 385–386 (č. 9, červen). Uvádí důvody, proč kolektivní způsob života dělnictva, třídní solidarita, plodí nedůvěru vůči inteligenci, která prý vnáší do dělnického hnutí třídně nepřátelské názory. Proto úzkostlivá ostrážitost je oprávněná. „Inteligence doznávající dočasné i konečné snahy sociální demokracie,“ píše Steiner, „musí sama sebe zdemokratizovati.“ Se Steinerovým článkem polemizuje dr. K. [= Körner] ve stati Sociální demokraté a inteligence, Akademie 2, str. 461–465 (č. 10, červenec). Upozorňuje, že strana potřebuje inteligenci, jejíž úlohou není „sestupovati k primitivnějším formám [lidového hnutí], nýbrž povznášeti je k porozumění duchovních problémů doby. Inteligence bude sloužiti hnutí, když je povede.“ Dále se uvádějí příklady nezájmu vedení sociální demokracie o inteligenci. Téma diskuse rozšířil K. Pelant o další problém v článku Česká sociální demokracie a umění, Akademie 2, str. 481–485 (č. 11, srpen). Zdůrazňuje nutnost propagace uměleckých děl mezi dělnictvem, obrací se k umělcům, aby zbořili přehradu mezi lidem a uměním. V témže čísle Akademie byly pod titulem Sociální demokracie a inteligence otištěny dva příspěvky: A. Němce (str. 491–495) a St. K. Neumanna. Němec vyvrací vývody dr. Körnera a tvrdí, že vedení strany „nemůže stát mimo stranu“, nýbrž musí z jejích potřeb vyrůstat. Diskuse pokračovala pojednáním V. Housera Inteligence a proletariát, Akademie 2, str. 529–537 (č. 12, září), s nímž polemizoval F. Tomášek ve stati Sociální demokracie a inteligence, Akademie 3, str. 32–34 (č. 1, říjen), a novým článkem St. K. Neumanna Umění a lid, viz zde na str. 84. — Str. 80: *od sobotních řečníků u Pštrosů* — srov. v Neumannových Vzpomínkách (1931)

kapitolu „U Pštrosů“, kde „sídlil pověstný Politický klub dělnický v Čechách, tehdejší vášnivé středisko sociálně demokratického dělnictva“; *případ s tzv. pokrokaři* — po procesu s Omladinou se tábor pokrokařů, který se také nazýval pokrokovou stranou, diferencoval na řadu směrů (část sympatizující i nadále s mladočechy, skupina státoprávně radikální, vedená Rašínem, směr Hajnův, část sympatizující s realisty, sociálními demokraty). O tomto rozpadu viz podrobněji u A. P. Veselého v knize *Omladina a pokrokové hnutí*, 1. vyd. z roku 1902; *vlastenečtí JUCi, vlastenečtí obchodníci s chmelem* — narážka asi na člena pokrokového hnutí JUC J. Preisse (1870—1946), pozdějšího ředitele Živnostenské banky a jednoho z představitelů finančního kapitálu první republiky, a na J. Třebického, viz vysv. k str. 48; str. 81: *proti-státoprávní prohlášení* — česká měšťácká politika usilovala o uznání práv Českého království v rámci habsburské monarchie. Poslanci, kteří vstoupili r. 1879 do říšské rady, vydali státoprávní ohrazení; také mladočeši vstoupili do říšské rady r. 1891 s obdobným prohlášením, které v podstatě opakovali i čeští poslanci r. 1897. Pouze pět poslanců české sociální demokracie vydalo prohlášení, stylizované A. Němcem, jež bylo ostře zahroceno proti historickému státnímu právu. Na místo něho byla proklamována rovnoprávnost všech národů. Jako reakce na prohlášení sociálních demokratů vzniklo hnutí národních dělníků, viz vysv. k str. 218; str. 82: *Schlaf* — srov. J. Schlaf: *Walt Whitman, Nový kult* 1, str. 30—33 (č. 2, listopad); *aby... neflajšhansovaly* — narážka na filologa Václava Flajšhanse (1866—1950), jehož pojetí Husa v *Písemnictví českém* podrobil kritickému rozboru nepodepsaný autor v článku *Husův odkaz*, *Čas* 12, str. 147—149 (č. 10, 5. III.), kde se píše „...finty a švindly vědecké, bez kterých se žádná polemika dr. Flajšhanse neobejde“.

Str. 84 *Umění a lid*. Akademie 3, str. 74—77 (č. 2, listopad). Pod čarou je poznámka: Odloženo z čísla předešlého. — Tato stať je pokračováním diskuse o poměru sociální demokracie a inteligence, otiskované v Akademii, viz vysv. k str. 79. — *Pravil jsem nedávno v tomto listě* — viz zde na str. 79; *přes zbytečnou prudkost polemiky p. Němcovy* — srov. A. Němec: *Sociální demokracie a inteligence*, Akademie 2, str. 491 až 495 (č. 2, srpen); str. 86: *umělečtí liliputáni mluví s rozhorlením o „slídívém davu“* — viz vysv. k str. 77. Z prohlášení citujeme: „Protestujeme proti profanování čistého oltáře umění před slídivými zraky vzdálených davů“; *druzí snaží se býti lidovými* — narážka na módní folkloristickou vlnu, která zesílila zejména po Národopisné výstavě r. 1895; *prof. Lichtwark* — Alfred L. (1852—1914), něm. estetik a historik umění; *nechává Heroldy mluvit* — Josef H. (1850—1908), advokát, předák strany mladočeské; jeho řeč na oslavách 100. výročí narození Fr. Palackého byla v mnoha protestních akcích předem odmítána a vzbudila svou frázovitostí odpor zejména u mladé generace; viz *facky v Národní jednotě severočeské* — Národní jednota severočeská byla založena 23. III. 1885 na

ochranu českých menšin v severních Čechách; na důvěrné schůzi, která předcházela valnou hromadu 24. VII., dal člen výboru L. Dyk facku stoupenci dr. Tobolky, který hájil názor, aby byl k práci v Jednotě připuštěn každý Čech bez rozdílu politického přesvědčení; str. 87: *Krasoumná jednota, Topičův salón, Intimní volné jeviště* — viz vysv. k str. 137 a 24; Topičův salón byla výstavní místnost na Národní třídě (dnes výstavní síň Čs. spisovatele), kde byly pořádány i výstavy spolku Mánes, srov. zde na str. 94; str. 89: *článkem p. Pelantovým* — srov. K. Pelant: *Česká sociální demokracie a umění, Akademie 2*, str. 481—485 (č. 11, srpen).

Str. 90 *Bestia triumphans čili Hovádko, které má roupy*. Nový kult 2, str. 97—100 (č. 4, prosinec). Podepsáno K—. — Proti barbarskému provádění asanace, proti ničení historických památek a rušení starobylého rázu Prahy se ozývaly jednotlivé protesty od poloviny devadesátých let. Roku 1897, kdy toto nebezpečí se stalo reálným, vystoupil V. Mrštík proti plánům městské rady, v jejímž čele stál mladočeský primátor J. Podlipný, v pamfletu nazvaném *Bestia triumphans* (Rozhledy 6, str. 551n., vyšlo též samostatně), v němž bilancuje dosavadní boj a rozhořčeně pranýřuje „nedostatek smyslu pro dějinnou zodpovědnost“, „nedostatek studu a strachu před tím, jakými literami kdo bude zapsán v dějinách svého národa“. Spatřuje v této praxi „vrchol národního tmářství“. Mrštík, který byl také iniciátorem manifestu na obranu „staré Prahy“, vzbudil svým pamfletem velkou pozornost a ohlas; dr. Černoهورský — Karel Č., advokát a mladočeský poslanec, pro-sazoval jako člen pražské městské rady bezohlednou asanaci; jeho činnost pranýřoval i V. Mrštík v uvedeném pamfletu; p. *Machar zvěčnil „boží bojovníky“* — tj. mladočechy, např. K. Černoهورského, v satirickém eposu *Boží bojovníci* (1896); *Bylo nedávno v Moderní revue řečeno* — srov. Adolf Nový: Několik poznámek k akci o zachování starobylého rázu města Prahy, *Moderní revue 5*, sv. 9, str. 89—92 (č. 3, prosinec); p. *Herben... ve svém pražském okresním hejtmanovi* — srov. J. Herben: Pražský okresní hejtman proti Času, *Čas 12*, str. 770—773 (č. 49, 3. XII.), kde autor komentuje žalobu podanou dr. Podlipným proti Času a jeho redaktorovi, že neověřejnili jeho dementi o hospodaření městského zastupitelstva v doslovném znění. Herben konstatuje, že oprava dr. Podlipného neměla úřední ráz, aby byl cítil povinnost ji uveřejnit; nemohl tedy tušit, že s ním dr. Podlipný mluví jako okresní hejtman, a ne jako starosta; *Pondělní noviny* — srov. glosu *Nepříslušnost, Pondělní noviny 1*, 28. XI. (č. 8, str. 4): „Právo lidu píše: ‚Mladočeši provází každé své padoušství nějakým prohlášením.‘ Tak by přece neměl žádný list o politických protivnících psát“; *nechati dvanáctiprocentního advokáta mluvíti o Palackém* — míněn Herold, viz vysv. k str. 86, proti jehož ustanovení za řečníka při 100. výročí narození Fr. Palackého byla podána řada protestních přispisů; Herold byl roku 1889 obviněn Hlasem národa, že bral od svého klienta dvanáctiprocentní úrok, využiv jeho tísně; *schválit haličské volby a výjimečné stavy* — řada haličských

měst byla přiřazována k venkovským oblastem, protože říšské volební právo zvýhodňovalo kurie městské proti kuriím venkovským; v Haliči byly tímto způsobem z voleb vyloučeny téměř tři čtvrtiny měst s neněmeckým obyvatelstvem, což vyvolalo protestní akce. Sociálně demokratický poslanec Daszyński podal v říšské radě návrh na podání žaloby proti celému kabinetu pro vyhlášení výjimečného stavu v Haliči. Pravice za podpory mladočechů návrh zamítla; str. 91: *osvědčený advokát, ... rukavičkář, ... uzenář* — narážka na Černoorského (viz vysv. k str. 90), Březnovského (viz vysv. k str. 53) a patrně A. Vaníčka, řezníka, jehož do městské rady kandidovala strana národně sociální; str. 92: *famózní státní právo* — viz vysv. k str. 81; *aféra Dreyfusova* — obvinění židovského důstojníka Alfreda Dreyfuse bylo r. 1894 inscenováno francouzskými reakčními vojenskými kruhy a stalo se záminkou politického boje mezi blokem monarchistických klerikálů, republikánských oportunistů a pokrokovou veřejností; *polívkovská zedničina* — Osvald Polívka (1859—1931), architekt, vyznavač historizujícího eklekticismu, autor budovy Zemské banky (1894—1896), postavené ve stylu renesančním; str. 93: *studentstvo... protestní schůzi konalo* — 27. listopadu 1898 s cílem zabránit dalšímu nešetrnému bourání Prahy; početní účastníci protestovali proti dr. Podlipnému, který nedovedl obhájit postup radnice.

Str. 94 *Mánes a modernost*. Nový kult 2, str. 117—119 (č. 4, prosinec). — Článek byl napsán u příležitosti druhé výstavy spolku Mánes, která byla zahájena 3. XI. 1898 v Topičově salónu v Praze. První výstava Mánesa byla zahájena 5. II. 1898. — Str. 96: *na výstavě se dá pochválit od Renáty Tyršové nebo K. M. Čapka* — R. Tyršová psala výtvarné referáty do Osvěty, K. M. Čapek-Chod do Světozoru; *ilustrování Petrklíčů* — srov. článek Petrklíče, zde na str. 101; *O Bílkovi bylo již psáno v tomto listě* — viz stať Několik slov nekatolíka o Františku Bílkovi, zde na str. 68.

Str. 98 *Henri Rainaldy: Escarmouches. Paris. Société libre d'édition des gens de lettres. 30, rue Laffitte, 3,50 fr.* Sborník pro filosofii, mystiku a okultismus 2, str. 74—75. Podepsáno S. K. N. — v... *aféře Dreyfusové* — viz vysv. k str. 92.

Str. 98 *Ve Francii se neočekávají...* Nový kult 1, str. 88 (č. 4, leden až únor, Časopisy a knihy). Nepodepsáno. — v *aféře Dreyfusové* — viz vysv. k str. 92; *Úvahy o současných směrech* — vyšly v Novém kultu 1, str. 83—87 a 111—113, v překladu O. Gulona [= O. Theer].

Str. 99 *Zasláno*. Čas 12, str. 126 (č. 8, 19. II.). — Neumann tu protestuje proti výzvě Václava Klofáče, otištěné s názvem „V zájmu opuštěných, chudých! Všem, jimž bída bližních není lhostejnou!“ a podepsané jmény „mladé generace literární, novinářské, umělecké“ (Ná-

rodní listy 6. II., č. 37, str. 2). Klofáč pomocí V. Hladíka zneužil k podpisu jmen lidí bez jejich předchozího svolení, např. Zdenky Braunerové, Růženy Svobodové. — V. Klofáč, v té době redaktor Národních listů, organizoval proti prohlášení sociálních demokratů ve věci státního práva (viz vysv. k str. 81) hnutí národně dělnické nejdříve jako součást strany mladočeské, od r. 1899 jako samostatnou stranu národně sociální.

Str. 99 *Johannes Schlaf: Gertrud. Drama in drei Aufzügen. Berlin—Paris [1898]. Verlag Joh. Sassenbach (Neuland-Verlag). S podobiznou autora. Nový kult 1, str. 113 (č. 5, březen—duben, Knihy a časopisy). Nepodepsáno. — Arno Holz (1863—1929), něm. spisovatel a teoretik naturalismu. Jeho pokusy o přirozený rytmus řeči v uměleckém díle prozrazovaly však spíše cítění barokní.*

Str. 100 *Paul Ernst: Lumpenbagasch — Im Chambre séparée. Zwei Schauspiele. Verlag von Joh. Sassenbach, Berlin—Paris [1898]. Preis Mk. 1,50. Nový kult 1, str. 114 (č. 5, březen—duben, Knihy a časopisy). Nepodepsáno.*

Str. 100 *A. Demeure de Beaumont: L’Affiche illustrée. I. L’Affiche belge. Essay kritické a biografie umělců s více než stem reprodukcí plakátů a s dvaceti osmi portréty. S iniciálami a vinětami podle kreseb Combaze, Crespina, Lymena aj. S albem původních kreseb. Cena 10 fr. — U autora: 22, rue Raymond IV., Toulouse [1897]. Nový kult 1, str. 114—115 (č. 5, březen—duben, Knihy a časopisy). Nepodepsáno.*

Str. 101 *Petrklíče... Nový kult 1, str. 116 (č. 5, březen—duben, Knihy a časopisy). Nepodepsáno. — Vydával okruh kolem Radikálních listů, 1. číslo vyšlo 1. IV. 1898, z členů Mánesa přispěli A. Hofbauer, L. Novák. — Jugend — humoristicko-satirický týdeník pro umění, literaturu, život a politiku, založený r. 1896 G. Hirthem v Mnichově; Simplicissimus — politicko-satirický týdeník založený r. 1896 v Mnichově A. Langerem a T. T. Heinem.*

Str. 101 *Drama O boha... Nový kult 1, str. 116 (č. 5, březen—duben). Podepsáno N. — O Hilbertově hře O Boha přinesl Nový kult recenzi v příštím čísle, srov. a: Jaro Hilbert, O Boha, Nový kult 2, str. 28—29 (č. 1, květen—červen).*

Str. 101 *Otevřené psaní panu Jaroslavu Kvapilovi... Moderní revue 4, sv. 8, str. 54—56 (č. 2, květen, Volná tribuna). — Str. 102: Mohl byste mne ztrestat — narážka na Kvapilův konflikt s jedním z redaktorů Moderní revue, Karáskem nebo Procházkou; slavná poetická čuňata — narážka na Kvapilovu básničku Čuňě, časová báseň o čuňatech,*

otištěnou pod pseudonymem Olaf ve Švandovi dudákovi 15, str. 235 (č. 6, červen 1896), v níž se mluví o nezvedeném čuněti, z něhož bude jednou staré prase; *Svatopluk Čech nemá hřbet rovný* — o své básni Buď práci čest, s níž zahájili sociální demokraté dělnické představení v Národním divadle v předvečer 1. máje 1898, prohlásil Svatopluk Čech v Národních listech (1. a 15. V., str. 5), že byla recitována bez jeho souhlasu a že on sám se hlásí k zásadám strany mladočeské a strany národně sociální; *Alles, was ich bin und habe...* — Za všechno, čím jsem a co mám, děkuji tvé hlouposti, ó má vlasti; Neumann ironizuje verše *Was ich bin und was ich habe, dank ich dir, mein Vaterland*, z básně *Mein Vaterland* od Hoffmanna von Fallersleben; *Barnum* — Phineas Taylor B. (1810—1891), zakladatel moderního cirku a hlučné, dravé reklamy; *vydání díla Máchova* — r. 1897 vyšel Máchův *Máj* ve Světové knihovně, kterou Kvapil redigoval. Kvapilovo vydání podrobil přísnému rozboru J. Herben v *Čase* 12, str. 69n.; v několika dalších číslech následovala polemická dohra; *vavříny udatných Klofáčů* — náražka na Klofáčovu akci, viz vysv. k str. 99; Kvapil posuzuje ve *Zlaté Praze* 15, str. 263 (č. 22, 1. IV.) české spisovatele a konstatuje, že „až na básníky satanské, perverzní, diabolické, diabetické a hysterické chovají se slušně a příkladně“; *odvážil jste se napadnouti cizí politické přesvědčení* — v *Kronice*, kterou řídil (*Zlatá Praha* 15, str. 298 až 299, č. 25, 29. IV.), J. Kvapil mluví o připravovaných shromážděních na 1. máje a píše: „Nejsem sice diletujícím anarchistou, což je dost oblíbené vedlejší zaměstnání některých spisovatelů příliš moderních, jako např. pana Octava Mirbeaua, a některých dekadentů z Prahy, z Vršovic a z Olšan“; *jakým jste byl staročechem v Hlase národa* — Kvapil byl redaktorem v *Hlase národa* do r. 1894 (tedy v době, kdy tam pracoval i St. K. Neumann), kdy vstoupil do redakce *Národních listů*.

Str. 103 *Arthur Schnitzler: Umírání. Novela. Přeložil Jos. Fr. Javůrek. Obálka s orig. litografií E. Orlika. Nákladem Rozhledů* [1898]. *Nový kult* 2, str. 29—30 (č. 1, květen—červen, *Knihy a časopisy*). Nepodepsáno.

Str. 103 *A. B. Dostal: Touha. Verše. Nakl. Grosman a Svoboda* [1898]. *Nový kult* 2, str. 30 (č. 1, květen—červen, *Knihy a časopisy*). Nepodepsáno.

Str. 103 *Hanuš Jelínek: Dedyke men ha Selana kai Pléiades... Verše. Nákladem vlastním* [1898]. *Nový kult* 2, str. 30 (č. 1, květen—červen, *Knihy a časopisy*). Nepodepsáno. — Jako titulu použil Jelínek verše z řecké básničky Sapfo (*Zapadl měsíc a Plejády*).

Str. 103 *Paul Ernst: Polymeter. Gedichte. Jos. Sassenbach, Berlin—Paris* [1898]. *Preis Mk. 1,50*. *Nový kult* 2, str. 30 (č. 1, květen—červen, *Knihy a časopisy*). Nepodepsáno.

Str. 104 *Nur den Naturgesetzen untertan*. Nový kult 2, str. 47 (č. 2, červenec—srpen). Podepsáno S—. — Článek je psán k úmrtí O. Bismarcka, který zemřel 30. VII. 1898. — *abychom si přáli s Friedrichem Nietzsche* — slova o státu jsou z eseje Pohled na stát.

Str. 104 *Volné směry*... Nový kult 2, str. 61—62 (č. 2, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Úvodní nepodepsaný článek v rubrice Zprávy umělecké (roč. 2, str. 415—421, č. 9, červenec) je kriticky zaměřen proti činnosti Společnosti vlasteneckých přátel umění, vyjádřené ve zprávě za rok 1896 a 1897. — První výstava spolku Mánes byla zahájena 5. II. 1898 v Topičově salónu; referoval o ní ve Světozoru K. M. Čapek-Chod v článku Výstava spolku Mánesa (roč. 32, str. 166, č. 14, 11. II.), J. K. [= J. Kuffner] v Národních listech 6. II. (č. 37, str. 2) ve stati Zahájení výstavy spolku Mánes („zajímavá a bohatá výstava“); nepodepsaný autor v úvodníku Radikálních listů 5, 9. II. (č. 12, str. 1) píše, že v cizině byla secese vyvolána potřebou, která u nás není. Mánes prý dělá pouze „secesi“ od diletantního výtvarného odboru Umělecké besedy a výstav v Rudolfinu; str. 105: *na můj Epilog* — srov. zde na str. 76; v nepodepsané glose Volných směrů (roč. 2, str. 483—484, č. 10, srpen) se píše: „Avšak jak může St. K. Neumann náhle ‚dávati přednost vzdálenému, slídivému davu‘, buržoazii, proti níž dodnes bojuje? Nedomnívá se přece, že měli jsme na mysli ‚dělníkovy mozole‘?!“

Str. 105 *Hlasuji pro tělesný trest!* Nový kult 2, str. 78—80 (č. 3, září). Podepsáno K.—. K článku byl připojen seznam atentátů na suverény, částečně zabavený. — *Vražda ženevská* — anarchista Luigi Luccheni (1873—1898), Ital narozený v Paříži, spáchal v Ženevě atentát na rakouskou císařovnu Alžbětu; str. 105: *Canovas* — viz vysv. k str. 58, byl zavražděn 8. VIII. 1897; *svolá se konference proti propagandě činu* — podle italských časopisů se usneslo několik velmocí svolat v říjnu 1898 mezinárodní konferenci o opatřeních proti anarchistům. Zprávu přineslo Právo lidu 23. IX. (č. 263, str. 3); *mozeček sociálně demokratický* — nářádko na redakční článek Práva lidu Ženevská vražda (15. IX., č. 255, str. 1), v němž se proti štvanicím měšťáckého tisku, zaměřujícího často anarchisty se sociálními demokraty, zdůrazňuje, že právě sociální demokracie v Rakousku zničila anarchismus, protože „jeho učení považuje za klamně, zpátečnické a škodlivé, je přesvědčena, že osvobození proletariátu překáží, namísto aby je podporovalo“.

Str. 106 *Z české dělnické poezie*. Nový kult 2, str. 114 (č. 4, prosinec). Nepodepsáno. — Úvod k ukázkám z básní Vildy Davida a Antonína Macka. Srov. závěr glosy Šlehy na str. 116.

Str. 106 *Viktor Dyk: Síla života. Básně 1897—1898. Nákladem Moderní revue* [1898]. Nový kult 2, str. 120 (č. 4, prosinec, Knihy). Pode-

psáno *N.* — Str. 107: „*v ulici ucházejí se básníci*“ — citát z první básně Dykovy sbírky.

Str. 107 *Jules Barbey d'Aurevilly: Rudá záclona. Nákladem Rozhledů* [1898]. *Cena 50 kr.* Nový kult 2, str. 120–121 (č. 4, prosinec, Knihy). Podepsáno *N.* — *Ohnet* — Georges O. (1848–1918), franc. spisovatel fádních společenských románů; *Potapenko* — Ignatij Nikolajevič P. (1856–1929), autor konvenčních, často humorně zabarvených povídek a dramát z ruského venkova; str. 108: *Překlad* — autorem překladu je F. V. Krejčí.

Str. 108 *F. A. Šubert: Patnáctý rok Národního divadla* [1898]. Nový kult 2, str. 121–123 (č. 4, prosinec, Knihy). Podepsáno *N.* — *k známé aféře májové* — viz vysv. k str. 76.

Str. 109 *Paul Redonnel: Les Chansons éternelles. Nouvelle édition illustrée. Bibliothèque artistique et littéraire. Paříž.* Nový kult 2, str. 124–125 (č. 4, prosinec, Knihy). Podepsáno *N.* Autorem první poloviny referátu o literární části knihy je Otto Gulon [= Otakar Theer]. — Str. 110: *fleurony* — ornamenty s motivem květu; *Sans sceptre, sans couronne* — Bez žezla, bez koruny; *eau-forte* — lept; *Je ne sais, mais il m'a semblé qu'elle était nue* — Nevím, ale zdálo se mi, že je nahá; *Tu es morte* — Jsi mrtva; *Serais-tu celle* — Kdybys byla taková; *Elle déroula la ténèbre de ses tresses* — Rozvinula tmou svých pletenců; *pointe-sèche* — suchá jehla; *Que les callipyges...* — Ať ty, co mají krásné hýždě...

Str. 110 *Edmond de Bruijn: Réflexions sur M. Huysmans. Bruxelles* [1898]. Nový kult 2, str. 125–126 (č. 4, prosinec, Knihy). Podepsáno *N.* — *Huysmansova Katedrála* — román z r. 1898; *Durtal* — katolicky zaměřená postava románu s autobiografickými prvky.

Str. 111 *Nové plakáty.* Nový kult 2, str. 127 (č. 4, prosinec). Nepodepsáno.

Str. 113 *Ver sacrum přináší...* Nový kult 1, str. 115–116 (č. 5, březen–duben, Knihy a časopisy). Nepodepsáno.

Str. 113 *L'Ermitage zahajuje...* Nový kult 1, str. 116 (č. 5, březen až duben, Knihy a časopisy). Nepodepsáno.

Str. 114 *L'Humanité nouvelle přináší...* Nový kult 2, str. 30–31 (č. 1, květen–červen, Knihy a časopisy). Nepodepsáno. — Studie Báže anarchistické morálky vyšla v Novém kultu 2, str. 35–41 a 86–94.

Str. 115 *Ve Wiener Rundschau v čísle 12...* Nový kult 2, str. 31 (č. 1, květen–červen, Knihy a časopisy). Nepodepsáno. — *Rozhledy re-*

rodukovaly — zpráva vyšla v roč. 7, str. 708 (č. 15, 1. IV.) a informuje o zlepšujícím se zdravotním stavu Fr. Nietzscheho.

Str. 115 *V La Plume osvětlil...* Nový kult 2, str. 31 (č. 1, květen až červen, Knihy a časopisy). Nepodepsáno.

Str. 115 *Karel Hlaváček.* Nový kult 2, str. 32 (č. 1, květen—červen, Knihy a časopisy). Nepodepsáno. — Hlaváček zemřel 15. VI. 1898.

Str. 116 *V Petrklíčích...* Nový kult 2, str. 62 (č. 2, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — „*Různé scény*“ — Petrklíče 1, str. 65—66 (č. 9, 1. VIII.); v dramatických scénkách vystupují představitelé různých stran a sociálních vrstev s karikujícím vztahem k heslům sociální demokracie.

Str. 116 *V Rozhledech...* Nový kult 2, str. 62 (č. 2, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 116 *Šlehy.* Nový kult 2, str. 62 (č. 2, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — *ukázky dělnické poezie* — srov. zde na str. 106.

Str. 116 *Moderní revue.* Nový kult 2, str. 62—63 (č. 2, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Karáskův článek byl otištěn v rubrice Kritika (sv. 8, str. 136—138).

Str. 116 *Akademie.* Nový kult 2, str. 63 (č. 2, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Srov. stati Sociální demokraté a inteligence a Umění a lid, zde na str. 79 a 84.

Str. 117 *V Čase táhnou se...* Nový kult 2, str. 63 (č. 2, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Autorem pamětí, které začaly vycházet 8. I. 1898, byl Jan Herben; otiskovaný cyklus Macharových básní je ze sbírky Výlet na Krym.

Str. 117 *L'Enclos.* Nový kult 2, str. 63—64 (č. 2, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 117 *V Plzeňském obzoru.* Nový kult 2, str. 64 (č. 2, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Viz rovněž vysv. k str. 247.

Str. 118 *Ottův slovník naučný.* Nový kult 2, str. 64 (č. 2, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Autorem hesla byl J. Vrchlický.

Str. 118 *L'Humanité nouvelle...* Nový kult 2, str. 127 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 118 *L'Ermitage bude...* Nový kult 2, str. 127 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 118 *La Feuille přináší...* Nový kult 2, str. 127 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno. — Steinlenova kresba představuje Stávku.

Str. 118 *Les Temps nouveaux...* Nový kult 2, str. 127 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno. — Překlad Volné lásky pořídil St. K. Neumann nejprve pro Nový kult 2, 1899; knižně vydal úplný překlad r. 1910 a r. 1931 vyšlo vydání definitivní.

Str. 118 *L'Aube méridionale a En marche!*... Nový kult 2, str. 128 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 119 *Catalonia v listopadovém čísle...* Nový kult 2, str. 128 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 119 *Wiener Rundschau zahájila...* Nový kult 2, str. 128 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 119 *Die Wage v dvou vyšlých číslech...* Nový kult 2, str. 128 (č. 4, prosinec, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 119 *Literární a umělecké soutěže Nového kultu.* Nový kult 2, str. 33 (č. 2, červenec—srpen); dva letáky přiložené k Novému kultu 2 (č. 4, prosinec). Nepodepsáno. — Srov. články na str. 179 a 256.

Str. 120 *Afrodita.* Leták přiložený k Novému kultu 2 (č. 4, prosinec). Nepodepsáno. — Srov. zde rovněž oznámení na str. 62 a 289.

1899

Str. 125 *Epištola k římským.* Kalendář neodvislého dělnictva na rok 1900, str. 61—63. Též Zář 4, 4. I. 1900 (č. 1, str. 1); Matice svobody 16, 1919—1920, str. 52—53 (č. 7, 30. VII. 1919). Knižně: připojeno k práci J. Myslíka K padesáté výroční vzpomínce úmrtí Augustina Smetany... Komitét pro uspořádání posmrtné vzpomínky Smetanovy, 1901; 2. vyd. (po konfiskaci) jako brožura spolu s Knotkovou statí V kulturní boj!, s předmluvou Fr. Šrámka, nákladem časopisu Práce, 1906. Text přetiskujeme podle brožury z r. 1906. Odchylyky textu v ostatních vydáních spočívají většinou ve zvýraznění grafické úpravy.

Str. 129 *Jsem Rakušanem. Několik výkřiků do plané vřavy.* Nový kult 2, str. 138—141 (č. 5, leden—únor). Podepsáno S. — Článek byl napsán v době šovinistických štvanic, vyvolaných srážkou českého universitního studenta Linharta s německým posluchačem techniky Bieberlem,

v níž byl Linhart zastřelen. Akademický spolek Slávia se obrátil na německé studentstvo s výzvou k boji proti hrubým výstřelkům šovinismu. Výzva, podepsaná J. J. Drobným a Z. Machem, zůstala bez ohlasu. Deník státoprávních radikálů Radikální listy vystupoval velmi ostře proti zaslánu Slávie. — Význam tohoto příspěvku je v zásadním odporu proti českému maloměšťáctví a buržoazním stranám, ať již mladočeské, nebo státoprávně radikální, které využívaly vlasteneckého cítění širokých vrstev ke své třídní, protilidové politice. Neumann zde provokativně vyslovuje individualisticko-anarchistické vyznání, jež nedoceňuje nutnost organizovaného proletářského hnutí a nehistoricky chápe úlohu státu. — *dr. Podlipný* — viz vysv. k str. 73; str. 130: *studii, kterou ... chystá p. Modráček* — srov. Fr. Modráček: O národnostní otázce, Akademie 3, str. 337—334 (č. 8, květen); str. 131: *Karakterizovala ho ... Die Wage* — srov. E. W.: Zum 80. Geburtstage Rieger's, Die Wage 2, str. 834—836 (č. 51, 17. XII. 1898); str. 132: *slovo Nietzschovo* — viz vysv. k str. 104.

Str. 134 [*Obrazy tří malířů — Básnické debuty.*] Nový kult 2, str. 199—204 (chybná paginace 145—150, č. 6—7, květen—červen, Kronika). Podepsáno N—. — Výstava Jaroslava Špillara byla otevřena 10. III., Václava Radimského 1. III. a Luďka Marolda 16. III. — Str. 135: *Barbizon* — obec u Paříže, kde se r. 1840 usídlila skupina francouzských malířů malujících pod širým nebem realistické krajiny (tzv. škola barbizonská); Radimský, který žil v Normandii, byl i nějaký čas v Barbizonu; *správně podotkl Čas* — srov. Malíř: Malířská výstava Václava Radimského, Čas 13, str. 164 (č. 11, 11. III.); str. 136: *Radikální listy měly radost* — srov. Ipse(?): Luděk Marold, Radikální listy 5, 1. XII. 1898 (č. 97, str. 1—2); *Těžily ... z vraždy u Polné* — Radikální listy i jiné noviny ve svých obšírných zprávách o vraždě Anežky Hružové, z níž byl nařčen žid Hilsner, naznačovaly, že běží o rituální vraždu, a využily této smyšlenky k antisemitské propagandě. Hilsnera hájil v tisku i T. G. Masaryk; *Zvěčnil Čechům roačku s policajty* — Maroldův akvarel Při pražských demonstracích, scéna z Václavského náměstí, srov. Světozor 32, str. 57 (č. 5, 10. XII. 1897); str. 137: *O Schwai-grovi přineseme ... studii* — nevyšla; *Krasoumná jednota* — byla založena r. 1835 Společností vlasteneckých přátel umění pro pořádání široce založených výstav a tím i pro hmotnou podporu výtvarných umělců. Její každoroční pravidelné jarní výstavy v Rudolfinu ztrácely koncem 19. století svůj význam a byly zatlačovány průbojnějšími uměleckými organizacemi; *V příštím čísle promluví ...* — Neumann o výstavě v Rudolfinu už nepsal; *Mauclairova epištola ku literární mládeži* — srov. Camille Mauclair: Úvahy o současných poměrech, Nový kult 1, str. 83 (č. 4, leden—únor 1898); *nonvalérství* — holdování uměleckým nehodnotám; str. 139: *o kterých psaly jepičky* — např. v kritice V. P.: Vladimír Houdek, Vykvetly blíny, Radikální listy 6, str. 189 (č. 32, 16. III.), se píše, že „od debutu Macharova nebyla českým čtenářům podána kniha tak

vnitřní silou vynikající jako tato“; *mají pěknou úpravu* — autorem secesní obálky knihy Houdkovy je A. Novák; autor obálky sbírky J. Opolského neuveden.

Str. 140 *Ve službách klerikalismu*. Nový kult 2, str. 231—234 (č. 8, červenec—srpen, Kronika). Podepsáno N—. — *Nový život* — viz vysv. k str. 54; str. 141: *výbor spolku Mánes převzal porotu* — rozhodoval o cenách v soutěži pro klerikální Obrázkovou revui; v oznámení ve Volných směrech 3, 3. strana obálky č. 8 (červen) se píše, že „sujet může být jakýkoliv... musí však býti mravně nezávadný“; *Podlaha* — Antonín P. (1865—1932), teolog a historik umění; *vyjímaje Čas* — srov. poznámku Spolek Mánes ve službách klerikalismu?, Čas 13, str. 412 (č. 26, 24. VI.); *Klusáček* — Karel Ladislav K. (1865—1929), malíř, odpovědný redaktor Volných směrů; práce pro soutěž měly být posílány na jeho adresu; str. 142: *Božetěch* — zde pravděpodobně patron církevního umění; ilustrovaný měsíčník Božetěch začal v red. J. J. Hübsche vycházet až r. 1901; *Radikální strýčkové ovšem ani nemuknou* — narážka na úzkou spolupráci Radikálních listů se spolkem Mánes; *Kus pražské pivovarské strany* — někteří členové strany radikálně státoprávní získávali ve svých funkcích v radě obecních starších na pražské radnici výhody pro První pražský měšťanský pivovar, v jehož správní radě byli; Radikální listy, orgán strany radikálně státoprávní, otiskly inzerát pivovaru a byly Právem lidu a Časem označeny za součást „pivovarské strany“; *p. dr. Rašín se svým advokátským úsměvem* — Alois Rašín byl vydavatelem Radikálních listů, které ostře útočily proti zástupcům mladočechů na pražské radnici, zejména proti Karlu Černohorskému (viz vysv. k str. 90).

Str. 144 *Louis Comfort Tiffany*. Moderní revue 6, sv. 11, str. 26—28 (č. 1, 8. X.) a str. 35—39 (č. 2, 8. XI.). — Pův. titul je *Několik představitelů aplikovaného umění. I. Louis Comfort Tiffany*. K pokračování nedošlo. — *prof. Köpping* — Karl K. (1848—1914), rytec, od r. 1890 prof. na Akademii v Berlíně; *Gallé* — Émile G. (1846—1904), franc. umělecký řemeslník, založil v Nancy dílnu na výrobu uměleckého skla; str. 145: *Voysey* — Charles Francis V. (1857—1941), angl. architekt a propagátor uměleckých řemesel; *Hankar* — Paul H. (1861—1901), architekt, jeden ze zakladatelů tzv. novobelgického stylu; *Wagner* — Otto W. (1841—1918), rakouský architekt, tvůrce jednoduché linie v architektuře; str. 146: *S. Bing* — Samuel B. (1838—1905), franc. sběratel uměleckých předmětů; str. 148: *Frank Brangwyn* (nar. 1867), angl. malíř a grafik, žák Morrisův.

Str. 151 *Individualism umění*. Rozhledy 9, str. 91—95 (č. 3, 1. XI.). — Neumann v tomto článku reaguje na Karáskovu stať *Protiindividualism umění*, Rozhledy 9, str. 46—50 (č. 2, 15. X.), v níž Karásek absolutizuje význam subjektivního činitele v umění a píše, že pro

umělce nesmí existovati pouze banální vnější svět, nýbrž že „jeho doménou má býti především a výhradně svět nitra, svět řídkých hodin, svět halucinací a extází...“ Na Neumannův článek odpověděl Karásek statí Socializace umění, *Rozhledy* 9, str. 177–180 (č. 5, 1. XII.), kde se zabývá především otázkou aplikovaného umění a vyslovuje obavy, zda umění nepodlehne zkaženému vkusu davu. — Str. 156: *Rossetti* — Dante Gabriel R. (1828–1882), angl. básník a malíř italského původu, příslušník skupiny prerafaelistů; *Burne-Jones* — Eduard B.-J. (1828 až 1882), angl. malíř, žák Rossettiho.

Str. 158 *Jednota výtvarných umělců*. *Volné směry* 4, str. 23–24 (č. 1, listopad). — Výstava byla zahájena 14. října 1899. — *p. Kadraba* — Edvard K. (1861–1902), architekt, malíř, aranžér interiérů; str. 159: *Renáta Tyršová a pan Čapek* — viz vysv. k str. 96; *já měl již jinde příležitost* — stať Výstava Jednoty umělců výtvarných v Praze, zde na str. 173; str. 160: *protest výtvarného odboru* — v zaslánu výtvarného odboru Umělecké besedy (Národní listy 13. XI.) je vysloven protest proti anonymitě výtvarných kritiků, zejména proti kritice výstavy Jednoty výtvarných umělců v Radikálních listech; výtvarníci vyzývají k „svornému postupu“ i ostatní spolky (např. Mánes).

Str. 161 *Předmluva ke Kalendáři neodvislého dělnictva na rok 1900*, str. 15–16. Zredigoval S. K. Neumann. Nákladem Omladiny — Václava Maška v Trnovanech u Teplice. — Do Kalendáře z českých spisovatelů přispěli K. Toman, A. Sova, O. Březina, E. z Lešehradu, V. Bohuslav, J. Karásek, A. V. Haber, J. J. Drobný, A. P. [= Arnošt Procházka] a byla zde přetištěna Bezručova báseň Ostrava a kresba K. Hlaváčka. — Str. 162: „*socialistická čítánka*“ — nevyšla.

Str. 165 *Nové plakáty*. *Nový kult* 2, str. 157 (č. 5, leden–únor); str. 205 (chybná paginace 151, č. 6–7, duben–květen); str. 237–238 (č. 8, červenec–srpen). Nepodepsáno. — *náhledu Radikálních listů nesdílím* — šifra Sv. nazývá ve Fejetonu Radikálních listů 6, str. 263 až 264 (č. 44, 15. IV.) Hofbauerův plakát „ušlechtilým“; str. 166: *uweřejnily Šlehy* — „satiricko-politický list strany sociálně demokratické“ otiskl 4. III., str. 5 s titulem Jak by vlastně měl vypadat Šimůnkův reklamní plakát Národní politiky kresbu, která představuje tři koně a osla žeroucí z jeslí s nápisem Národní politika; *vystavuje v Rudolfinu* — viz vysv. k str. 137; *Beggarstaffové* — bratři B., společný pseudonym J. Pryda a W. Nicholsona, anglických tvůrců plakátů; *Jossot* (nar. 1866), franc. karikaturista a tvůrce plakátů; *Nový kult* 2 přinesl o něm článek z pera Ě. Strause (str. 166–168, chybné stránkování 112–114).

Str. 167 *Studentský sborník vydal...* *Nový kult* 2, str. 154 (č. 5, leden–únor, Časopisy). Nepodepsáno. — *Studentský sborník* začal

v redakci K. Nováčka vycházet znovu v době šovinistických štvanic (viz vysv. k str. 129). Studentská chůze se konala 22. ledna; podle Času odpovídalo studentstvo na všechny otázky o svém chování „trapně“.

Str. 167 *Omladina referuje...* Nový kult 2, str. 154 (č. 5, leden až únor, Časopisy). Nepodepsáno. — O poradě zástupců neodvislého dělnictva informovala Omladina v nepodepsaném článku *Ve vlastní věci*, roč. 5, 9. II. (č. 3, str. 6).

Str. 167 *V Radikálních listech...* Nový kult 2, str. 157–158 (č. 5, leden–únor, Varia). Nepodepsáno. — Článek Jnk.: Z kruhů výtvarnických, Radikální listy 6, 26. I. (č. 11, str. 1), jenž je vlastně dopisem, který redakci zaslal nepodepsaný člen skupiny Mánesa, obhájí práci členů Mánesa, jako např. Slavička, Hudečka, Lebedy, upozorňuje, že Mánes vydal publikaci o Alšovi, vydává Moderní směry, a ironizuje Neumannovu zálibu v „dekorativismu“, která prý se projevila např. v soutěži na obálku Nového kultu. — Články o výtvarnictví jsou v Radikálních listech podepisovány šifrou nebo jsou bez podpisu.

Str. 168 *V jednom starším ročníku La Plume...* — Nový kult 2, str. 158 (č. 5, leden–únor, Varia). Nepodepsáno.

Str. 168 *Sběratelství pohlednic a ilustrovaných dopisnic vůbec...* Nový kult 2, str. 158–159 (č. 5, leden–únor, Varia). Nepodepsáno. — O pohlednicích a dopisnicích psal Neumann až v č. 8, viz zde na str. 173.

Str. 169 *Zasláno.* Čas 13, str. 189 (č. 12, 18. III.). — Zaslánem Neumann reagoval na invektivu Ad. K. [= Adolfa Kubise]: Z pražských dopisů, Nový život 4, 3. str. obálky č. 3 (12. III.), kde se píše: „St. K. Neumann (viděl jsem ho ve Volném jevišti na Hořících duších) činí dojem ulízané holčičky, černovlasý, umělecký účes. Seděl vedle dvou dam, z nichž jedna nám byla označena za manželku (!) jeho, druhá za metresu.“ Své nařčení odvolali Karel Dostál Lutínov a Adolf Kubis v Čase 13, str. 253, (č. 16, 15. IV.). Hořící duše je drama Jiřího Karáska.

Str. 169 *Studentské směry reprezentují se...* Nový kult 2, str. 205 (chybné stránkování 151, č. 6–7, duben–květen, Časopisy). Nepodepsáno. — Začaly vycházet za redakce K. Ločáka. — *Studentský sborník* — viz zde na str. 167; *Slávie* — studentský literární a řečnický spolek, založený r. 1848, obnovený r. 1896.

Str. 169 *Akademie.* Nový kult 2, str. 206 (chybné stránkování 152, č. 6–7, duben–květen, Časopisy). — V knize Předpoklady socialismu

a úkoly sociální demokracie (1899) vystupuje A. Bernstein (1850 až 1932) proti revolučnímu boji dělnické třídy a diktatuře proletariátu a hlásá smíření třídních rozporů.

Str. 170 *Volné směry vypisují...* Nový kult 2, str. 205 (chybné stránkování 152, č. 6–7, duben–květen, Časopisy). Nepodepsáno. — Měsíční soutěž byla vyhlášena na „dekorativní a figurální součástky“ pro typografickou úpravu Volných směrů; *po způsobu Studia* — The Studio, velký angl. umělecký měsíčník, založený r. 1893; *Hunt* — William M. H. (1827–1910), angl. malíř; Volné směry 3 přinesly ukázky z jeho knihy *Hovory o umění* (str. 299n.).

Str. 170 *Le Spectateur catholique*. Nový kult 2, str. 207 (chybné stránkování 153, č. 6–7, duben–květen, Časopisy). Nepodepsáno. — *Katolická moderna* — viz vysv. k str. 54.

Str. 170 *Herbert Eulenberg: Dogenglück. Eine Tragödie in fünf Aufzügen. Verlag Johann Sassenbach, Berlin–Paris. Preis 2 Mark.* Nový kult 2, str. 207 (chybné stránkování 153, č. 6–7, duben–květen, Časopisy). Nepodepsáno. — *von der Liebe, Schuld und Sühne* — o lásce, vině a hříchu.

Str. 171 *Život...* Nový kult 2, str. 238 (č. 8, červenec–srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — *anglické hnutí pro etickou kulturu* — míněno prerafaelistické hnutí, jehož předním teoretikem byl John Ruskin; *dr. Herold* — viz vysv. k str. 86.

Str. 171 *Šlehy zasluhují...* Nový kult 2, str. 238 (č. 8, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — 24. VI. (č. 13, str. 8) přinesly Šlehy kresbu zobrazující velkou sochu J. S. Machara; kolem podstavce se hemží drobné postavy a házejí na něj špínu z kádě s nadpisem *Osvěta*. Tři postavičky jsou označeny jmény Zákrejs, Vlček, Renáta. V Listárně redakce na str. 7 se čtenář dozví, že kresba se vztahuje k útoku, který na Machara podnikl Vlček, Zákrejs a Tyršová pro báseň *Píseň šaška* z české tragédie, uveřejněnou v sociálně demokratickém Slavnostním listu k 1. máji.

Str. 171 *Akademie projevila...* Nový kult 2, str. 238–239 (č. 8, červenec–srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Zpráva Mezinárodní anarchistický kongres není podepsána.

Str. 172 *Moravská revue*. Nový kult 2, str. 239 (č. 8, červenec–srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Próza Matějkova vyšla pod titulem *V parku*. A. Racek napsal pod pseudonymem Jan Bureš prózu *Pláč křídlovky*; *Přečtěte si Kroniku* — viz zde na str. 134 stať *Obrazy tří malířů* — Básnické debuty.

Str. 172 *L'Humanité nouvelle*. Nový kult 2, č. 239 (č. 8, červenec až srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Str. 173: *Přineseme však některé překlady* — Neumannův příspěvek k anketě byl otištěn v Omladině 1900, viz zde na str. 282.

Str. 173 *O ilustrovaných dopisnicích...* Nový kult 2, str. 239—240 (č. 8, červenec—srpen, Varia). Nepodepsáno. — *zmínil jsem se* — zde na str. 168.

Str. 173 *Výstava Jednoty umělců výtvarných v Praze*. Moderní revue 6, sv. 11, str. 57—58 (č. 2, listopad). — Výstava byla zahájena 14. října 1899 ve Vodičkově ul. u Štajgrů. Jednota, založená r. 1884 a obnovená v roce 1898, soustřeďovala proti Mánesu umělce konzervativnějšího zaměření. O výstavě viz též článek *Jednota výtvarných umělců*, zde na str. 158.

Str. 174 *Naše vyobrazení*. Kalendář neodvislého dělnictva na rok 1900, str. 98—99. Nepodepsáno. — Str. 175: *Jindřicha Heineho Myši* — báseň *Krysy* vyšla ve Výboru z Heina r. 1904, 4. svazku *Knihovny revolucionářů*, vydávané St. K. Neumannem; básně přeložili Foltýn [= J. Stivín], Leo Freimuth, Fr. Gellner, Jos. Mach, St. K. Neumann a Fr. Šrámek.

Str. 177 *Les Temps nouveaux*. Nový kult 2, str. 155 (č. 5, leden až únor, Časopisy). Nepodepsáno. — *Ku článku se vrátíme* — nestalo se.

Str. 177 *L'Ermitage...* Nový kult 2, str. 155 (č. 5, leden—únor, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 177 *Wiener Rundschau*. Nový kult 2, str. 155—156 (č. 5, leden—únor, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 178 *Pan Adolphe Retté...* Nový kult 2, str. 159 (č. 5, leden až únor, Časopisy). Nepodepsáno. — *Stať Antisemitism* vyšla v Novém kultu 1, str. 96, *stať o Nietzschevi* v Novém kultu 2, str. 104n., článek *Volnost, rovnost, bratrství* vyšel v následujícím čísle Nového kultu na str. 177—191. — *Nos meilleurs vœux...* — Vše nejlepší autorovi do příštích bojů.

Str. 178 *Od pana Alberta Lantoina...* Nový kult 2, str. 159 (č. 5, leden—únor, Časopisy). Nepodepsáno. — *původní báseň* — *Hymna revolty* vyšla v témže ročníku Nového kultu na str. 224—226 (č. 8). Ukázka z románu nevyšla.

Str. 179 *U francouzského vyslance...* Nový kult 2, str. 159 (č. 5, leden—únor, Časopisy). Nepodepsáno. — Francouzský prezident Felix

Faure zemřel 15. II. 1899. — Str. 179: *Klub mladých* — pod patronací Radikálních listů vznikl r. 1898 debatní a přednáškový Klub mladých, který pořádal hudební, recitační a jiné večery; *dr. Baxa* — Karel B. (1863—1937), poslanec, předák radikálních pokrokářů, známý svými nacionalistickými a antisemitskými projevy.

Str. 179 *Novinářská zpráva*. Nový kult 2, str. 159 (č. 5, leden—únor, Časopisy). Nepodepsáno. — *Milan Fučík* (1876—1934) vystoupil svou prvotinou *Utíkám k slunci* (1897) proti dekadenci, za umění „optimistické“; ve svých politických projevech byl stoupencem strany národně sociální.

Str. 179 *Wiener Rundschau*. Nový kult 2, str. 206 (chybné stránkování 152, č. 6—7, duben—květen, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 179 *L'Humanité nouvelle*. Nový kult 2, str. 206 (chybné stránkování 152, č. 6—7, duben—květen, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 179 *Les Temps nouveaux pokračují...* Nový kult 2, str. 206 (chybné stránkování 152, č. 6—7, duben—květen, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 179 *Deutsch-französische Rundschau...* Nový kult 2, str. 239 (č. 8, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno. — Stať J. Mélia Balzac revolucionář vyšla v témže ročníku na str. 254—260.

Str. 179 *La Critique přináší...* Nový kult 2, str. 240 (č. 8, červenec—srpen, Časopisy). Nepodepsáno.

Str. 180 *Třetí naše soutěž...* Nový kult 2, str. 158 (č. 5, leden—únor, Varia). Nepodepsáno. — Vyhlášení soutěže viz zde na str. 119.

Str. 180 *V naší soutěži exlibris...* Nový kult 2, str. 240 (č. 8, červenec—srpen, Varia). Nepodepsáno.

1900

Str. 183 *Dansons la Carmagnola!* Nový kult 2, str. 241—246 (č. 9—10, leden). Podepsáno S—. — Článek byl napsán u příležitosti sjezdu francouzských socialistů, zahájeného 3. XII. 1899. Podnět k Neumannově kritice sociální demokracie pramení z jeho anarchistických představ, které nepočítají s reálným vývojem ani se zákonitostí organizovaného třídního boje. Nicméně je jeho kritika v tomto článku závažným odhalením kompromisnického oportunismu, jenž je demonstrován na případu francouzském. Na sjezdu francouzské socialistické strany byly mimo jiné projednávány dvě otázky: účast socia-

listů ve vládě a Bernsteinův revizionismus. Ani jeden tento bod nedovedla socialistická strana řešit marxisticky. — *Carmagnola* — bojovná píseň a tanec z Velké francouzské revoluce; *Dansons la Carmagnola!* — Tančeme Carmagnolu; *Katolické listy ... prozradily* — srov. článek L + 5: Hnutí sociálních radikálů v severních Čechách, *Katolické listy* 3, 5. XII. (č. 336, str. 4), kde se píše: „Sociálně demokratické listy pražské, proti nimž sociální radikálové stáli v boji, hrají si pojednou na nestranné karatele úřadů, že tyto spolky jsou rozpouštěny, a zatím asi po straně si mnou spokojeně páni sociální demokraté ruce, že jim ubylo nepřátel. Známe to, známe.“; *Právo lidu rozčilovalo se* — srov. poznámku Klerikální potměšilost, *Právo lidu* 8, 6. XII. (č. 337, str. 4), kde je citována poznámka *Katolických listů* s tímto komentářem: „Na to lze nejlépe odpovědět starým pořekadlem: podle sebe soudím tebe. Počestní klerikálové nemohou si totiž představit, že sociální demokrat může být odpůrcem někoho, a přitom přece spravedlivě o něm soudit a ve věci společné — zde perzekuce — se jej i zastat.“; *I Čas napsal o společném sjezdu francouzském* — srov. poznámku v *Čase* 14, str. 811, (č. 51, 6. XII.); *Pan Modráček o tom píše v Rozhledech* — srov. *Hannoverský sjezd, Rozhledy* 9, str. 145—152 (č. 4, 15. XI.).

Str. 185 *Vánoční výstava Umělecké besedy*. *Volné směry* 4, str. 70—74 (č. 2—3, leden). — Str. 186: *chce se pak protestovati proti Rudolfinu* — srov. vysv. k str. 137; *v předešlém svém článku* — viz *Jednota výtvarných umělců*, zde na str. 158; str. 187: *na počátku kampaně, kterou Volné směry zahájily* — *Jednota výtvarných umělců* se r. 1900 ohradila „*Jednatelskou zprávou*“ proti Rudolfinu ze stanoviska uměleckého i národnostního, pokud se týká administrativy.

Str. 189 *Pátá výstava vídeňské secese*. *Moderní revue* 6, sv. 11, str. 136—139 (č. 4, leden). — Výstava byla zahájena před vánočními svátky 1899. — *u nás... v Rudolfinu* — viz vysv. k str. 137; str. 190: *Habeamus sibi* — podle habeat sibi, budiž; str. 191: *akvafortista* — grafik-leptař; *Jansa* — Václav J. (1859—1913), krajinář, pracoval na úkolech dokumentárního rázu pro *Ottovy Čechy, Sedláčkovy Hrady a zámky*; tyto ilustrace, často řemeslné povahy, byly r. 1899 rozmnoženy o cyklus akvarelů *Stará Praha*; srov. zde stať na str. 30; *v druhém svazku Moderní revue* — srov. R. [= Arnošt Procházka]: *Letošní salón malířství v Rudolfině*, *Moderní revue* 1, sv. 2, 1895, str. 69—70 (č. 3).

Str. 193 *Emil Holárek*. *Moderní revue* 6, sv. 11, str. 191—194 (č. 6, březen) a str. 205—207 (č. 8, 8. V.). — Výstava E. Holárka, kterou pořádala *Krasoumná jednota*, byla otevřena 11. II. v Rudolfinu. — Str. 194: *jen poloslepý člověk ... může napsati* — v nepodepsaném referátu Holárkova výstava v Rudolfinu, *Čas* 14, 17. II. (č. 22, str. 5); str. 195: *páter Kopal* — Petr K., katolický kurát v *Kartouzích*, pověstný svými štvavými fejetony v klerikálním časopisu *Čech*; *Simplicissimus* — viz

vysv. k str. 101; str. 198: *J. Kamper ... mohl být ... unesen* — Obzor literární a umělecký 2, str. 62 (č. 4, 2. III.).

Str. 199 *Náš úkol v českém světě*. Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 1–2). Nepodepsáno. — Programový článek k zahájení 3. ročníku Nového kultu, který se dotýká účasti ve volbách. Neumann nedůvěřuje ve shodě s učením etického anarchismu prospěšnosti volebního aktu a konstatuje, že v Čechách bylo již mnohokrát zneužito voličů k cílům nacionalistické politiky. Domnívá se, že sociální demokracie rezignuje přílišným zdůrazňováním parlamentarismu na revoluční akci. Odpor k volbám pramenil sice z určitých zkušeností, avšak Neumann podcenil jednu z možných forem boje dělnické třídy. — *Les Temps nouveaux* — franc. anarchistický časopis, do něhož pravidelně přispíval Kropotkin, Grave, Retté aj.; *Octave Mirbeau* (1848–1917), franc. spisovatel a dramatik, známý u nás zejména hrou *Špatní pastýři* (1897); str. 201: *dle slov p. Cornelissenových* — srov. Christian Cornelissen: Povaha třídního boje, Nový kult 2, str. 261–262.

Str. 202 *Hornická stávka*. Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 2–3) a 30. III. (2. část, č. 2, str. 1–3). Podepsáno S.K.N. — Generální stávka, jíž se zúčastnilo 65 000 horníků Rakouska-Uherska, byla zdolána teprve v březnu r. 1900. Horníci se dožadovali především osmihodinové pracovní doby a zvýšení mezd. V druhé části článku se Neumann připojuje k polemikám různých časopisů, v nichž se vytýkalo sociální demokracii špatné vedení stávky. — *Daszyński* — Ignacy D. (1866–1936), pravicový vůdce soc. dem. v Rakousku-Uhersku, vedle V. Adlera nejdůležitější činitel rakouské soc. dem. strany; účastnil se stávky ostravských horníků, byl hlavním řečníkem sociálně demokratického klubu na říšské radě v debatě o rezoluci sociálně politického výboru o hornické stávce; str. 204: *odpovídal sociálně demokratický deník* — v článku *Česká stráž*, *Právo lidu* 9, 17. III. (č. 75, str. 3); str. 205: *důvěřovala slovům Körberovým* — 22. II. 1900 sliboval ministerský předseda Körber v programové řeči na říšské radě nové obchodní smlouvy a různé reformy veřejného života; str. 206: *dr. Karpeles* — předák rakouské sociálně demokratické strany; str. 207: *einzig organisierte Arbeiterschaft* — jedinečně organizované dělnictvo; *ministr Giovanelli* — na návrh sociální demokracie, aby byla zavedena pro horníky osmihodinová pracovní doba, reagoval mluvením o studiu této otázky; jeho řeč byla provázena projevy nesouhlasu; *to, co se stalo Mertovi, Karpelesovi a Bernerovi* — v době, kdy končila stávka na Ostravsku, probíhaly schůze, na nichž bylo debatováno o usnesení stávkujícího výboru, které vyzývalo horníky, aby nastoupili do práce za dohodnutých podmínek. Na jedné schůzi v Ostravě (19. III.), kde referoval dr. Karpeles z Vídně a předák sociálně demokratické strany z Brna Merta, strhla se rvačka; vůdcové sociální demokracie museli pod ochranou policie opustit sál, Merta byl v bezvědomí dopraven do nemocnice. Na jiné schůzi doka-

zoval poslanec Berner, že se již nedá dosáhnout dalších ústupků, ale horníci obvinili jeho i sociální demokracii ze zrady. Konfliktů mezi horníky a sociálně demokratickou stranou využil měšťácký tisk k nacionalistické kampani.

Str. 209 *Lex Heinze a prostituce*. Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 10–11). Podepsáno *Antikrist*. — Lex Heinze je označení novely v německém říšském trestním zákoníku, k níž byl dán popud procesem proti berlínskému kuplíři Heinzovi. Protože tato novela mířila i proti pornografii, chtěly jí konzervativní kruhy využít k omezení umělecké svobody. — *Katolickým listům sbíhaly se sliny* — srov. úvodník Lex Heinze, *Katolické listy* 4, 13. II. (č. 42, str. 1–2) a 14. II. (č. 43, str. 1), v němž se píše: „Také u nás by byl Lex Heinze na čase a na místě, neboť jest ho svrchovaně potřebí, aby židovská znemravenlost nezkazila nám dorost národa“; *Věnujeme této věci ... několik ... článků* — Nový kult přinášel pravidelné stati o problémech mravnosti, lásky, manželství apod.; str. 210: *Ve článku p. Charlesa Alberta* — srov. Ch. Albert: *Prostituce*, z knihy *Volná láska*, Nový kult 2, č. 5 a další, str. 130n.

Str. 212 *Česká strana lidová*. Nový kult 3, 13. IV. (č. 3, str. 1–2). Nepodepsáno. — Na sjezdu 31. III. a 1. IV. byla založena česká strana lidová, která vznikla z masarykovského realistického hnutí, seskupeného kolem týdeníku *Čas*. — *poklony p. Soukupovy ... špičatosti p. Němcovy* — *Právo lidu* 9, 4. IV. (č. 93, str. 2–3) přineslo referát o průběhu sjezdu, k němuž se vrátilo i v čísle dalším s konstatováním, že strana lidová má se sociální demokracií mnoho společného, ale že jsou mezi nimi i závažné rozdíly (třídní politika); *program strany* — byl vydán v knížce *Rámcový program České lidové strany (realistické) roku 1900*; program politický a jazykový vypracoval T. G. Masaryk, hospodářský a sociální Josef Gruber a Cyril Horáček, kulturní a školský František Drtina. Program byl neúplný a měl být později doplněn o program právní a samosprávní a netýkal se také Slovenska. Chtěl přinést řešení hlavně v otázce českého státního práva a v otázce jazykové, v nichž nevyhovoval program mladočeský. Nezavrhoval historické právo, ale vycházel především z práva přirozeného a chtěl pouze směřovat k politické samostatnosti českého národa získáním co možná nejširší autonomie historických zemí. Dále se vyslovoval pro politickou rovnoprávnost žen, pro svobodu myšlení a slova, pro zrušení trestu smrti, pro odbornost v politice aj. Jazykový program požadoval rovnoprávnost všech rakouských národů a upozorňoval na spojitost s otázkami hospodářskými a sociálními; str. 213: *dle vzoru Radikálních listů nebo České demokracie* — *Radikální listy* 7, 4. IV. (č. 94, str. 5) a v čísle dalším přinesly od „Nestranného pozorovatele šr.“ článek *Z prvního sjezdu nové české strany lidové*, v němž upozorňují na trapné chvíle na sjezdu, na „fantazie“ a „romantické starovlastenectví“ realistů

a uzavírají, že „tento sjezd jest prvním krokem k úpadku realistického směru jako celku“; v nepodepsaném článku Česká strana lidová po stránce politické, Česká demokracie 1, 13. IV. (č. 15, str. 2), je nazýván politický program nové strany strojeným a zvláštním za každou cenu; str. 215: *prof. Jokl* — Ferdinand J. (1861—1905), spoluzakladatel a přední přispěvatel Času, později zakládající člen lidové strany; *proti pověře „rituelní“ vraždy* — viz vysv. k str. 136.

Str. 217 *Májová epištola*. Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 1—2). Nepodepsáno. — Str. 218: „*Národní dělníci*“ — strana národně sociální vznikla r. 1897, viz vysv. k str. 81; odmítala třídní boj a vyslovila se pro české státní právo; *za lot krve Anežky Hrušové* — viz vysv. k str. 136.

Str. 220 *Umění, umělci a lid. (Přednáška.)* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 7—11) a 12. V. (č. 5, str. 3—5). Předneseno na besedě akademického spolku Radbuza dne 22. IV. 1900 v Plzni a otištěno tamtéž v Nezávislých listech 2, č. 33, 34 a 35 (25. IV., str. 2, 28. IV., str. 3—4 a 2. V., str. 1—2) pod titulem O umění, umělcích a lidu. Přesný přetisk z Nezávislých listů vyšel jako druhý svazek Knihovny Nezávislých listů v Plzni r. 1900. Tiskneme podle Nového kultu. Odchyly mezi jednotlivými otisky jsou v drobných jazykových, slovních a grafických úpravách. — Str. 223: *Lex Heinze* — viz vysv. k str. 203; *jak praví p. A. Retté* — Neumann parafrázuje z článku Antisemitismus, Nový kult 1, str. 96 (č. 5, březen—duben 1898); str. 228: *zpíval zuřivě písně revoltujících otroků* — narážka na Sv. Čecha a jeho Písně otroka (1895). O Čechově prohlášení k dělnickému představení v Národním divadle viz vysv. k str. 102; *významnější a loajálnější obrazy* — narážka na autora obrazu Hus před koncilem (1883), Václava Brožíka, který byl za obraz Tu, felix Austria, nube (Ty, šťastné Rakousko, zas nubuj se, 1897) povýšen do stavu šlechtického; *Nový život* — viz vysv. k str. 54; *Rozvoj* — viz článek Co je v Rozvoji zajímavého?, zde na str. 261.

Str. 232 *Žjegy smutné a povážlivé*. Nový kult 3, 12. V. (č. 5, str. 1—3). Podepsáno *N.* — Článek byl vyvolán situací po prohrané hornické stávce, viz stať Hornická stávka, zde na str. 196. V sociální demokracii se začaly projevovat ústupové tendence a snahy vykládat neúspěch dělnických protestních hnutí alibistickým způsobem. — *Xerxes* (520?—465 před n. l.), perský král a vojevůdce, dal podle pověsti bičovat vody Helespontu, když proud strhl most určený pro přechod vojska do Evropy; str. 233: *při četbě takových Dělnických rozhledů, takové České demokracie* — v těchto listech vycházely v době hornické stávky štvavé a sociální demokracii denuncující články; str. 234: *fejeton v Právu lidu* — Májová oslava dělnická a měšťácká, Právo lidu 9, 6. V. (č. 124, str. 1); *Šípy* — mladočeský politicko-satirický obrázkový týdeník, vycházející od r. 1887; vyznačoval se nevybíravým a urážlivým vtípem; *Rašpli se daří dobře a Šlehům špatně* — Rašple, humoristický

týdeník, vycházel od r. 1890 v Brně; Šlehy, viz vysv. k str. 165; str. 235: *Masarykova Osmihodinná doba pracovní* — řeč pronesená k dělníkům na Kladně vyšla tiskem r. 1900 jako 1. sv. Knihovničky Času pod titulem *Osm hodin práce*; *pan Svěcený* — Antonín S. (nar. 1871); na jeho jméno bylo vedeno sociálně demokratické nakladatelství a knihkupectví; *referát Národních listů* — v denních zprávách Národních listů (6. V.) byla uveřejněna poznámka Nová surovost sociálních demokratů, v níž se píše, že 1. máj skončil rvačkou sociálních demokratů s neodvislými socialisty, kteří chtěli na shromáždění prodávat své časopisy; sociální demokraté prý nejprve vyhrožovali policií.

Str. 237 *Rudolfinum. 61. výstava. Volné směry* 4, str. 204—205 (č. 7—8, červen). — Výstava byla zahájena v květnu. O výstavách v Rudolfinu viz vysv. k str. 137. — *Esprit de corps* — družnost, vzájemnost, zde parta, klika; str. 238: *naším nejhodnějším a nejzpůsobnějším* [...] — toto místo je kusé.

Str. 241 *Andělská sonáta*. [Josef Merhaut: *Andělská sonáta*, 1900.] *Nový kult* 4, str. 1—6 (č. 1, 1.—15. VI.). Podepsáno *Antikrist*. Druhý a třetí odstavec byly zabaveny, doplňujeme podle prvního necenzurovaného vydání. — *Sigismund Bouška ... se rozhlaholil* — srov. S. Bouška: *Nové knihy, Obrázková revue* 1, str. 353—354; *brimborium* — povrchní, frázovitě mluvení, psaní.

Str. 246 *Umělecký plakát*. *Nový kult* 4, str. 90—94 (č. 3, prosinec). Podepsáno *N.* — Neumann touto statí reaguje na odmítavý vztah Gustava Jaroše k plakátům, srov. Gamna [= Gustav Jaroš]: *Plakáty (Výstavní poznámky)*, *Besedy Času* 6, str. 74 (č. 10, 1. XII.) a str. 83—84 (č. 11, 8. XII.). Gamma, příslušník strany realistické, přispíval od začátku devadesátých let do Času zejména výtvarnými referáty. — Str. 247: *prostitute umělců ... v Obrázkové revui* — srov. článek *Ve službách klerikalismu*, zde na str. 140; *podnik otto-hladíkovský* — časopis *Lumír*, jehož redakce se na podnět nakladatele Otty ujal po J. V. Sládkovi r. 1898 Václav Hladík, který získal pro spolupráci F. X. Šaldu, srov. polemiku začínající zde na str. 264; *vánoční expozice Umělecké besedy* — srov. stať *Vánoční výstava Umělecké besedy*, zde na str. 185; *Šimůnek* — Karel Š. (1869—1942), ilustrátor, autor řady plakátů a návrhů scén pro Národní divadlo, srov. kritiku jeho plakátů zde na str. 255; str. 250: *senátor Bérenger* — propagátor lex Heinze (viz vysv. k str. 203) ve Francii; str. 251: *Jindy a na jiném místě ... vrátíme se k této věci* — Neumann otiskl v *Novém kultu* 4, str. 174—182 (č. 6, 15. června 1901) článek od Paula Robina *Volná láska, volné mateřství*, který však byl celý zkonfiskován.

Str. 253 *Nový kult jako týdeník*. *Omladina* 6, 24. I. (č. 4, str. 1—2). — O Neumannových obtížích při vydávání *Nového kultu* srov. článek *Naším čtenářům*, zde na str. 276.

Str. 254 *Nové plakáty*. Nový kult 2, str. 263–264 (č. 9–10, leden). Nepodepsáno. — Str. 255: *Obrázková revue* — viz stať *Ve službách klerikalismu*, zde na str. 140; *protože jsem ho registroval* — viz *Nové plakáty*, zde na str. 165; *Radikální listy dělaly reklamu* — v nepodepsaném článku *Pražské plakáty*, str. 635 (č. 96, 30. XI. 1898).

Str. 256 *Studentský sborník*... Nový kult 2, str. 266 (č. 9–10, leden). Nepodepsáno. — Srov. vypsaní a závěrečné zhodnocení soutěže, zde na str. 119 a 180. Zpráva byla otištěna na str. 15 (č. 1, říjen 1899).

Str. 257 *Pan Antonín Sova*... Nový kult 2, str. 266–267 (č. 9–10, leden). Nepodepsáno. — Sova protestuje v zaslánu (Lumír 28, str. 144, č. 12, 10. I.) proti jednostrannému výběru poezie, který pro 5. díl České poezie pořídili J. Vrchlický, J. Borecký, A. Černý, A. Klášterský, J. Kvapil, L. Quis a K. V. Rais. Vytýká pořadatelům, že úmyslně pominuli Zlomenou duši a Vybouřené smutky, a píše: „Vyzdvihli F. X. Šaldu a mne ad exemplum a potrestali nás oba za všechny. Hle, velevážené obecenstvo! Ti dva mohli býti také tak velikými básníky jako My ostatní, jen kdyby bývali nechtěli více, než s čím jsme se spokojili My.“

Str. 257 *Radikální listy*... Nový kult 2, str. 267–268 (č. 9–10, leden). Nepodepsáno. — V článku A. T. [= Antonín Tuček] v rubrice *Literatura*, *Radikální listy* 7, 9. I. (č. 9, str. 2–3), vytýká se Jeanu Rowalskému, že ve svých pravidelných zprávách pro *Lettres tchèques* informuje pouze o Novém životě, Novém kultu, knížkách mladých autorů, a tak vzbuzuje dojem, jako kdyby nebylo v Čechách jiných revuí (Zlatá Praha) a jiných spisovatelů. — o p. *Karáskovi* — *Radikální listy* otiskly několik záporných posudků o pracích Jiřího Karáska ze Lvovic; str. 258: p. dr. *Baxa dělá hlomoz pro urážlivé rozsudky* — srov. Z řeči dr. K. Baxy na sněmu Království českého..., *Radikální listy* 7, 2. I. (č. 2, str. 1–2). Ve svém nacionalistickém a antisemitském projevu uváděl Baxa jako příklad utlačování českého národa od Němců soudní případ „rozvodu následkem špatného zacházení“; německý soud mostecký rozhodl, že nadávky jako „český pes“ atp. nejsou urážkou, protože se prý jedná „o lidi stavu řemeslnického“, a žádost o rozvod zamítl; zemský vrchní soud uznal důvod k rozvodu za dostatečný, ale nejvyšší soud potvrdil rozsudek prvního soudu. Na námítky, že jde o nesprávnou interpretaci případu, odpověděly *Radikální listy* v tomtéž čísle notickou K řeči posl. dr. Baxy, v níž uveřejňují „doslovné znění“ rozsudků; *Herrmann* — Ignát H. patřil mezi oblíbené spisovatele *Radikálních listů*, které se za něho postavily v době, kdy měl konflikt s *Národnými listy*; pp. *Fučík a Mašek* — básníci Milan F., viz vysv. k str. 179, a Karel M. (psal pod pseudonymem *Fa Presto*) patřili mezi spolupracovníky *Radikálních listů*; byli též funkcionáři *Klubu mladých*, viz vysv. k str. 179.

Str. 258 *Václav šlechtic Brožík...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 9, Umění výtvarná). Nepodepsáno. — Na brožuru Jednoty výtvarných umělců, viz vysv. k str. 187, reagoval Prager Tagblatt zkreslujícím článkem Válečný povyk proti německému umění. Rovněž Brožík zaslal svůj přepis Prager Tagblattu 2. III. 1900.

Str. 259 *Jaroslav Věšín...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 9, Umění výtvarná). Nepodepsáno. — *mají ... Národní listy pekelnou radost* — v denních zprávách byla 4. III. (č. 62, str. 3) otištěna noticka Úspěchy českého umění v cizině. Uvádí se zde, že J. V. za dvě léta svého pobytu v Bulharsku uložil do svých obrazů „bohatý materiál národopisný, důležitý pro poznání života balkánského“; Věšínovi se dostalo uznání od knížete Ferdinanda, který si zamluvil „scénu z vojenských manévřů“, malovanou pro ministerstvo vojenství, do pavilónu na světovou výstavu pařížskou.

Str. 259 *Stálý pranýř.* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 9, Umění výtvarná) a 30. III. (č. 2, str. 13, Varia). Nepodepsáno. — O Obrázkové revui psal Neumann v článku Ve službách klerikalismu, zde na str. 140.

Str. 259 *Volné směry v pěkném posledním čísle...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 9, Umění výtvarná). Nepodepsáno.

Str. 260 *Česko-německými smířovačkami...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 12–13, Varia). Nepodepsáno. — Od 5. II. do 22. III. zasedaly ve Vídni česko-německé konference, jimiž chtěl ministerský předseda Körber přimět české poslance, aby upustili v říšské radě od obstrukce.

Str. 261 *Co je v Rozvoji zajímavého?* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 13, Varia). Nepodepsáno. — Rozvoj, „revue pro veřejný život, vědu, literaturu a umění“, začal vycházet v lednu 1900. Debutem Adolfa Racka (1876–1947) byla kniha *De profundis clamavi*. — *p. Kubis* — přispíval do katolických listů; viz rovněž Zasláno, zde na str. 169.

Str. 261 *Rozvoji.* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 14, Varia). Nepodepsáno. — Na glosu *Co je v Rozvoji zajímavého?*, zde na téže stránce, odpověděl patrně A. Racek nepodepsanou poznámkou v rubrice Drobnosti, str. 144 (č. 9, 26. III.).

Str. 261 *Pan Emanuel z Lešehradu...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 13–14, Varia). Nepodepsáno. — Autorem recenze Paní Modrovousky (1900) je Arne Novák (Lumír 28, str. 203, č. 17, 1. III.); píše o Lešehradově knize jako o práci „školácky nudné a chudé“; str. 262: *Pan Pelant v Akademii* — v článku Dvě poznámky ke klerikální moderně,

Akademie 4, str. 182—183, kritizuje Pelant „slavomam“ Lešehradův a žádá St. K. Neumanna, „aby řekl svému příteli a přispívateli otevřené slovo...“

Str. 262 *Aféra pátera Kračmara...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 14, Varia). Nepodepsáno. — Jako příloha k 4. číslu 4. ročníku Nového života vyšla reprodukce Jeneweinova obrazu z „nádherně vypravené adresy, kterou české obyvatelstvo olomoucké podalo J. kn. M. arcibiskupovi dr. Theodoru Kohnovi k historicky památnému okamžiku r. 1893, kdy na prestol Metodův, na němž po celé věky trůnili jen šlechtici a Němci, nastolen muž z lidu, z lidu našeho“. O dalších konfliktech s arcibiskupem Kohnem viz vysv. k str. 525.

Str. 262 *Radikální listy napsaly...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 11, Varia). Nepodepsáno. — V úvodníku Radikálních listů 7, 20. III. (č. 79, str. 1) Sociální demokracie — spasitelka dělnictva se píše, že „sympatie veřejnosti byly skoro bez výjimky na straně stávkujících“ a také žurnalistika byla pro stávků.

Str. 263 *Jako vítězství české prvního řádu...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 11, Varia). Nepodepsáno. — Národní listy komentovaly stávků horníků v řadě zpráv, jako např. v článku Ukončení stávků horníků (20. III.) aj.

Str. 263 *Slovanský klub...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 11, Varia). Nepodepsáno. — Z iniciativy mladočeských kruhů byl založen v Praze v lednu 1900 Slovanský klub, jehož účelem bylo navázání úzké spolupráce se slovanskými národy. V čele stáli vedle politiků i někteří literáti (např. J. Holeček, A. Černý).

Str. 263 *Umlčování...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 13, Varia). Nepodepsáno.

Str. 263 *Panu Otakarovi Theerovi.* Nový kult 3, str. 13—14 (č. 2, 30. III., Od redakce). Nepodepsáno. — Neumannův první zásah do polemiky, která se na přelomu století rozvinula mezi Novým kultem a Moderní revuí na jedné straně a Lumírem na straně druhé. Šaldova vstupu do Hladíkova Lumíru využila skupina Moderní revue k tomu, aby obžalovala Šaldu, že zradil revoluční prapor generace a ustoupil od kritické nekompromisnosti. Mortuus [= Arnošt Procházka] napsal do Nového kultu 3, 16. III. (č. 1, str. 10—11) článek Literatura, v němž ostře napadl Šaldu. Na útočnou kampaň Nového kultu odpověděl Theer, stoupenec F. X. Šaldy, soukromým dopisem, v němž se zříká spolupráce v Neumannově listu. Tato polemická glosa je Neumannovou reakcí na Theerův dopis. — *Nový kult protestoval proti Radikálním listům* — viz zde na str. 129; str. 264: *vypískat profesora* — narážka na

Theerovu účast při demonstracích, které se snažily znemožnit projev T. G. Masaryka o rituální vraždě a procesu polenském, viz zde vysv. k str. 136.

Str. 264 *Nová kampaň?* Nový kult 3, 13. IV. (č. 3, str. 8–10). Pokračování polemiky, viz dopis Panu Otakar Theerovi, zde na str. 263. F. X. Šalda reagoval na 1. číslo Nového kultu 3 článkem *Staré modly nově natřené*, Lumír 28, str. 237–238 (č. 20, 1. IV.), v němž se obrátil proti celému zaměření Nového kultu. V témže čísle Lumíra, str. 239 až 240, bylo otištěno zasláno podepsané F. X. Šaldou, Sezimou, Šimkem, Theerem, Veltruským a Janem v Wojkowicz. Podepsaní žádají, aby umělec sledoval především sebe, protože odpovídá toliko za „literární hodnotu své práce“. Znají jen jediný druh nepoctivosti: nevěrnost vlastnímu srdci. Nový kult z 13. IV. přinesl pod titulem *Z epopeje lidské hlouposti* poznámku: Pan Otakar Theer poslal redaktoru t. l. svoje dva svědky (viz zde na str. 273). St. K. Neumann souboj odmítl; Theer v příštím čísle Lumíra ze dne 10. dubna otiskl zasláno, v němž reprodukoval Neumannovu rozmluvu se svědky souboje a prohlásil, že už s Neumannem nebude jednat. V první části stati *Nová kampaň?* útočí Neumann na Šaldu, že se spojil s Hladíkem (viz vysv. k str. 263). V druhé části vyvrací Šaldova slova z článku *Staré modly nově natřené*; jako by předpisoval umělci, kde má hledat své náměty, a obhajuje tvorbu ukrajinského spisovatele Vasyla Stefanyka (1871–1936), jehož povídky otiskl 3. ročník Nového kultu a které Šalda kritizoval. V třetí části pak odpovídá na zasláno šesti spisovatelů z 20. čísla Lumíra. — *Ohnet* — viz vysv. k str. 107; *Česká stráž tehdy napsala* — v nepodepsané stati Nový Lumír z 12. X. 1898, č. 41, str. 2–3; str. 265: *takového — Kuffnera* — Josef K. (1855–1928), divadelní referent a fejetonista Národních listů; *Mortuus odpovídá* — srov. Mortuus [= Arnošt Procházka]: *Literatura*, Nový kult 3, 13. IV. (č. 3, str. 10–14). V článku obviňuje Procházka Šaldu z překrucování slov a vytýká mu finanční zjištnost; str. 267: *Życie* — viz vysv. k str. 61; *Česká stráž napsala* — ve zprávě Nový kult..., Česká stráž 11, 1. IV. (č. 10, str. 4); *oficírské děti a synkové uhlobaronů* — narážka na rodinný původ Theerův a Wojkowiczův.

Str. 268 *Panu F. X. Šaldovi*. Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13–14, Listárna). Nepodepsáno. — Odpověď na Šaldovu stať *Z dopuštění osudu — individualisté*, Lumír 28, str. 262 (č. 22, 20. IV.), v níž Šalda reaguje na Neumannovu a Procházkovu stať z Nového kultu, viz zde str. 264. Šaldovi odpověděl Karásek rozsáhlým článkem *Příspěvky k psychologii kritického augurství*, Moderní revue 6, sv. 11, str. 251 až 260 (č. 8).

Str. 268 *Risum teneatis, amici, čili souboj jest jedno z nejkrásnějších rozpětí naší bytosti*. Nový kult 4, str. 22–26 (č. 1, 1.–15. VI.). — Na

Neumannův článek *Nová kampaň?*, viz zde str. 264, odpověděl O. Theer novým zaslánem v Lumíru 28, na obálce čísla 23 (1. V.), v němž nazývá Neumanna bezcharakterním individuem a podává apologii souboje. Neumann cituje jako moto Theerovu apologii souboje a citát podepisuje „Otakar Theer, recte F. X. Šalda“, čímž obviňuje Šaldu ze spoluautorství.

Str. 271 *Panu F. X. Šaldovi*. *Nový kult* 4, str. 64 (č. 2, 15. VII.). Podepsáno.-. — Na Neumannovo obvinění z účasti na Theerově apologii souboje (viz vysv. k str. 268) odpověděl F. X. Šalda v poznámce *Z epopoje lidské surovosti*, Lumír 28, str. 348 (č. 29, 1. VII.), v níž zároveň reaguje na Neumannovu glosu v rubrice *Z epopoje lidské hlouposti*, zde na str. 277. Neumannova polemika míří proti této Šaldově poznámce. — *Florjanský* — Władysław Florjanski (1855–1911), polský tenorista, od r. 1887 člen opery Národního divadla v Praze.

Str. 272 *Občanu J. N. v Turnově*. *Nový kult* 3, 30. III. (č. 2, str. 14, Od redakce). Nepodepsáno.

Str. 272 *Z epopoje lidské hlouposti (1)*. *Nový kult* 3, 13. IV. (č. 3, str. 15–16). Nepodepsáno. — *Mnoho se od té doby změnilo* — viz vysv. k str. 263; str. 273: *Je to ... nepochopitelné* *Národním listům* — ve zprávě z 5. IV. se píše o anarchistovi Šipidovi, který „prohlásil, že měl v úmyslu prince zabít a že činu nelituje“; atentát byl proveden v době anglo-búrské války jako protest proti anglickým masakrům; *Vandervelde* — Émile V. (1866–1938), belgický sociálně demokratický politik; *Luccheni* — viz vysv. k str. 105; *Lex Heinze a prostitute* — viz zde na str. 209; *Mafeking* — jihoafrické město, o něž byly sváděny boje v době anglo-búrské války; *Pan Otakar Theer* — srov. polemiku s F. X. Šaldou a O. Theerem, zvláště článek *Nová kampaň?*, zde na str. 264.

Str. 274 *K osudu politického vězně*. *Nový kult* 3, 28. IV. (č. 4, str. 5–6). Podepsáno *N.* — Stať se týká účastníka českého dělnického hnutí Josefa Pačese (1856–1909). Pro spolupráci v tajné anarchistické tiskárně v Hluboké u Liberce byl v únoru r. 1885 odsouzen k šestnáctiletému žaláři. V září 1899 nebezpečně zranil dozorce na Borech a byl znovu žalován pro pokus o úkladnou vraždu. V únoru 1900 se konal proces, v němž byl Pačes odsouzen na další tři léta těžkého žaláře. — *Hybeš* — Josef H. (1851–1921), sociálně demokratický politik a novinář, spoluzakladatel české sociální demokracie.

Str. 275 *Drahý příteli...* *Nezávislé listy* 2, 2. V. (č. 35, str. 3). — Přednášku *Umění, umělci a lid* (viz zde na str. 220) proslovil Neumann poprvé na lidové akademii plzeňského studentského spolku Radbuza v dubnu 1900. *Plzeňské listy* 28. IV. (č. 98, str. 1–2) věnovaly Neumannově přednášce fejeton *Poznámky k zdejší „lidové akademii“*.

Uvádějí, že studenti chtěli pozvat původně Masaryka nebo F. V. Krejčího, ale ti odřekli, a proto spolek pozval St. K. Neumanna. „Pan Neumann zaujal přítomné nejdříve svým — účesem vlasu a stříhem svých vousů. Každému hned při prvním pohledu napadlo pašijové divadlo.“ Neumann prý řekl leccos vtípného, bil však do všeho českého, i do Svatopluka Čecha. Anonymní autor fejetonu cituje Šaldova slova o St. K. Neumannovi a dodává: „Nepravím tím, že by tvrzení to hodilo se úplně na jeho zdejší přednášku.“ Ve fejetonu jsou citovány nepřesně i Neumannovy verše, z nichž jedno slovo se cudně vynechává. V závěru se pisatel ironicky zmiňuje o Neumannově nevhodném chování na studentském věnečku. Redaktor Nezávislých listů Stanislav Hevera poslal Neumannovi fejeton s vybídnutím, aby autorovi, za kterého pokládal Karla Jonáše, odpověděl. Neumannův list uveřejnil s krátkým úvodem, v němž celou polemiku shrnul. Na Neumannův dopis odpověděl anonym Plzeňských listů fejetonem Baron Nového Grálu p. Neumann, 5. V. (č. 103, str. 1). — Autorem mota je St. K. Neumann, srov. *Básně I* (1962, str. 282).

Str. 276 *Naším čtenářům*. Nový kult 3, 12. V. (č. 5, str. 8). Podepsáno *Redakce*. — Srov. článek Nový kult jako týdeník, zde na str. 253. — Čtvrtý ročník otiskoval Listy z Malajska od Paula Adama.

Str. 277 *Ž epopeje lidské hlouposti (2)*. Nový kult 4, str. 31 (č. 1, 1.—15. VI.). Nepodepsáno. — *pro poznámku Volných směrů* — v nepodepsaném článku O uměleckých záležitostech, *Volné směry* 4, str. 157 až 158; *Pan F. X. Šalda* — srov. polemické spory v článcích zde na str. 264n.; *Radikální listy posmívají se* — ve zprávě Masaryk v Mladé Boleslavi (6. IV., č. 155, str. 4); na schůzi mladočechů, kteří rokovali o programu realistů, musel být Masaryk chráněn některými svými odpůrci před útokem účastníků schůze; *Pan dr. Rašín* — na veřejné schůzi v Roudnici nad Labem, pořádané státoprávním výborem za účelem povzbuzení státoprávního a politického ruchu, došlo 9. IX. 1898 k rozepři mezi dr. A. Rašínem, příslušníkem strany radikálně pokrokové, a sociálním demokratem Beranem. Podle Radikálních listů ochránil Rašína hostinský v předsíni, podle Práva lidu se Rašín ukryl do sklepa; *Studentský sborník* — oznámil ve Zprávách (str. 120, č. 7, květen), že Neumann uveřejňoval Afroditu bez svolení spisovatele, který „ovšem zakročil, a sice prý velice energicky“; *vydávání překladu Afrodity* — viz oznámení Afrodita, zde na str. 62.

Str. 278 *Kronika*. Nový kult 4, str. 56—63 (č. 2, 15. VII.). Podepsáno *K—*. — *převezení ostatků Augustína Smetany* — A. S. (1814—1851), filosof, pův. člen řádu křižovnického; r. 1850 oznámil v listě Union své vystoupení z řádu a byl pak veřejnými vyhláškami z církve vyobcován. 11. VI. byly převáženy jeho ostatky ze zrušeného evangelického hřbitova v Karlíně na Olšany. Na malou účast studentstva, inteligence a

veřejných činitelů poukázal i prof. Masaryk v Čase. Přítomnému dělnictvu bylo zástupci městské rady zakázáno zpívat z obavy před demonstracemi; *Národní rada* — z iniciativy mladočeské strany se vytvořilo 15. III. 1900 sdružení politických stran (mladočeši, staročeši, radikálové, klerikálové, agrárníci, národní sociálové), které mělo umožnit „spolupůsobení veškerých vrstev národa českého a svorné jich vystupování“; z této „celonárodní“ organizace byli vyloučeni sociální demokraté a realisté; *čínští boxeři* — lidové povstání v Číně (1899–1901) proti imperialistickým státům vedl svaz Pěsti spravedlnosti a míru (odtud jméno); str. 279: *Tolik k rozoláčné polemice Času a Samostatnosti* — Čas 14, 10. VI. (č. 69, str. 7) uveřejnil pod titulem *Národopisný lyrism* dopis „Moravana“, který podepsal další články svým jménem Bedřich Odstrčil. V polemických glosách k přednášce předáků moravského hnutí ředitele Mareše a P. Wurma odsuzuje romantický konzervatismus a nářek nad mizením lidových zvyků a obyčejů. Na tento dopis reagoval „Moravský Čech“ stejnojmenným článkem v *Samostatnosti* 4, str. 248 (č. 49, 20. VI.), v němž obviňuje realisty, že „vědomě slouží němectví politicky i kulturně“. Polemiky se zúčastnil J. H. [= Jan Herben] stejnojmenným článkem v *Čase* 14, 24. VI. (č. 74, str. 3–4). Polemika v obou listech pokračovala a účastnily se jí i jiné časopisy; str. 280: *boj s arcibiskupem Kohnem* — viz vysv. k str. 525; str. 281: *včera na Mužském* — 24. IV. 1900 uspořádali mladočeši u Mnichova Hradiště blízko obce Mužský velikou manifestaci, jíž se účastnilo 60 000 lidí. Neumann cituje výkřiky, které provázely jednotlivé projevy, uveřejněné pak v *Národních listech* (25. IV.). Statkář Josef Dürich hovořil o „zradě na celém národě“, kterou prý provádějí realisté; v téže řeči se také objevila věta o slovanské podpoře českých požadavků, kterou Neumann cituje. Další Neumannův citát o Hilsnerovi je z řeči příslušníka strany radikální dr. Sobotky. Na táboru hovořil také mladočeský poslanec Hořica, předák národních sociálů Klofáč aj.; *Audiatur et altera pars!* — Ať je slyšena i druhá strana; *aféra Akademické čítárny* — Akademická čítárna chtěla uspořádat cyklus přednášek o Husovi. Návrh funkcionáře Znamenáčka, aby byl zjev Husův osvětlen z různých hledisek, tedy i katolického, vyvolal odpor a dojem, že do studentského hnutí proniká klerikalismus. Znamenáček se proti obvinění z propagace klerikalismu ohradil v několika zaslánech (např. v *Právu lidu* a v *Čase*); str. 282: *sňatek následníkův* — týká se sňatku arcivévodky Františka Ferdinanda d'Este s hraběnkou Chotkovou, dcerou „nejvyššího purkrabí v Království českém“; političtí představitelé Němců, Maďarů aj. se obávali, aby sňatek nezpůsobil obrat rakouské politiky vůči Čechům. O této otázce se diskutovalo ve všech českých novinách; *dny loučení* — 1. VII. 1900 převzala Společnost Národního divadla od Družstva správu Národního divadla; z divadla odešel F. A. Šubert, do vedoucích funkcí byli jmenováni G. Schmoranz a K. Kovařovic; *Florjanský, Benoniová* — viz vysv. k str. 271 a k str. 46; oba dva umělci odešli přechodně koncem června z Národního divadla.

Str. 282 *Několik aforismů o válce a militarismu*. Omladina 6, 9. VIII. (č. 8, str. 5). — L'Humanité nouvelle vydala zvláštní číslo pojednávající pouze o válce a militarismu. Bylo rozesláno na dva tisíce dotazníků k vynikajícím osobnostem celého světa. Mezi nejzajímavější patří odpověď L. N. Tolstého. Z českých autorů se ankety zúčastnil St. K. Neumann a A. V. Haber. — *dobrodružství filipínské* — v únoru r. 1899 zaútočila vojska Spojených států severoamerických na Filipínskou republiku. Při bojích došlo k masakrování domorodého obyvatelstva, což vzbudilo pohoršení veřejnosti a protesty např. Tolstého, Twaina aj.; str. 283: *návrh carův* — Mikuláš II. navrhoval mírovou konferenci, která se sešla v Haagu r. 1899; *En avant!* — Kupředu!

Str. 283 *Nový kult opět nezanikl*. Nový kult 4, str. 95 (č. 3, prosinec, Od redakce). Nepodepsáno. — Srov. články Nový kult jako týdeník a Našim čtenářům, zde na str. 253 a 276.

Str. 285 *Nový kult končí...* Nový kult 2, str. 265 (č. 9–10, leden, Varia). Nepodepsáno.

Str. 285 *Z výtvarnického referátu Národních listů*. Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 9, Umění výtvarná). Nepodepsáno.

Str. 285 *Hromadná vystupování z církve...* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 14, Varia). Nepodepsáno. — *Epištola k římským* — viz zde na str. 125.

Str. 285 *Státoprávní naše radikály...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 11, Varia). Nepodepsáno. — *slova, jež... napsalo Právo lidu* — v článku Radikální listy po stávce hornické, Právo lidu 9, 23. III. (č. 81, str. 4–5).

Str. 285 *Klerikální zvrhlost*. Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 12, Varia). Nepodepsáno.

Str. 286 *Tajná tiskárna...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 12, Varia). Nepodepsáno.

Str. 286 *O konfliktu v Lumíru...* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 12 až 13, Varia). Nepodepsáno. — Srov. vysv. k str. 264; *zasláno p. Sovovo* — viz vysv. k str. 257.

Str. 287 *Rozvoj...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno. — V zaslánu (str. 163, č. 10, 5. IV.) odpovídá Lešehrad na Neumannův článek Pan Emanuel z Lešehradu (zde na str. 261) a píše, že přispívá do katolických revuí z vnitřního přesvědčení a nutnosti.

Str. 287 *Redaktor olomouckého Pozoru...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno. — *z aféry rolníka Dubjáka* — v devadesá-

tých letech byl projednáván spor mezi Josefem D. a arcibiskupským velkostatkem o rušení držby.

Str. 287 *V Slanském obzoru...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno.

Str. 287 *Soudruh Č. Körber...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno. — Srov. rubriku Záležitosti organizace na téže stránce.

Str. 287 *Ve Francii...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno.

Str. 287 *Soudruh Opletal...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno. — Srov. rubriku Záležitosti organizace na téže stránce.

Str. 287 *V Červeném Kostelci...* Nový kult 3, 28. IV. (č. 4, str. 13, Varia). Nepodepsáno.

Str. 287 *Záležitosti organizace.* Nový kult 3, 16. III. (č. 1, str. 14); 30. III. (č. 2, str. 13); 13. IV. (č. 3, str. 16); 28. IV. (č. 4, str. 13). Nepodepsáno.

Str. 288 *Od redakce.* Nový kult 3, 30. III. (č. 2, str. 14); 13. IV. (č. 3, str. 16); 28. IV. (č. 4, str. 14, Listárna, Bibliografie); Nový kult 4, str. 32 (č. 1, 1.—15. VI.); str. 64 (č. 2, 15. VII.); str. 95—96 (č. 3, prosinec). Nepodepsáno. — *Verhaerenovo Svítání* — vyšlo v Neumannově překladu r. 1905 (Knihy dobrých autorů), 2. vyd. 1925; str. 289: *Pierra Louýse Afrodita* — srov. vysv. k str. 62 a článek Z epopeje lidské hlouposti (2), zde na str. 277; *přeložený román* — Listy z Malajska Paula Adama vycházely na pokračování ve čtvrtém ročníku Nového kultu; *první svazek Alba Nového kultu* — nevyšel; str. 290: *Vývoj studu* — autorem studie byl dr. Havelock Ellis; *na rozehnaném kongresu pařížském* — srov. článek *Ať žije svoboda!*, zde na str. 293; *Karel Str.* — týká se básní Fráni Šrámka.

1901

Str. 293 *Ať žije svoboda! Příspěvek ku charakteristice autoritářského' socialismu.* Nový kult 4, str. 98—101 (č. 4, 1. V.). Podepsáno Brutus. — *A. Hamon* — franc. anarchistický spisovatel a publicista; *comédie jouée* — smluvená hra; *Carmagnola* — viz vysv. k str. 183; *Millerand* — Alexandre M. (1859—1943), franc. socialistický politik; r. 1899 přijal úřad ministra, aniž předem uvědomil socialistickou stranu. Jeho čin vyvolal ve

hnutí krizi a polemiky o účasti socialistů ve vládě; *Baudin* — Pierre B. (1863—1917), franc. socialistický politik, v letech 1899—1902 ministr.

Str. 296 *Učitelstvo a politika*. Nový kult 4, str. 152—157 (č. 5, 15. V., Učitelské hnutí, s pozn. Dokončení) a str. 186—188 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI., Učitelské hnutí). Podepsáno *Brutus*. — První část je označena II. Série článků v Novém kultu o hospodářském a společenském postavení českého učitelstva byla zahájena statí Učitelské hnutí I od Ed. Š. [= Eduard Štorch] v Novém kultu 4, str. 82—84 (č. 3, prosinec 1900), která se zabývá v té době se rozvíjející akcí učitelstva pro úpravu platů. — *statě p. Černého* — jde o redaktora učitelského časopisu Školský obzor, přispívajícího později do Českého učitele, příslušníka strany národně sociální; *Musí-li učitel konstatovati* — srov. nepodepsaný článek Učitelstvo a sociální demokracie, Časová úvaha učitele-proletáře, Školský obzor 7, 19. II. (č. 8, str. 1—2). Článek agituje učitelstvo pro sociální demokracii; *v prohrané hornické stávce* — srov. stať Hornická stávka, zde na str. 202; str. 299: *poslanec Daszyński* — viz vysv. k str. 202; str. 300: *Odpověď Školskému obzoru* — na článek Viktora A.: Učitelstvo a politika, Školský obzor 7, 29. V. (č. 22, str. 1), který reaguje na první část této Neumannovy stati. Pisatel vidí pravou příčinu povrchnosti učitelstva v politických otázkách v nedostatku oficiálního vzdělání učitelstva, jež se má zúčastnit politického života v té straně, k níž podle jejího programu cítí sympatie. „Teoretičtí naši anarchisté žádají velikých činů a zatím statisíce lidí jest utiskováno sociálně.“ Viktor A. odpověděl ještě jednou Novému kultu v článku Učitelstvo a politika, Na adresu Nového kultu, Školský obzor 7, 2. VII. (č. 27, str. 3), v němž opět tvrdí a dokládá, že je třeba, aby se učitelstvo aktivně zúčastnilo politického života v některé straně; str. 302: *v lůně jedné z nejnemravnějších českých stran politických* — srov. vysv. k str. 296; *podpisuje rituální interpelace* — Černý podepsal Březnovského interpelaci, v níž se mezi jiným dokazuje existence rituální vraždy.

Str. 304 *Za Louisou Kautskou*. Ženský obzor 2, str. 3—4 (č. 1, květen). — V Redakční hovorně na str. 15 píše redaktor Jan Ziegloser na adresu St. K. Neumanna: „Promiň laskavě, jestliže jsem Ti několik britkých, ač jinak správných slov vynechal.“ — L. Kautská byla herečkou smíchovského Švandova divadla.

Str. 307 *Volné kapitoly o českém anarchismu*. Nový kult 4, str. 161—165 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI.) a str. 269—271 (č. 9—10, 2. XI., na obálce 1. XI.). Podepsáno *Brutus*. — K slíbenému pokračování nedošlo, vyšly pouze dvě kapitoly. — Neumann bilancuje dosavadní neúčinnost anarchistické agitace a ve shodě s Leninovými slovy o anarchismu jako trestu za chyby sociální demokracie konstatuje, že se český anarchismus utápí v pouhém negativismu strany sociálně demokratické. — *Amicus Plato...* — Plato je mi přítelem, ale větší přítelkyní je

mi pravda; str. 308: *Hamon, jenž napsal psychologii anarchisty* — srov. A. Hamon: Duševní povaha anarchisty, Praha 1898; str. 310: *vlastenecké špicly* — narážka na Klofáčovu aféru, viz vysv. k str. 334; str. 312: *A. V. Haber* — Alois Věkoslav H. (1869–1918), novinář a spisovatel anarchisty, působil mezi dělnictvem na severu, od r. 1894 redigoval anarchistický časopis *Volný duch*, který vycházel v Praze do r. 1896, spolu s A. P. Kalinou redigoval *Nový kult* z r. 1897.

Str. 314 *Román revolucionáře*. [Praha 1901.] *Nový kult* 4, str. 195 až 199 (č. 7, 1. VII.). Podepsáno *Antikrist. — odpověděl p. Zola* — srov. glosu V jednom starším ročníku *La Plume*, zde na str. 168; str. 315: *myšlenka Fourierova* — François F. (1772–1837), franc. utopický socialista. *Nový společenský řád* se podle něho uskuteční organizovanými skupinami, tzv. falangami, jejichž členové se budou navzájem doplňovat svou prací; str. 316: „*dreyfusista*“ — Zola vystupoval na obranu A. Dreyfuse (viz vysv. k str. 92) i publicisticky.

Str. 318 [František Bílek:] *Otčenáš. Obálkou a 23 výtvarnými listy vykládá František Bílek. Úvod napsal Otokar Březina. Nový Jičín, Nový život* [1901]; *Otokar Březina: Ruce. Kresbami doprovází František Bílek. Chýnov, u F. Bílka* [1901]. *Příležitostné poznámky*. *Moderní revue* 7, sv. 13, str. 53–58 (č. 1, říjen). — Str. 319: *Katolická moderna* — viz vysv. k str. 54; *fanfáry Nového života* — srov. nepodepsanou poznámku Ruce, *Nový život* 6, str. 248 (č. 8–9, září).

Str. 322 *Posmrtná výstava děl Otakara Lebedy*. *Moderní revue* 7, sv. 13, str. 109–111 (č. 2, listopad). Byla zahájena 15. X.

Str. 325 *Výstava obrazů z Chodska a Itálie pana Jaroslava Špillara a plastik pana Bohumila Vlčka*. *Moderní revue* 7, sv. 13, str. 177–180 (č. 3, prosinec). Podepsáno *S. K. N.* — Výstava byla zahájena v listopadu. — *Na poslední výstavě spolku Mánes* — třetí výstava spolku Mánes byla zahájena 14. X. v Novoměstských sálech ve Vodičkově ul. v Praze. 1. XII. byla značná část této výstavy přenesena do Vídně; str. 326: *po známém díle Bílkově* — na výstavě v Rudolfinu r. 1896 vystavoval Bílek řezbářské dílo *Podobenství velikého západu Čechů nebo Zloba času a naše věno*.

Str. 327 *Svátek revolucionářů*. *Nový kult* 4, str. 97 (č. 4, 1. V.). Nepodepsáno.

Str. 327 *Stanislaw Przybyszewski: Satanovy děti. Román. Počal vycházeti v sešitech po 18 kr. (bude jich 8) v překladu M. Fučíka a nákladem Grosmana a Svobody (Praha, Ferdinandova tř. 40)* [1901]. *Nový kult* 4, str. 126 (č. 4, 1. V., Knihy). Nepodepsáno. — Za titulem rubriky *Knihy* je toto oznámení: *V této rubrice vyhrazuje redakce autorům všech sympatických knih kteréhokoli oboru, jichž redakční exemplář bude nám zaslán, přiměřené místo k poznám-*

kám informačním i autokritickým o těchto jejich spisech. — Recenze o knize vyšla v č. 9–10, str. 241–245 s podpisem T. A.

Str. 327 *Esperanto. Mezinárodní řeč. Úplná mluvnice a učebnice se slovníkem esperantsko-českým a česko-esperantským. Dle dr. L. Zamenhova sestavil Čejka Th., Bilík V. a Holub J. V Bystřici pod Hostýnem [1901]. Cena 2 K. Nový kult 4, str. 126–127 (č. 4, 1. V., Knihy). Nepodepsáno. — Zpráva je doplněna dvěma esperantskými větami vyzývajícími k zasílání informací a grafik.*

Str. 327 *Panu Karlu Dostálovi Lutinovu, redaktoru Nového života. Nový kult 4, str. 127–128 (č. 4, 1. V.). Podepsáno Redaktor. — Tato poznámka reaguje jednak na glosu v Novém životě 6, str. 101, č. 3: „Český list napsal, že redaktor Nového kultu p. St. K. Neumann rozeslal voličům letáky s vykresleným oslem a výzvou: Volte toho! Z toho pak noviny nadělaly, že p. Neumann rozesílal voličům svou podobku“, jednak na starší invektivu Nového života, viz vysv. k str. 169. Na tento dopis odpověděl Dostál Lutinov v Novém životě 6, 2. str. obálky č. 5 (květen, Listárna). Je přesvědčen o Neumannově sebevědomí, otrlosti, neronské chuti dělat z křesťanů živé pochodně, o jeho pozérství a zášti ke všemu křesťanskému; vysvětluje své pojetí pomluvy a podepisuje se „Váš tedy nekolega“. Neumann v polemice pokračoval následujícím článkem. — *Voilà l'ennemi!* — Ejhle nepřítel!*

Str. 328 *Panu Karlu Dostálovi Lutinovu, redaktoru Nového života, listu pro chytání kavek. Nový kult 4, str. 188 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI.). Podepsáno S. K. N. — Dostál Lutinov odpověděl ještě jednou v Listárně, Nový život 6, 2. str. obálky čísla 7 (červenec). — *Écrasez l'infâme!* — Rozdrťte tu ohavnou (pověru) psával na konci svých dopisů Voltaire; myslil tím římskou církev.*

Str. 328 *Zasláno. Matice svobody 2, 7. V. (č. 16, str. 8). — O úmyslu vydávati Chudása srov. stať Sjezd náš ve Společných oznámeních, zde na str. 606.*

Str. 328 *Jak Česká demokracie... Nový kult 4, str. 158 (č. 5, 15. V., Poznámky). Nepodepsáno. — Česká demokracie byl deník strany národně sociální, jejímž čelným představitelem byl Václav Klofáč. — Str. 329: *občan Fárek* — viz vysv. k str. 334 a poznámku Občan Rudolf Fárek na téže stránce.*

Str. 329 *Naše obrana... Nový kult 4, str. 158 (č. 5, 15. V., Poznámky). Nepodepsáno. — *týž úkol jako Český list v tisku mladočeském* — Český list, týdeník strany mladočeské, začal vycházet r. 1896 v Kolíně. V programovém prohlášení se psalo: Povíme vždy pravdu, třeba nám*

tím přibývalo nepřátel. I v zájmu strany budeme tak činiti. Lepší je politická strana počtem slabší, ale silna duchy a karaktery. My chceme stranu svobodomyšlnou silnou její významem, silnou jakostí její členů, my s ní chceme silný, sebevědomý, všech malicherností prostý český národ.

Str. 329 *Občan Rudolf Fárek...* Nový kult 4, str. 158 (č. 5, 15. V., Poznámky). Nepodepsáno. — O Fárkovi viz vysv. k str. 334.

Str. 329 *Čas pochválil...* Nový kult 4, str. 158 (č. 5, 15. V., Poznámky). Nepodepsáno. — Čas 15, 1. V. (č. 119, str. 1) píše o Gellnerově karikatuře (vyšla ve 4. čísle Nového kultu), že „vyniká předností v Čechách neobyčejnou: neuráží a není bez vtipu“. — *otiskujeme v tomto čísle* — karikaturu Kandidát; dvě další karikatury byly uveřejněny v 7. a 8. čísle téhož ročníku.

Str. 329 *Konečně vzniká...* Nový kult 4, str. 159 (č. 5, 15. V., Poznámky). Nepodepsáno. — Neumann se pokusil realizovat svůj záměr v Letácích pro zpěváky, srov. zde na str. 338 a 436.

Str. 330 *Jak upozorňuje Český učitel...* Nový kult 4, str. 159 (č. 5, 15. V., Poznámky). Nepodepsáno.

Str. 330 *Émile Straus: Le Théâtre alsacien. Bibliothèque de la critique* [1901], Paris, 50, boul. Latour-Maubourgh. Nový kult 4, str. 160 (č. 5, 15. V., Knihy). Nepodepsáno.

Str. 330 *České dívky...* Nový kult 4, str. 189 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI., Poznámky). Nepodepsáno.

Str. 331 *V Krásném Březně...* Nový kult 4, str. 190 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI., Poznámky). Nepodepsáno.

Str. 331 *V Pedagogických rozhledech...* Nový kult 4, str. 190 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI., Poznámky). Nepodepsáno. — Studie Jana van Žlebského (Pedagogické rozhledy 14, str. 14–26, seš. 1, říjen 1900) byla podrobena kritice v České myslí ve stati F. Krejčího Pedagogické rozhledy (Česká mysl 2, str. 226–228, č. 3, 1. V.; podepsáno Kí). Na kritiku odpověděla redakce Pedagogických rozhledů v Poznámkách ke kritice některých prací našeho časopisu, uveřejněné v 3. sešitě České myslí, Pedagogické rozhledy 14, str. 426–428 (seš. 9, červen).

Str. 331 *Občan Rudolf Fárek...* Nový kult 4, str. 190 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI., Poznámky). — Srov. zde vysv. k str. 334 a glosy na str. 328 a 329.

Str. 332 *Několik soudruhů...* Nový kult 4, str. 190 (č. 6, 15. VI., na obálce 10. VI., Poznámky). — Srov. článek Jak jsme minule oznámili, zde na str. 333.

Str. 332 *Letošní první červenec...* Nový kult 4, str. 219–220 (č. 7, 1. VII., Poznámky). Nepodepsáno. — *p. dr. Nettlau* — srov. M. Nettlau, Michael Bakunin. Eine biographische Skizze. Berlin 1901; *studie ... Victora Dava* — vyšla jako 5. sv. Knihovny Nového kultu (1902); *upozornila ... Česká demokracie* — v nepodepsaném článku Slovanství a socialism (roč. 3, 23. VI., č. 147, str. 1) se píše o Bakuninovi a Gerceňovi jako o lidech širšího rozhledu, než byli Marx a Lassalle; *otázka rituální vraždy* — viz vysv. k str. 136.

Str. 332 *Krvavá exekuce v Skalici u Soběslavi...* Nový kult 4, str. 220–221 (č. 7, 1. VII., Poznámky). Nepodepsáno. — Str. 333: *žurnalistická plebs z Národní politiky* — 14. VI. došlo při provádění exekuce v obci Skalice ke srážce rolnické rodiny s četníky, při níž byl rolník i jeho žena zraněni. Národní politika přinášela o události senzacechtivé zprávy a v komentářích žádala na vyšších úradech „žádoucí míru shovívavosti“ při exekucích.

Str. 333 *Jak jsme minule oznámili...* Nový kult 4, str. 221 (č. 7, 1. VII., Poznámky). Nepodepsáno. — Srov. článek Několic soudruhů, zde na str. 332.

Str. 334 *Článek Volná láska, volné mateřství...* Nový kult 4, str. 222 (č. 7, 1. VII., Poznámky). Nepodepsáno. — Autorem článku byl Paul Robin.

Str. 334 *Slepi, což neprohlédnete?* Matice svobody 2, 18. IX. (č. 29, str. 2). Podepsáno *Brutus*. — *aféra Fárek-Klofáč* — mravnostní aféra, vyvolaná obviněním, které proti vedoucímu činiteli národních sociálů Václavu Klofáčovi uveřejnil žurnalista Rudolf Fárek a kterého se chopili političtí odpůrci, především sociální demokraté, ale také realisté a mladočeši. Rudolf Fárek byl zprvu pokrokový socialista, pak se klonil k anarchistům, později pracoval ve straně národně sociální a po rozchodu s ní zahájil kampaň proti Klofáčovi.

Str. 336 *Malý francouzský týdeník La Pie...* Nový kult 4, str. 222 (č. 7, 1. VII., Poznámky). Nepodepsáno. — *Millerand* — viz vysv. k str. 293.

Str. 336 *Od redakce*. Nový kult 4, str. 127–128 (č. 4, 1. V.); str. 159, 160 (č. 5, 15. V., Poznámky, *Od redakce*); str. 191 (č. 6, 10. VI., na obálce 15. VI.); str. 224 (č. 7, 1. VII.); 4. str. obálky č. 8 (10. X., na obálce 15. X., Listárna redakce); 4. str. obálky č. 9–10 (2. XI.,

na obálce 1. XI.). Nepodepsáno. — *naš spolupracovník Brutus* — Volné kapitoly o českém anarchismu od Bruta (pseud. Neumannův) začaly vycházet v č. 6; *chtějí využití pro sebe lidé* — myšlen asi R. Fárek, viz vysv. k str. 334; *o antialkoholismu* — článek Antialkoholismus z pera Neumannova vyšel až v r. 1903, viz zde na str. 521; str. 337: *dotčeny poznámkou naší* — srov. str. 336; *Ženský obzor* — srov. poznámky k článku Za Louisou Kautskou, zde na str. 304; *St. K.* — týká se prvních prací Fráni Šrámka; *článek o Žolově Práci* — viz zde na str. 314; str. 338: *Victora Dava Michal Bakunin a Karel Marx* — studie vyšla jako 5. sv. Knihovny Nového kultu r. 1902; *Pokračování Volných kapitol o českém anarchismu* — vyšlo až v č. 9–10; *pro Letáky* — viz Předběžné oznámení na téže stránce; *Anarchie* — studie Jeana Grava; *otisk práce p. Kropotkinovy* — Komunism a anarchie vyšel jako 3. sv. Knihovny Nového kultu r. 1901.

Str. 338 *Předběžné oznámení*. Nový kult 4, str. 192 (č. 6, 10. VI., na obálce 15. VI.). Nepodepsáno. — Vyšlo pouze 1. číslo Letáků za redakce St. K. Neumanna s příspěvky V. Dyka (zabaveno), Foltýna [= J. Stivín], L. Freimutha, Kozonoha [= St. K. Neumann], J. Opolského a s jedním překladem z H. Heina.

Str. 339 *Před novým svazkem*. Nový kult 4, str. 272 (č. 9–10, 2. XI., na obálce 1. XI.). Nepodepsáno.

1902

Str. 343 *Mimo církve!* Knihovna Nového kultu č. 4, Praha 1902. Stať byla otištěna poprvé v Novém kultu 5, str. 1–2 (č. 1, 1. I. 1902), str. 13–15 (č. 2, 15. I.), str. 21–23 (č. 3, 1. II.) a str. 27–29 (č. 4, 15. II.). Vydání v Knihovně Nového kultu se liší některými úpravami slovními a jazykovými, které však nemění smysl textu. V Novém kultu na str. 1 je tato poznámka pod čarou: *Tato práce, původně přednáška pronesená ve spolku socialistické mládeže, jest článkem pro tisk upraveným a rozmnoženým o několik myšlének z brožury soudruhů Éliséea Recluse a Georga Guyona Anarchie a církev.* — Str. 345: *zákony interkonfesijní* — zákony upravující vzájemný poměr různých konfesí k příslušníkům jiného vyznání i k bezkonfesijním občanům; str. 346: *křiklavý případ Jaurèsův* — Jean J. (1859–1914), franc. socialistický teoretik a novinář, zakladatel franc. strany socialistické. R. 1899 vstoupili z jeho podnětu socialisté do vlády (Millerand, viz vysv. k str. 293). Jaurès propagoval spolupráci proletariátu s buržoazií, zavrhoval revoluci a byl pro postupný socialistický přerod. Pobouření vyvolal Jaurèsův souhlas, aby jeho dcera byla vyučována katolickým knězem; str. 347: *nazván byl náboženstvím i anarchism* — srov. např. článek Akademie projevila, zde na str. 171; str. 349: *Epištola k římským* — viz zde na str. 125.

Str. 360 *Vlastenci a český sever*. Nový kult 5, str. 9—11 (č. 2, 15. I.). Podepsáno *Brutus*. — Radikální listy přinášely příležitostně rubriku Z českých menšin, v níž se vyskytly v druhé polovině r. 1901 vedle drobnějších zpráv i závažnější články, srov. K.—: Schůze českých menšin v Duchcově, Radikální listy 8, 21. IX. 1901 (č. 67, str. 4) nebo -ina: Dopis z Mostu, Radikální listy 8, 29. X. 1901 (č. 78, str. 3); Samostatnost 5, str. 513—514 (č. 102, 21. XII. 1901) i v dalším dvojčísle přinesla článek F-n: Něco ze života českých menšin, v němž jsou informace o životě dělnictva i práci učitelů na severu. Rovněž Vyšehrad, „list věnovaný národní práci, orgán českých menšin“, byl speciálně věnován problematice českého živlu v pohraničí a přinášel pravidelnou rubriku Věstník národních jednot, kde byly zprávy o činnosti Národní jednoty severočeské a Národní jednoty pošumavské. Na Neumannovu stať reagovala Samostatnost 6, str. 48 (č. 9, 29. I.) statí R.: *Vlastenci a český sever*, v níž se uvádějí příklady o mravních poměrech dělnictva; podobné příklady uvádí učitel V. Hladký v článku Z českého severu, Samostatnost 6, str. 67 (č. 13, 12. II.). K celé problematice vrátil se Neumann v Listárně redakce, Nový kult 5, 4. str. obálky č. 3—4 (1. II.), kde píše:

K článku Vlastenci a český sever píše nám severský učitel: „Zajímavý je Váš článek o severu. Velmi dobře a pronikavě nazíráte. Podepsal bych vše sám též skorem doslova. Ale nejsou všichni takoví, jak píšete. Je tu mnoho všelijaké branže všech možných morálek a charakterů. Ti, kteří, uvědomělí anarchisti a socialisti, reprezentují dělnictvo pěkně, ba neobyčejně pěkně, až to inteligenci zahanbuje, ale je tu též mnoho stáda. Článek Váš je opravdu pozoruhodný.“

Netřeba podotýkati, že pisatel zmíněného článku nechtěl tvrditi, že všichni horníci jsou ideálními proletáři. Mluví výslovně o kádru vždy několika lidí. Vždyť ví sám dobře, mnoho-li je na severu stáda, třeba i pod vinětou toho nebohého hnutí.

Články v Samostatnosti psal také severský učitel.

Článků v Samostatnosti se Neumann ještě jednou dotkl rovněž v Listárně redakce, Nový kult 5, 4. strana obálky č. 5 (1. III.) pod titulem *Vlastenci a český sever*:

Z polemik v Samostatnosti přinesl mi hlavně článek p. V. Hladkého celé zadostučinění. Tento pisatel prostě negeneralizuje juž, nenaráží celý život severského horníka na černé schéma a také nemoralizuje zbytečně. To, co praví o mládeži, platí však přece jen všeobecně. Snad jen na nejzapadlejším venkově je mládež jiná. Že kolportuje mezi sebou oplzlé písničky a dospělejší že házejí peníze, to jsem viděl na nejrůznějších a nejrůznějších místech. A pračky při muzikách? Kde by těch nebylo? Co se týče mládeže, říkává lid, „z toho vyrosté“, a myslím, že má mnoho pravdy.

Vcelku nemyslím, že bych své názory opravil, kdybych bydlil na severu sebe-děle. Vycházím prostě ze zcela jiných hledisk a z jiného životního názoru než pp. pisatelé polemik v Samostatnosti. Brutus.

Str. 367 *Pohádka s tendencí. Červenému Serenissimovi v záchvatu soucitu věnováno.* Nový kult 5, str. 15–16 (č. 2, 15. I.). Podepsáno *Kozonoh*. — Terčem Neumannova útoku byl šéfredaktor Práva lidu Antonín Němec (1858–1926), který psal pod pseudonymem J. Vostrý nebo pod šifrou J. V. — *Serenissimus* — nejjasnější.

Str. 369 *Časové výkřiky.* Nový kult 5, str. 17–21 (č. 3, 1. II.). Podepsáno *Apostata*. — *prohlášení, jež ... vydala Jednota výtvarných umělců* — proti memorandu Mánesa klubu mladočeských poslanců. Obviňuje Mánes, že pod pláštíkem internacionalismu otevírá brány české galerie cizímu umění, a navrhuje ke koupi výlučně díla česká. Proti jejich návrhu polemizuje Mánes v článku *Kupecké vlastenectví, Volné směry* 6, 1902, str. 109–111; str. 370: *vedou ho na vlastenecký pranýř* — v článku *Ubique: Česká galerie* (*Slovo* 1, str. 26–27, č. 3, 4, I. a str. 36–37, č. 4, 11. I.); *p. Klusáček* — viz vysv. k str. 141; str. 371: *zakládá si takzvaná mladá generace spolek* — Rožkův časopis *Srdce* chtěl soustředit mladou literární generaci; v 1. čísle se v úvodníku V. Otomara tvrdí, že „po těžkých a sžíravých rozbořech v umění, po těžkých časech přichází doba kladné syntézy“; mladá generace je prý povolána tuto syntézu provést; časopis začal vycházet v září roku 1901 nákladem a redakcí Karla Rožka [= K. Egora]; zanikl třetím ročníkem v červenci 1904; *Od poslední epigramové a kupletové války* — týká se veršů Romana Haška *Povzdech*, *Moderní revue* sv. 13, str. 495, na něž reagoval pseudonym *Silén* básní Apollinovi (vlastně taky p. Romanu Haškovi za vzdanou pozornost mně v posledním čísle *Moderní revue* obzvláště věnovanou), *Lumír* 30, str. 324; Hašek odpověděl Panu Miloslavu Silénovi za důmyslnou odpověď na můj skromný *Povzdech*, *Moderní revue* sv. 13, str. 630. Oba autoři přispěli do prvního ročníku *Srdce*; *T. T. Heine* — Thomas Theodor H. (1867–1948), něm. malíř a pohotový karikaturista; *Simplicissimus* — viz vysv. k str. 101; str. 372: *kterak se p. Theer rozehrívá* — srov. O. Theer: *Václav Hladík*, *Trest, Srdce* 1, str. 153 (č. 5, leden), kde se píše, že Hladík je mladou kritikou neuznáván; *i krotkému p. Otomarovi* — srov. V. Otomar: *V. Hladík*, *Trest, Srdce* 1, str. 153 (č. 5, leden), kde je vysloven nesouhlas s chválou Theerovou a naznačuje se, že jeden hrdina Hladíkova románu, dekadentní básník Nováček, má rysy St. K. Neumanna; *rehabilitovalo literárně šlechtice z Lešehradu* — srov. O. V. [= V. Otomar]: *Emanuel šlechtic z Lešehradu*, *Meditace, Srdce* 1, str. 26 (č. 1, září 1901); *Lumír potvrdil tento vkus* — v rubrice *Literatura, Lumír* 30, str. 84 (č. 7, 10. XII. 1901) chválí O. Šimek Lešehradovu knihu básní *V dnech šerých*; *Ti, kdož se jí za ně nabízejí* — narážka na Arne Nováka, Otakara Theera a Václava Hladíka; str. 374: *aféra Kľofáčova* — viz vysv. k str. 334; *aféra Wolfova* — K. H. Wolf, předák strany všenněmecké na Trutnovsku, byl pranýřován z mravnostních důvodů. V pozadí aféry byly i důvody politického konkurenčního boje; Wolfovi stoupenci využili události k předvolební agitaci pro Wolfa; str. 376: *Na cestách sociálně demokratických* —

tato část stati je svědectvím, že motivace Neumannova odporu k sociální demokracii nepramenila pouze z neinformovanosti o marxismu, ale rovněž ze znalosti oportunistických praktik a nesprávných postupů vedoucích činitelů sociálně demokratické strany; *Profesor Masaryk ... vyslovuje naději* — patrně v článku o osmihodinné práci, otištěném ve Vídeňském listě květnovém 1892; *v podobě nejrůznějších zaslán* — v Právu lidu 11, 17. I. (č. 16, str. 3) byl otištěn článek B. Šmerala Mnoho povyku pro nic za nic, který reaguje na úvahu dr. L. Winttra Smím-li psáti do listů nesocialistických (Akademie 6, str. 82—86, č. 2). Šmeral považuje Wintrovy články za nevhodné, protože prý pomáhají šířit o sociální demokracii nepravdivé a bezdůvodné dohady, a spor za bezpředmětný, neboť je třeba posuzovat každý případ zvlášť. Článek končí slovy: „Žádná strana neposkytuje a nemůže poskytovat individualitě svých příslušníků tolik volnosti a svobody jako sociální demokracie.“ Dr. Winter odpověděl Šmeralovi pod týmž titulem v Právu lidu 11, 21. I. (č. 20, str. 3). Píše, že diskuse nebyla nevhodná, protože již sám její fakt dokládá sice různost názorů, ale zároveň volnost slova. Důvodem, proč odpovídá, je především kaprálský a kantorský způsob mluvy, jímž jej Šmeral mentoruje jménem sociální demokracie. Šmeralovu polemiku považuje za nelobajální; *p. Němec* — viz vysv. k str. 367; str. 377: *v sociálně demokratickém listě* — jde pravděpodobně o Zář, redigovanou A. P. Veselým, k němuž měl Neumann přátelský vztah; *Poznámka pro pp. informátory Času* — srov. ***: Ze severních Čech, Čas 15, str. 259 (č. 17, 25. I.), kde se píše: „Tzv. neodvislí socialisté nemají vůbec organizace a i na stávající organizace sociálně demokratické jeví činnost rozkladnou. Zajímavost jest, že v místech, kde neodvislí socialisté udávají v dělnictvu tón, jako na Duchcovsku a Mostecku, jsou ty nejhanebnější poměry...“ Právo lidu otisklo zprávu Času bez komentáře 21. I. (č. 20, str. 3); str. 378: *Quo usque tandem...* — jak dlouho ještě (budeš zneužívat naší trpělivosti), začátek první Ciceronovy řeči proti Catilinovi; *jícen severních uhelných dolů požřel opět přes čtyřicet lidských životů* — při katastrofě na dole Jupiter u Ervěnic začátkem r. 1902.

Str. 380 *Otevřený list panu J. S. Macharovi*. Nový kult 5, str. 33—34 (č. 5, 1. III.). — Neumann reaguje na Otevřený list J. S. Machara pražskému arcibiskupovi, Čas 16, 18. II. (č. 48, str. 1). Machar v něm píše, že při Masarykově odjezdu z pohřbu Macharovy matky uspořádali místní klerikálové antisemitskou demonstraci. Stěžuje si, že Masaryk „byl pohaněn a surovostmi zasypán po pohřbu, kdy vykonal skutek křesťanského milosrdenství...“; str. 381: *aféra Hilsnerova* — viz vysv. k str. 136; str. 382: *crimen laesae Maiestatis* — zločin urážky Veličenstva.

Str. 383 *O dětech bez konfese*. Nový kult 5, str. 35—36 (č. 5, 1. III.). Podepsáno *Antikrist*. — *Červánky* — sociálně demokratický „časopis pro šíření osvěty a hájení pravdy“ vycházel v letech 1889—1918 v Brně.

Str. 386 *Terst a Barcelona*. Nový kult 5, str. 36–37 (č. 5, 1. III.). Podepsáno *Brutus*. — Článek se zabývá událostmi velké dělnické stávkou v Terstu a vzbouřením v Barceloně, o němž přinesl Nový kult další podrobné informace, viz článek *Barcelonská revoluce*, zde na str. 439; *Assassini!* — vrazi; *řeč jeho šéfredaktora* — 17. II. se konala na Střeleckém ostrově sociálně demokratická manifestace jako výraz solidarity se stávkujícími v Terstu. Němec připomněl ve své řeči hornickou stávku r. 1900, kdy prý netekla krev proto, že nezakročilo vojsko; str. 388: *Canovas* — viz vysv. k str. 58.

Str. 389 *Hýbe se náboženskou otázkou?* Nový kult 5, str. 49–50 (č. 7, 1. IV.). — Touto statí reaguje Neumann na nepodepsaný článek Klerikální přehled, *Čas* 16, 16. III. (č. 74, str. 1), v kterém se pisatel povrchně a nepřesně vypořádává s výtkami obsaženými v Otevřeném listu panu J. S. Macharovi, viz zde na str. 380; str. 390: *V lokálce Času, o níž jsem se předešle zmínil* — v listárně redakce Nového kultu 5, str. 50, viz zde na str. 446, odpovídá Neumann, že „realistickou klikou nemyslíl ... realistickou stranu“; *prof. Masaryk se svými fňukavými katolickými vzpomínkami* — v *Katolických listech* 6, 28. I. (č. 27, str. 2–3) byl otištěn článek *Návštěvou u prof. Masaryka*. V interviewu s dvěma kaplany řekl Masaryk: „Byl jsem vychován po katolicku ... zvláště matka moje, horlivá a zbožná katolička, vštěpovala mi upřímné cítění náboženské“; str. 391: *Matice svobody ... pochvaluje si Otevřený list* — srov. noticku *Pěkné vysvědčení mravů...*, *Matice svobody* 3, str. 79 (č. 10, 5. III.).

Str. 393 *O našich organizacích*. *Duch českého severu* 1, 23. IV. (č. 1, str. 1–2), 14. V. (č. 2, str. 1). Podepsáno *S.K.N.* — Článek je kritikou vnitřní problematiky anarchistického hnutí. Největší chybu vidí Neumann v roztržitosti, kterou však považuje za přechodný jev. — Str. 397: *akci pro náš Kalendář* — *Kalendář revolucionářů* na rok 1903 vyšel v redakci St. K. Neumanna.

Str. 398 *První máj*. Nový kult 5, str. 57 (č. 8, 1. V.). Podepsáno *N.*

Str. 399 *Rusofilští reakcionáři*. Nový kult 5, str. 59–60 (č. 8, 1. V.). Podepsáno *Brutus*. — *Co jest umění* — brožura z r. 1897.

Str. 403 *My a sociální demokracie*. *Duch českého severu* 1, 14. V. (č. 2, str. 3). Podepsáno *K-*. — Neumannova kritika mezinárodní i české sociální demokracie je oslabena tím, že nedoceníl nutnost organizace dělnické třídy pro zdárné vedení stávkového boje i pro politický zápas. — Str. 404: *Vandervelde* — viz vysv. k str. 273; *Millerand* — viz vysv. k str. 293; *sociální Politika* — narážka na Národní politiku, velmi rozšířený maloměstský konzervativní deník; str. 405: *Právo lidu zfalšovalo depeši* — srov. zprávu z franc. časopisu *Le Journal* ve stati

Barcelonská revoluce, zde na str. 439, a článek K nepokojům v Barceloně, Právo lidu 27. II.

Str. 406 *Rodin v Praze*. Nový kult 5, str. 65–66 (č. 9, 1. VI.). — V pavilóně Mánesa pod Kinského zahradou byla od 10. V. do 15. VII. otevřena Rodinova výstava. — Str. 407: *sprcha oficiální hlouposti* — vernisáž výstavy měla oficiální průběh; hovořil i pražský starosta Vladimír Srb; *Březnovský* — viz vysv. k str. 53.

Str. 409 *Proti všem*. Duch českého severu 1, 11. VI. (č. 4, str. 1). Podepsáno N.

Str. 411 *Platonické sympatie a — nic dále?* Nový kult 5, str. 73–74 (č. 10, 1. VII.). Podepsáno *Redakce*. — Str. 414: *Štěpán Grossmann* — Stefan G. (nar. 1875), něm. publicista, vydával pokrokový a protimilitaristický časopis *Das Tagebuch*.

Str. 416 *Furor vlastenecké blbosti*. Nový kult 5, str. 77–78 (č. 10, 1. VII.). Podepsáno *Apostata*. — Článek byl vyvolán aférou, kterou rozpoutaly buržoazní nacionalistické kruhy při příležitosti Rodinovy výstavy v Praze (viz stať *Rodin v Praze*, zde na str. 406), pozastavující se nad tím, že pořadatel výstavy spolek Mánes rozesílal Němcům pozvánky v řeči německé. — *Březnovský* — viz vysv. k str. 53; *zbytečné omluvy p. Suchardovy* — Právo lidu (i jiné noviny) uveřejnilo 2. VI. zasláno, v němž Sucharda informuje veřejnost o tom, že komitét Rodinovy výstavy rozhodl zasílat pozvánky v různých jazycích; str. 417: *Zeyerovy slavnosti* — konaly se koncem května a začátkem června v Praze. Tisk je kritizoval za nelidový ráz halící se do vlasteneckých a národních frází.

Str. 419 *Několik slov o českém anarchismu*. Kalendář revolucionářů na rok 1903, str. 19–22. Zredigoval St. K. Neumann. Praha 1902. Podepsáno *Brutus*. — Článek zahajuje řadu Neumannových statí věnovaných českému anarchismu jako hnutí. Je tedy do značné míry bilancí uplynulého období, které bylo charakterizováno spory mezi anarchismem individualistickým, reprezentovaným především intelektuály spjatými s dekadencí, a anarchismem kolektivistickým, jehož hlavní zájem byl zaměřen k působení na dělnictvo. Neumann se tu rázně vypořádal s neplodným „deklamováním“ a hlavní smysl anarchistického hnutí vidí v revolucionování proletariátu. Tím, že se zajímal o konkrétní stav hnutí, byl nucen se znovu vyrovnat se sociální demokracií i jejími teoretiky Marxem a Engelsem, o jejichž díle byl informován jen prostřednictvím propagátorů anarchismu (např. Victor Dave: Michal Bakunin a Karel Marx, *Knihovna Nového kultu*, 1902); pomlouvačnou argumentaci cizích anarchistů opakuje i zde. — Str. 421: *kniha dr. Pavla Eltzbachera Der Anarchismus* — k článku P. Eltzba-

chera Anarchism a sociální revoluce v Barceloně, Nový kult 5, str. 41–43 (č. 6, 15. III.) je tato poznámka pod čarou, podepsaná Pozn. red.: Dr. Paul Eltzbacher, profesor v Halle, jest autorem díla *Der Anarchismus* (Berlin 1900, J. Guttentag, Verlagsbuchhandlung), jež lze považovati za dosud nejlepší instruktivní knihu o anarchismu a jeho nejdůležitějších reprezentantech. Kdo nezná anarchistů z jich vlastních spisů, musí znáti tuto knihu, chce-li o anarchismu mluvit a vůbec nějaký pojem o něm si učiniti. Je to dílo neobyčejné objektivnosti, jasnosti i prostoty, byť i někde německé pedantství příliš se hlásilo k slovu. Dr. Paul Eltzbacher není anarchista, přejeme-li si však, aby buržoazie nás znala a věděla, co chceme, pak zásluhy jeho o naši věc jsou jistě pronikavé. Nezvítězí-li různé předsudky a obavy, dočkáme se snad i české edice Eltzbacherova díla, a sice v knihovně p. Laichtrově. Str. 421: Godwin — William G. (1756–1836), angl. spisovatel a racionalistický ekonom.

Str. 423 *Naše morálka*. Kalendář revolucionářů na rok 1903, str. 35–37. Podepsáno *Apostata*.

Str. 426 *Jak se anarchisté organizují*. Kalendář revolucionářů na rok 1903, str. 67–72. Podepsáno *Brutus*. — Neumann tu rozvíjí teorii neorganizovaných, jen na principu dobrovolnosti založených tzv. „volných skupin“. Nereálnost těchto anarchistických představ si ověřil při další konkrétní práci v dělnickém hnutí. — Str. 429: *toužilo se hojně po „orgánu strany“* — v českém hnutí anarchistickém se na přelomu století pociťovala roztržštěnost a vyskytly se proto tendence po pevnější organizaci, jejímž projevem by byl i ústředně vedený časopis.

Str. 431 *Epištola k dělnické dívce*. Kalendář revolucionářů na rok 1903, str. 83–88. — Srov. Neumannovu báseň *Stráň chudých lásek*, *Básně I* (1962, str. 242).

Str. 436 *Letáky pro zpěváky*. Úvod k 1. číslu *Letáků pro zpěváky*. *Vede a vydává S. K. Neumann, Praha 1902*. Podepsáno *S.K.N.* — Srov. *Předběžné oznámení*, zde na str. 329 a 338.

Str. 436 *Konec Aféry*. Nový kult 5, str. 3–4 (č. 1, 1. I.). Podepsáno *Brutus*. — Článek komentuje ukončení aféry Alfreda Dreyfuse, viz vysv. k str. 92. — *Grande revue* — měsíční revue, založená r. 1897 v Paříži Fernandem Laborim (1860–1917), zabývala se především otázkami právníckými; str. 437: *Duclaux* — Émile D. (1840–1904), franc. fyzik a chemik; *Pressensé* — Francis de P. (1853–1914), franc. politik, jeden z Dreyfusových obhájců.

Str. 437 *Jan Opolský: Jedy a léky. Verše navečerní* [1901]. *Cena K 2*. — *Nákladem tiskárny dr. Ed. Grégra v Praze, V tůních č. 8* — II. Nový kult 5, 4. str. obálky č. 2 (15. I., Bibliografie). Nepodepsáno.

Str. 438 *Maxim Gorkij: Foma Gordějev. Román. Dle třetího vydání přeložil Jan Wagner.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 2 (15. I., Bibliografie). Nepodepsáno.

Str. 438 *Arne Novák.* Nový kult 5, str. 24 (č. 3, 1. II., Karikatury 1). Podepsáno *Kozonoh.* — Srov. článek *Pohádka s tendencí*, zde na str. 367. — *ditětem nejvelebenější české feministky* — spisovatelky Terézy Novákové; *pozdravil je radostným hykáním* — srov. A. Novák: *Z nejnovější české poezie*, *Rozhledy* 12, str. 432n. (č. 17, 25. I.), kde se na str. 491 píše: „Jeho knížka [Po nás ať přijde potopa!] jest několik siláckých kousků na téma nízké senzualnosti a hrubého požitku, několik přemetů a skoků z cynismu do triviality, z pustoty do banality.“

Str. 438 *Hanuš Jelínek: Konec karnevalu. Verše (1901–1902). Vlastním nákladem. Cena K 1.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 3 (1. II., Bibliografie). Nepodepsáno.

Str. 438 *Louis Arleth: Písně Miriaminy. Nákladem spisovatele [1902].* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 4 (15. II., Bibliografie). Nepodepsáno.

Str. 439 *Eckhartshausen: Klíč ku tajemství zázračného. Zčeštil K. S. Nákladem Karla Sezemského v Hrabačově u Jilemnice. Cena 50 haléřů.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 4 (15. II., Bibliografie). Nepodepsáno.

Str. 439 *Émile Straus: La Nouvelle Alsace. Illustrations de Paul Braunagel, Léon Hornecker, Albert Koerttgé, Léon Schnug, Lothaire de Seebacha, Charles Spindler. Bibliothèque de la critique, Paris VIIe, 50, boul. Latour — Maubourg. Prix 2 fr.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 4 (15. II., Bibliografie). Nepodepsáno. — vydal ... brožuru — viz zde na str. 330.

Str. 439 *Tiché jubileum.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 4 (15. II.). Podepsáno *Kometa*.

Str. 439 *Barcelonská revoluce. (Fakta.)* Nový kult 5, str. 44–45 (č. 6, 15. III.) a str. 50–52 (č. 7, 1. IV.). Podepsáno *Brutus*. — Článek je slíbenou informací o barcelonských událostech, viz pozn. pod čarou na str. 388. — *Zář* — týdeník, vycházející v Praze od r. 1897, redigoval A. P. Veselý; *Rovnost* — vycházela od r. 1885 v Brně, vydával Josef Hybeš, odpov. redaktor Vlastimil Tusar; *šéfredaktor Práva lidu* — Antonín Němec, viz vysv. k str. 367.

Str. 446 *Karel Toman: Torzo života. Básně [1902]. V Knihovně Moderní revue. Praha, Poštovská ulice č. 32. Cena K 1,50, poštou K 1,60.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 6 (15. III., Bibliografie). Nepodepsáno.

Str. 446 *Čas reagoval krátce ...* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 6 (15. III.; Listárna redakce). Podepsáno *S. K. N.* — V nepodepsané glose *O rea-*

lismu, Čas 16, 9. III. (č. 67, str. 5) se píše: „Je vidět, že někdo může být i dobrým papežem své strany, vlastního nového kultu anarchického, ale o druhých stranách přec soudí stranicky a zlovlně. Slovo klika p. Neumanna usvědčuje.“

Str. 446 *Občan A. P. Kalina...* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 6 (15. III., Listárna redakce). Podepsáno S. K. N. — V Radikálních listech 9, 8. III. (č. 20, str. 5) byla uveřejněna nepodepsaná glosa, reagující na Neumannův článek v Matici svobody Slepí, což neprohlédnete?, zde na str. 334. Autor uvádí, že Neumann nešetří „silnými slovy“ na Kľofáčovu adresu, ale nechal si od něho „posloužit interpelací o brožuru, kterou mu konfiskovali“. Kľofáčova aféra byla podnětem Neumannovy básně Poprava, uveřejněné v Novém kultu 4, str. 267 až 268 (č. 9–10, listopad 1901), srov. Básně I (1962, str. 248).

Str. 447 *Jean-Pierre, časopis pro děti.* Nový kult 5, str. 61–62 (č. 8, 1. V.). Podepsáno S. K. N. — K poslední větě článku je pod čarou poznámka: Jean-Pierre vychází čtrnáctidenně. Adresa: Paris V^e, rue de la Sorbonne. Předplatné ročně pro cizinu 5 franků.

Str. 449 *William Morris.* Kalendář revolucionářů na rok 1903, str. 47. Praha 1902. Podepsáno N. — *Ztracený ráj* — jde o krásně upravené vydání Miltonova eposu; *Sigurd* — Morrisův nordický epos *The Story of Sigurd the Volsung* (1877).

Str. 450 *Listárna redakce a administrace.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 2 (15. I.); č. 3 (1. II.); č. 4 (15. II.); č. 5 (1. III.); č. 7 (1. IV.); č. 8 (1. V.); č. 9 (1. VI.); č. 10 (1. VII.). Nepodepsáno. — *Kalendář neodvislého dělnictva* — viz vysv. k str. 161; *v době hornické stávk*y — viz vysv. k str. 202; *O takzvané náboženské otázce ještě se rozepíšeme* — srov. Otevřený list panu J. S. Macharovi, zde na str. 380, a stať Hýbe se náboženskou otázkou?, zde na str. 389; *Otisknu Necudnou* — byla otištěna v č. 6 na str. 45; str. 451: *Srdce* — viz vysv. k str. 371; *Mimo církve!* — zde na str. 343; *V příštím čísle přineseme* — v tomto ročníku článek nevyšel. — *Upozornění.* Nový kult 5, 4. str. obálky č. 7 (1. IV.). Podepsáno *Redakce.*

1903

Str. 455 *Láska a zdravotnictví. (Zčásti odpověď na brožuru dr. Haškovec: Snahy veřejného zdravotnictví v otázce smlouvy manželské. Praha [1902].)* Knihovna Nového kultu 3, č. 4 (10). Praha 1903. Podepsáno *Sana Mens.* — Ladislav Haškovec (nar. 1866), český lékař, neuropatolog. — Str. 465: *pravdy, jež propagoval Malthus* — Thomas Robert M. (1766 až 1834), angl. politický ekonom, hlásal nutnost omezení populace na

základě poznatku, že prý počet lidí stoupá rychleji, než vzrůstají životní prostředky; str. 473: *Enrico Ferri* (1856–1929), it. právník a socialistický poslanec, srov. glosu *Avanti*, zde na str. 559.

Str. 474 *La Mano negra. Příspěvek k anarchistické martyrologii*. Knihovna Nového kultu 3, č. 5 (11). Praha 1903. Sestavil *Brutus*. — Neumann slovem „sestavil“ naznačuje, že jde o práci převážně kompilační. — Neumannův zájem o španělské události (srov. např. stať *Barcelonská revoluce*, zde na str. 439) pramenil z jeho vztahu k anarchistickému hnutí, které mělo ve Španělsku jako v zemi průmyslově zaostalé širokou sociální základnu. Dělnické hnutí se zde vyvíjelo pod vlivem bakuinismu, odmítajícího nezbytnost vytvoření politické strany dělnické třídy a neuznávajícího jakoukoliv formu státu. — Str. 483: *garotovat* — uškrtit, zardousit; str. 490: *aféra Dreyfusova* — viz vysv. k str. 92.

Str. 492 *O prozřetelném plození dětí*. Knihovna Nového kultu 3, č. 9 (15). Praha 1903. Podepsáno *Sana Mens*. První část brožury tvoří studie Paula Robina Malthus a novomalthusisté. — *se snahami novomalthusismu* — sociologický směr, vycházející z Malthuse; na rozdíl od něho neusiluje o omezení populace z důvodů obecných, nýbrž především individuálních. Doporučuje antikoncepční prostředky a hlásá volnost potratu; *Vpádem marxismu...* — Neumann zde opakuje názor anarchistických teoretiků, kteří vytýkali marxismu preferování mas před individuem a opomíjení subjektivní problematiky jednotlivce.

Str. 510 *Po sjezdu*. *Nový kult* 6, str. 1–3 (č. 1, 25. IV.). Podepsáno *N.-.* R. 1903 se Neumann začal v *Novém kultu* soustavně věnovat praktickým otázkám anarchistického hnutí. V tomto článku, psaném po druhém anarchistickém sjezdu, který se měl původně konat o vánocích 1902, pro organizační a jiné obtíže byl však přeložen na velikonoce (první polovinu dubna) 1903, si všiml řady problémů, které působily v anarchistickém hnutí trvalou krizi. Byly to především peněžní machinace, dezorganizovanost a s ní související neschopnost realizovat nejbližší cíle (kooperace). Neumann postihl v této kritice skutečné nedostatky hnutí, ale nápravu navrhoval opět v intencích anarchismu. Článek vyvolal nesouhlas K. Vohryzka, viz Neumannovu odpověď zde na str. 516. — *Matice svobody uveřejnila* — ve 4. roč., str. 63 (č. 8, 18. III.) návrh libereckých anarchistů, aby každá skupina vybírala týdně od svých příslušníků 5 krejcarů; str. 511: *slyšeli jsme aspoň jednoho* — zástupce libereckých a hrádeckých anarchistů Kuk vyslovil na sjezdu pochybnosti o tom, je-li možno vyžadovat peněžité podpory od těch lidí, jimž se pak upírá právo rozhodovat.

Str. 513 *Matice svobody a sjezd*. *Nový kult* 6, str. 7–8 (č. 1, 25. IV., *Mezi námi*). — Neumann v tomto článku protestuje proti zkreslujícímu referátu Karla Vohryzka o druhém sjezdu anarchistů (viz vysv.

k str. 516) v Matici svobody 4, str. 76–79 (č. 1, 15. IV.). – *jinde v listě* – viz článek Po sjezdu, zde na str. 510.

Str. 516 *Občanu Vohryzkovi*. Nový kult 6, str. 23 (č. 3, 25. V., Doma). Poznámka reaguje na článek K. Vohryzka: Jak si občan Neumann přeje, aby bylo referováno o sjezdech, Matice svobody 4, str. 90–92 (č. 12, 13. V.), kde Vohryzek odpovídá na jednotlivé body Neumannova článku, obviňuje Neumanna, že překroutil jeho slova, a Neumannův anarchismus nazývá „diletantsko-literárním“.

Str. 517 *Všeobecná stávka v Holandsku*. Nový kult 6, str. 5–6 (č. 1, 25. IV., Sociální hnutí). Nepodepsáno, v obsahu uveden jako autor N. – Str. 518: *millerandisti* – nejkrajnější oportunisté v sociální demokracii, podle franc. politika Milleranda, viz vysv. k str. 293; str. 519: *kalendář sociálně demokratický* – v článku A. Němce: Sociálně politický přehled světový, str. 129–147.

Str. 521 *Antialkoholism*. Nový kult 6, str. 14–15 (č. 2, 10. V.). Podepsáno *Sana Mens*.

Str. 525 *Ejhle, antiklerikálové*. Nový kult 6, str. 19–20 (č. 3, 25. V.). Podepsáno *Brutus*. – Theodor Kohn (1845–1915), olomoucký arcibiskup, znalec církevního práva, byl znám svou strohostí k nižšímu duchovenstvu, které proti němu vyvolalo boj (Rectus je pseudonym Josefa Hofera). Boj skončil povoláním Kohna k papeži, kardinálským soudem a Kohnovou abdikací r. 1904. Ocásek, Dostál, Svozil byli rovněž Kohnovými odpůrci. – Str. 526: *Katastrofy, jež ... postihly katolický klerikalism* – začátkem století došlo v katolických zemích (Francii, Španělsku, Itálii aj.) k odklonu od katolicismu k protestantismu, a to i v kruzích kněžských; *Nový život* – viz vysv. k str. 54; *Bílý prapor* – olomoucký „orgán katolické moderní inteligence“, vycházel v letech 1903–1906; *Pozor* – orgán radikálního mladočeského směru, vydávaný od r. 1894 v Olomouci.

Str. 527 *Nová žena*. Nový kult 6, str. 29–30 (č. 4, 10. VI.). Podepsáno *Sana Mens*. – *Scipio Sighele* (1868–1914), it. sociolog, kriminalista, stoupenec Lombrosův; *Nová žena* vyšla r. 1903 v překl. H. Hackenschmieda; *Charles Albert: L'Amour libre* – Volnou lásku vydal St. K. Neumann r. 1910 v knihách Června v překladu Petra Pohana [= Neumann]; str. 528: *jak praví p. Robin* – v článku Volná láska, volné mateřství, který byl v Novém kultě 4, str. 174–182 (č. 6, 15. VI. 1901) konfiskován.

Str. 531 *Srbská revoluce*. Nový kult 6, str. 33–34 (č. 5, 25. VI.). Podepsáno *Brutus*. – V noci z 10. na 11. června 1903 provedla vojenská skupina v čele s Alexandrem Karadjorděvičem převrat, při němž byli

král Alexandr Obrenović a jeho žena zastřeleni. 15. června byl zvolen za krále syn Alexandra Karadjorděviće Petar.

Str. 534 *Hornické hnutí*. Nový kult 6, str. 41–42 (č. 6, 10. VII.). Podepsáno *Brutus*. — Poučen zkušenostmi z neúspěšné hornické stávky v r. 1900 (srov. stať *Hornická stávka*, zde na str. 202) nepodléhá zde Neumann anarchistickým sympatiím k živelnostem v dělnickém hnutí, a ve shodě s rozvíjejícím se anarchosyndikalismem, jenž považuje odbory za nejvyšší formu organizace proletariátu, přimlouvá se za založení federací (tj. odborových syndikátů). Na 21. červen 1903 byl svolán tábor severočeských horníků do Riesenburgu u Oseka. Táboru zabránilo četnictvo a místo něho byl tedy uspořádán demonstrační průvod. Průběh hornických akcí popisuje Ed. Š. [= Eduard Štorch] v článku *Den hornictva severočeského*, Čas 16, str. 419–420 (č. 27, 4. VII.).

Str. 539 *Význam Husův*. Nový kult 6, str. 59 (č. 8, 20. IX.). Podepsáno *Antikrist*. — k letošní oslavě Husově — Husových oslav r. 1903 zneužila mladočeská strana k propagaci klerikalismu. Při kladení základního kamene k Husovu pomníku mluvil E. Grégr a J. Podlipný, který ukončil svůj projev slovy „Ve jménu otce i syna i ducha svatého“.

Str. 541 *Nestydatá propaganda*. Nový kult 6, str. 65–66 (č. 9, 10. X.). Podepsáno *Antikrist*. Stať je označena poznámkou (*Ž nekonfiskovaného Breviáře svobodomyšlných*); brožura, která vyšla r. 1903 v Brně nákladem Jana Opletala a otiskla řadu proticírkevních výroků nejrozličnějších autorů, má však titul *Antiklerikální epištoly*. — Neumann jako jeden z prvních analyzoval Masarykovy náboženské názory; jedním z podnětů této kritiky byl Masarykův interwiev s dvěma kaplany, viz vysv. k str. 390. — *Což nehlásalo se v Čase* — v sérii statí Jana Herbena pod titulem *Práce pro český rozum a pro českou duši*, Čas 14, str. 465n.; str. 542: *T. G. Masaryk prohlásil se nedávno proti protestantství* — v článku *Návštěvou u prof. Masaryka*, viz vysv. k str. 390; str. 543: *Akademie uveřejnila nafouklý plaidoyer* — srov. B. Kalandra: *Hnutí „Pryč od Říma“ a jeho důsledky*, Akademie 7, str. 375–379; *občan Vaňek* — srov. článek K. Vaňka *Ve vlastní i naší věci na vysvětlenou*, Akademie 7, str. 339–342; prof. Masaryk se v přednášce o Husovi dne 30. VI. dovolával na podporu svých názorů Modráčkovy brožury o Husovi. V diskusi Vaňek prohlásil, že sociální demokraté nejsou ortodoxní, a jako důkaz uvedl Modráčkovu odchýlné mínění. Na diskusi reagoval Fr. Modráček poznámkou *K mé brožurce o Husovi* (Akademie 7, str. 320), v níž proti Vaňkovu názoru namítá, že sociální demokracie nemá vyhraněný názor na Husa a reformaci. Vaňkův článek je odpovědí na Modráčkovu poznámku. Vaňek vysvětluje, že v diskusi nešlo o stanovisko Modráčkovo, nýbrž o polemiku s Masarykovým pojetím náboženství jako nejsilnějšího činitele kulturního.

Str. 544 *Česká inteligence a všeobecné hlasovací právo*. Nový kult 6, str. 73–74 (č. 10, 25. X.). Podepsáno *Redakce*. — Článek reaguje na provolání uveřejněné v Přehledu (redig. Augustin Žalud) 1, str. 741 až 742 (č. 46, 17. X.), které vyzývá k boji za všeobecné hlasovací právo a oznamuje založení Ligy pro všeobecné a rovné právo hlasovací. Provolání podepsala řada kulturních činitelů (M. Aleš, Fr. Drtina, E. Chalupný, A. Sova, M. Švabinský, E. Vojan, A. Stašek aj.). — Neumannův odpor k všeobecnému hlasovacímu právu souvisel s anarchistickými názory, nechápajícími, že dělnická třída musí využít k svému boji všech platforem, i parlamentu. — Str. 546: *příklad podaný Millerandem* — viz vysv. k str. 293.

Str. 548 *Dva vrazi*. Nový kult 6, str. 76 (č. 10, 25. X.). Podepsáno *Brutus*. — Článek byl celý zabaven. Doplněno podle materiálů Státního ústředního archívu, fond PM, sign. 1901–1910/8/4/13/27. — *Abdul Hamid II.* — vládl v letech 1876–1909; str. 549: *car Mikuláš II.* — vládl v letech 1894–1917; „*manifest míru*“ — viz vysv. k str. 283; *Alexandr ... „osvobodil otroky“* — Alexandr II. zrušil r. 1861 nevolnictví; str. 550: *kdyby stihl ho stejný osud jako Alexandra* — Alexandr II. byl v březnu 1881 zavražděn nihilisty.

Str. 551 *Neodvislý socialism*. Nový kult 6, str. 79–80 (č. 10, 25. X.). Podepsáno *Apostata*. — K slíbené řadě studií nedošlo. — *Slova vzpůrcova* — v pozdějším překladu známo jako Řeči buřičovy (Paroles d'un révolté, 1884); *novokřtěnci* — sektáři (zavrhovali křest dětí), kteří chtěli založit svobodnou říši Kristovu bez duchovní a světské moci, kde by bylo všechno všem společné; své učení hlásali v Německu, Švýcarsku, Holandsku a jinde; str. 552: *akraté* — odpůrci vlády; *antietatisté* — odpůrci státu.

Str. 553 *Odboráři a revolucionáři*. Nový kult 6, str. 98–99 (č. 13, 10. XII.) a str. 122–123 (č. 15, 10. II. 1904). Podepsáno *Brutus*. Další slíbené pokračování nevyšlo. — Článek je dokladem, že Neumann viděl v konkrétních zkušenostech dělnické třídy příspěvek k revoluční výchově. Samotná revoluce je mu výslednicí procesu, a nikoliv náhlou katastrofou, jak předpokládala řada anarchistických teoretiků. Neumannova představa posláním odborového hnutí však vyplývala z dosavadní malé znalosti konkrétního hospodářského boje dělnictva, a proto také odmítal centrální organizaci.

Str. 558 *V nový boj*. Nový kult 6, str. 1 (č. 1, 25. IV.). Nepodepsáno, v obsahu uvedena jako autor *Redakce*. — Programový článek k zahájení 6. ročníku Nového kultu.

Str. 558 *Reformistický socialism francouzský...* Nový kult 6, str. 7 (č. 1, 25. IV., Sociální hnutí). Nepodepsáno. — *Millerand* — viz vysv. k str. 293.

Str. 559 *Avanti...* Nový kult 6, str. 7 (č. 1, 25. IV., Sociální hnutí). Nepodepsáno. — Mezi sociálně demokratickými politiky Ferrim a Turatim byl spor o taktiku socialistických poslanců ve sněmovně.

Str. 559 *Michal Gotz...* Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Ze světa). Nepodepsáno. — *Atentát Balmaševův* — student revolucionář Stěpan Valerianovič Balmašev (1882—1902) spáchal 2. IV. 1902 atentát na ministra vnitra D. S. Sipjagina z usnesení skupiny ruských socialistů revolucionářů (eserů).

Str. 559 *Pomníky Viléma I.* Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 559 *Kterak vyrábějí se anarchistické atentáty?* Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 560 *Policie a žurnalistika.* Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 560 *O brožurách k rozdání.* Nový kult 6, str. 10—11 (č. 2, 10. V.). Nepodepsáno. — *Na pražském sjezdu* — viz vysv. k str. 510; str. 561: *Co jest anarchie* — nevyšlo.

Str. 561 *Pokrok v českém hnutí anarchistickém...* Nový kult 6, str. 16 (č. 2, 10. V., Doma). Celá rubrika podepsána *N.* — *Letos bylo jinak* — viz vysv. k str. 510.

Str. 562 *Májové číslo Omladiny...* Nový kult 6, str. 16 (č. 2, 10. V., Doma). Celá rubrika podepsána *N.* — Číslo přineslo tyto hlavní příspěvky: Nové verše Věkoslava Habra, Pohádku máje Karla Vohryzka a stať *Nové proudy v národohospodářství* od K. Vohryzka. — *upomíná na doby Volného ducha* — viz vysv. k str. 312; *Ab ovo usque ad mala* — od jádérka k jablku, od semene k plodu; *O veršování kamaráda Habra zmínil jsem se už jednou* — v článku *Volné kapitoly o českém anarchismu*, viz zde na str. 307. V. Haber odpověděl na Neumannovu kritiku v *Omladině* 1, 4. VI. (č. 1, str. 5), kde žádá o větší jasnost a konkrétnost kritiky.

Str. 563 *Boj proti zdraženému pivu...* Nový kult 6, str. 22—23 (č. 3, 25. V., Doma). Nepodepsáno.

Str. 563 *Před novými sociálně demokratickými odštěpenci...* Nový kult 6, str. 23 (č. 3, 25. V., Doma). Nepodepsáno. — Článek Trhliny v církvi sociálně demokratické (*Matice svobody* 4, str. 95, č. 12, 18. V.) přináší zprávu o schůzi konané 26. IV. v Nuslích a navštívené především bývalými sociálními demokraty. Po zahájení občanem Houškou

vysvětlil referent Roubíček, že se dělníci musí organizovat na základě dělnické solidarity, kterou sociální demokracie nahradila diktátorstvím a disciplínou. V témže čísle Matice svobody na str. 96 je zasláno J. Roubíčka a V. Houšky, kteří se ohrazují proti útokům sociálního demokrata Cívky a Práva lidu.

Str. 564 *Pseudoatentát v Gibraltaru*. Nový kult 6, str. 23 (25. V., Ze světa). Nepodepsáno. — „mezinárodní hlas svědomí“ — srov. poslední oddíl La Mano negra, zde na str. 488.

Str. 564 *Kamarádi! Anarchisté!* Nový kult 6, str. 24 (č. 3, 25. V.). Podepsáno: *Duchcov: Martin Žikmund, Frant. Novák, Frant. Bruk, Frant. Jindrák, Jos. Bureš, Frant. Kroupa, Václav Hájek, Vojtěch Hružza, Cyril Kalina; Hostomice: V. Draxl, Jos. Svoboda, Jan Šmíd, Václav Kastner, Václav Brynda, Jos. Brejcha, Ant. Slavík, Josef Pavlík, Jan Císař, Karel Vydra, Frant. Rutter, V. Hráský; Praha: Ant. Bouček, Josef Čečil, Frant. Müller, St. K. Neumann, Jos. Šolc.*

Str. 565 *Co tomu říkáte, pane strážmistře?* Nový kult 6, str. 25–26 (č. 4, 10. VI.). Podepsáno *Brutus*.

Str. 567 *Rakouský sjezd?* Nový kult 6, str. 34 (č. 5, 25. VI.). Podepsáno *Red*.

Str. 568 *Sjezd mannheimský*. Nový kult 6, str. 34 (č. 5, 25. VI.). Podepsáno *Brutus*.

Str. 569 *V Kišiněvě*. Nový kult 6, str. 42–46 (č. 6, 10. VII.). Podepsáno *R.*, v obsahu *Red*. — Str. 574: *válka anglo-búrská* — imperia-
listická válka Velké Británie v letech 1899–1901 proti jihoafrickým Búrům, potomkům holandských přistěhovalců; str. 575: *Novoje vremja* — leningradské noviny reakčního zaměření (1868–1917), propagovaly šovinismus a antisemitismus.

Str. 575 *Zrcadlo klerikalismu*. Nový kult 6, str. 47–48 (č. 6, 10. VII.). Podepsáno *Antikrist*.

Str. 577 *Malé vysvětlení*. Nový kult 6, str. 62–63 (č. 8, 20. IX., Doma). Nepodepsáno. — Srov. neshody v anarchistickém hnutí vyjádřené zejména v článku *Po sjezdu* a v článcích následujících, zde na str. 510n., a stať *Za očistou*, zde na str. 583.

Str. 577 *Na denunciaci...* Nový kult 6, str. 63 (č. 8, 20. IX., Doma). Nepodepsáno.

Str. 578 *Hornické hnutí...* Nový kult 6, str. 63 (č. 8, 20. IX., Doma). Nepodepsáno. — *Dopustili se ... tolika hříchů* — narážka na postup

sociální demokracie za hornické stávky r. 1900, viz stať Hornická stávka, zde na str. 202; v *Severočeském poslu i v Právu lidu* — Severočeský posel 2 (14. VIII., č. 33) přinesl úvodník podepsaný X s titulem Kdo jest a byl lhářem!, který je ostrou polemikou s politickými metodami anarchistů. Právo lidu polemizovalo s anarchistickým hnutím působícím na severu Čech např. v glose Pravdomluvná Omladina Vo-hryzkova (7. VIII., č. 214).

Str. 578 *Porady bezkonfesijních...* Nový kult 6, str. 63 (č. 8, 20. IX., Doma). Nepodepsáno. — Str. 579: *Augustin Smetana* — český spolek založený pro propagaci ateismu; jméno podle filosofa A. S., viz vysv. k str. 278.

Str. 579 *Agitaci ve vojsku...* Nový kult 6, str. 63 (č. 8, 20. IX., Doma). Nepodepsáno. — *vláda Körberova* — Arnošt K. (1850–1919) byl rakousko-uherským ministerským předsedou v letech 1900–1903.

Str. 579 *Konečně svítá...* Nový kult 6, str. 63 (č. 8, 20. IX., Doma). Nepodepsáno. — *po příkladu domácích filosofů* — náražka na T. G. Masaryka, srov. stať Nestydatá propaganda, zde na str. 541; *V Rozhledech p. Vlad. Nezmar* — ve studii Sociologie a její praktické užití, *Rozhledy* 13, str. 382n.

Str. 579 *Jak se vyhrávají stávky.* Nový kult 6, str. 70–71 (č. 9, 10. X., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 580 *Důležité stávky...* Nový kult 6, str. 71 (č. 9, 10. X., Ze světa). Nepodepsáno. — Str. 581: *Waldeck-Rousseau* — Pierre W.-R. (1846–1904), od r. 1899 ministerský předseda francouzský; svěřil dvě ministerská křesla socialistům Millerandovi a Baudinovi (viz vysv. k str. 293).

Str. 581 *Anarchistické časopisy...* Nový kult 6, str. 71 (č. 9, 10. X., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 582 *Zemřeli.* Nový kult 6, str. 79 (č. 10, 25. X., Ze světa). Nepodepsáno. — *Delší článek* — vyšel v č. 11, str. 81–83.

Str. 582 *Fernand Pelloutier...* Nový kult 6, str. 79 (č. 10, 25. X., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 583 *Nové časopisy.* Nový kult 6, str. 79 (č. 10, 25. X., Ze světa). Nepodepsáno. — *Vhodné ukázky přineseme* — ukázkou z ankety o volné lásce přinesl Nový kult v č. 13, str. 101.

Str. 583 *Za očistou.* Nový kult 6, str. 83–85 (č. 11, 10. XI., Doma). Nepodepsáno. — Str. 584: *Omladina vychrlila ... proud surovostí* —

myšlena Vohryzkova polemika s Neumannem, Omladina 1, 4. VI. (č. 1, str. 6), reagující jednak na Neumannovu kritiku májového čísla Omladiny, viz zde na str. 562, jednak na kritiku Vohryzkova referátu o druhém sjezdu anarchistickém, viz vysv. k str. 513; *Kalendář neodvislého dělnictva na 1900* — viz vysv. k str. 161; její redaktor — odpovědným redaktorem Omladiny byl Bedřich Kalina, vydavatelem Karel Vohryzek; *Liga pro všeobecné hlasovací právo* — viz vysv. k str. 544; *Právo lidu... přineslo první dokument* — 6. XI. (č. 303, str. 5) otisklo Právo lidu Körbrův dopis s úvodem, kde se mimo jiné píše: „V poslední době si najali anarchisté zase p. Čeňka Körbra, aby chodil nadávat sociálním demokratům na schůze.“

Str. 586 *Po první schůzi Ligy*. Nový kult 6, str. 85 (č. 11, 10. XI., Doma). Nepodepsáno. — První schůze Ligy pro všeobecné a rovné právo hlasovací (viz vysv. k str. 544) se konala 1. XI. v Konviktě. Mluvil na ní Al. Hajn, učitel Beneš, F. V. Krejčí, E. Chalupný, který polemizoval s Neumannovou statí Česká inteligence a všeobecné hlasovací právo. Čeněk Körber oponoval nevybíravým způsobem Chalupnému, takže mu bylo vzato slovo. Další řečník B. Šmeral zdůvodnil tento postup charakteristikou Körbra jako politického dobrodruha. — *Čas a Právo lidu chtěly dokázati* — v článku Manifestační schůze české inteligence pro všeobecné rovné volební právo, Čas 17, 2. XI. (příloha k č. 300, str. 1) a v zprávě o schůzi v Právu lidu 12, 2. XI. (č. 229, str. 1–2); str. 587: *na jiném místě tohoto listu* — viz článek Za očistou, zde na str. 583.

Str. 588 *Přehled...* Nový kult 6, str. 86 (č. 11, 10. XI., Doma). Nepodepsáno. — Poznámka Přehledu je v rubrice Ze dne, str. 786 až 787 (č. 48, 31. X.); *Všeobecné hlasovací právo a česká inteligence* — viz zde na str. 544 (správně Česká inteligence a všeobecné hlasovací právo); *Cum principiis negantibus nulla disputatio* — popírají-li se základní východiska, není možná diskuse; *Právo lidu bylo objektivnější* — ve zprávě o schůzi Ligy, viz vysv. k str. 586; *Také Čas ... nechtěl zůstatí přilíš pozadu* — v článku Manifestační schůze české inteligence pro všeobecné rovné volební právo, viz vysv. k str. 586; str. 589: *proslulému „psu“ p. Macharovu* — jedná se o satirické básně Krvavý Tůma, O psu krvavého Tůmy, Ještě o tom psu a o dvou vzájemně se podporujících samaritánech, otištěné v Čase a zařazené později do sbírky Satiricon (1904).

Str. 589 *Všeobecnou stávkou...* — Nový kult 6, str. 86 (č. 11, 10. XI., Doma). Nepodepsáno.

Str. 589 *Podpory militarismu*. Výkřiky, časopis na pohlednicích, 1, č. 1 (21. XI.). Nepodepsáno. — O novém časopise Výkřiky srov. anonci Nová zbraň, zde na str. 598; *na posledním rakouském sociálně demokratickém*

sjezdu — byl zahájen 9. XI. 1903; *dr. Adler* — Viktor A. (1852–1918), předák rakouské sociální demokracie; *Millerand* — viz vysv. k str. 293.

Str. 590 *Ale ty podvlekačky!* Nový kult 6, str. 91 (č. 12, 25. XI., Šibeničky). Podepsáno *Kozonoh*. — Neumann zde ironizuje asi poslance Choce, který na zasedání říšské rady ve Vídni 17. a 20. XI. přerušoval řeč min. předsedy Körbera hlasitými poznámkami a byl předsedajícím napomínán a volán k pořádku. — O novém časopise Šibeničky srov. anonce Šibeničky a Bez reklamních činelů, zde na str. 597; *Simplicissimus* — viz vysv. k str. 101; *Bruno Paul* (nar. 1874), architekt, karikaturista.

Str. 590 *K otázce panské sněmovny*. Nový kult 6, str. 102 (č. 13, 10. XII.). Nepodepsáno. — *V Čase vyvracen byl nedávno* — v poznámce Všeobecné právo hlasovací a právo státní, Čas 17, 25. XI. (č. 322, str. 3).

Str. 591 *Stranou zájmovou...* Nový kult 6, str. 103 (č. 13, 10. XII., Doma). Nepodepsáno.

Str. 591 *Henri Leyret: Les Nouveaux jugements du président Magnaud. Avec portrait. Paris, Schleicher frères & Cie, éditeurs, 1904. Prix 3 fr. 50.* Nový kult 6, str. 103 (č. 13, 10. XII., Došlé publikace). Nepodepsáno.

Str. 592 *Liard-Courtois, ex-forçat: Souvenirs du bagne. Paris, Eugène Fasquelle, éditeur, 1903. Prix 3 fr. 50.* Nový kult 6, str. 103 (č. 13, 10. XII., Došlé publikace). Nepodepsáno.

Str. 593 *Nové časopisy anarchistické*. Nový kult 6, str. 6 (č. 1, 25. IV., Sociální hnutí). Nepodepsáno.

Str. 593 *Anglie*. Nový kult 6, str. 6–7 (č. 1, 25. IV., Sociální hnutí). Nepodepsáno.

Str. 594 *Misionáři v Číně*. Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 594 *Tihle soudci!* Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 594 *V otázce mezinárodní řeči...* Nový kult 6, str. 23 (č. 3, 25. V., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 595 *Pravda o všeobecné stávce v Holandsku...* Nový kult 6, str. 23 (č. 3, 25. V., Ze světa). Nepodepsáno. — Srov. článek Všeobecná stávka v Holandsku, zde na str. 517.

Str. 595 *Přehled, list mladé inteligence realistické...* Nový kult 6, str. 39 (č. 5, 25. VI., Doma). Nepodepsáno. — Přehled reagoval na článek Májové číslo Omladiny, zde na str. 562.

Str. 595 *Rodičům bez konfese.* Nový kult 6, str. 39 (č. 5, 25. VI., Doma). Nepodepsáno.

Str. 596 *Nové anarchistické časopisy.* Nový kult 6, str. 40 (č. 5, 25. VI., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 596 *Propagační cestu po Španělsku...* Nový kult 6, str. 40 (č. 5, 25. VI., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 596 *O srbském vraždění tyranů...* Nový kult 6, str. 40 (č. 5, 25. VI., Ze světa). Nepodepsáno. — Srov. článek Srbská revoluce, zde na str. 531.

Str. 596 *Nová kniha Kropotkinova...* Nový kult 6, str. 71 (č. 9, 10. X., Ze světa). Nepodepsáno.

Str. 596 [Oznámení.] — *Přicházíme opět s časopisem...* Nový kult 6, str. 8 (č. 1, 25. IV., Listárna redakce). Nepodepsáno. — Číslo 11–12 pátého ročníku Nového kultu vyšlo v červnu 1903. — *Šibeničky.* Nový kult 6, str. 72 (č. 9, 10. X.). Nepodepsáno. — *Bez reklamních činelů...* Nový kult 6, str. 96 (č. 12, 25. XI., Šibeničky). Nepodepsáno. — Srov. předcházející oznámení. — *Nová zbraň...* Nový kult 6, str. 96 (č. 12, 25. XI., Šibeničky). Nepodepsáno.

Str. 598 *Od redakce a administrace.* Nový kult 6, str. 16 (č. 2, 10. V., Od administrace); str. 32 (č. 4, 10. VI., Od redakce, Z administrace); str. 40 (č. 5, 25. VI., Od redakce a administrace); str. 48 (č. 6, 10. VII., Od redakce); str. 64 (č. 8, 20. IX., Od redakce a administrace); str. 72 (č. 9, 10. X., Od redakce a administrace); *Proti parlamentarismu...*, str. 86 (č. 11, 10. XI., Doma); *Životu uměleckému a literárnímu...*, str. 103 (č. 13, 10. XII., Doma); str. 104 (č. 13, 10. XII., Od redakce a administrace). — *V nejbližších číslech otiskneme* — č. 4 přineslo na str. 35–37 Interview s makedonským revolucionářem od H. Lewa; stať G. Dariena O volné lásce vyšla v č. 13, str. 101; Alois Hajn vydal brožuru Politické strany u nás (1903), Nový kult o ní však nereferoval; *zprávy o věcech, jež se tam dějí* — v polovině r. 1903 konaly se v severních Čechách tábory a demonstrace proti novému hornickému služebnímu řádu; str. 599: *Česká bibliografie anarchistická* — nevyšla; str. 600: *novou dopisnici s ušatým voličem* — viz vysv. k str. 327.

Str. 601 *Dotazy.* Nový kult 6, str. 31 (č. 4, 10. VI.); str. 39 (č. 5, 25. VI.); str. 64 (č. 8, 20. IX.). — Str. 602: *zodpovíme článkem v příštím*

čísle — srov. články Hornické hnutí, zde na str. 534 a 578; *Tolstoj a anarchismus* — brožura vyšla jako 3. sv. Knihovny revolucionářů 1904; autorem je šifra E.S.R.J.; *Odpověď v tomto čísle* — srov. stať Význam Husův, zde na str. 539; *Odpověď v příštím nebo v 10. čísle* — srov. stať Neodvislý socialism, zde na str. 551.

Dodatek

Str. 605 *Kalendář básníků*. Nový kult 2, 1898, str. 32 (č. 1, květen až červen). — Zamýšlený kalendář nevyšel.

Str. 605 *Dělnická záložna v Praze...* Omladina 5, 18. VII. 1899 (č. 16, str. 16).

Str. 605 *Literární odbor Dělnické záložny...* Omladina 5, 8. XI. 1899 (č. 25, str. 7).

Str. 605 *Dělnická záložna v Praze...* Nový kult 3, 28. IV. 1900 (č. 4, str. 16).

Str. 606 *Sjezd náš...* Matice svobody 2, 1901, str. 13 (č. 1–2). — O dalším osudu Chudasa viz zasláno, zde na str. 328.

Str. 606 *Upozornění spolkům a organizacím!* Matice svobody 4, 4. II. 1903, str. 40 (č. 5).